

> **TNO rapportage voor**
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Duurzame Inzetbaarheid: zzp'ers versus werknemers

*De duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers en
werknemers vergeleken*

TNO innovation
for life

Centraal Bureau voor de Statistiek

23 mei 2016 >

› Duurzame Inzetbaarheid: zzp'ers versus Werknemers

De duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers en werknemers vergeleken

Rapportage voor	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Datum	23 mei 2016
Auteurs	W. van der Torre H.A. van de Ven H.J. Dirven (CBS) E.M.M. de Vroome F.J. Schous P.T.Y. Preenen P. Daniëlsson S.N.J. van den Bossche
Begeleidingscommissie	H. Kroft, P. Venema, J. Bloem, L. Zandstra en D. Visser
Rapportnummer	R16002
Projectnummer	060.13833/01.06
Contact TNO	Wouter van der Torre
Telefoon	088 866 32 35
E-mail	wouter.vandertorre@tno.nl

Gezond Leven
Schipholweg 77-89
2316 ZL LEIDEN
Postbus 3005
2301 DA LEIDEN
T 088 866 61 00
infodesk@tno.nl

© 2016 TNO

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

Handelsregisternummer 27376655

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en onderzoeksopzet

Het aantal zelfstandig ondernemers zonder personeel is gegroeid van een kleine 570 duizend in 2003 tot 884 duizend in 2014 (CBS). Zowel voor de samenleving als voor beleidsmakers is dit een belangrijke ontwikkeling. Het roept de vraag op wat de positieve en negatieve gevolgen zijn voor de samenleving als geheel en de individuen die het betreft. Een eerste stap bij het beantwoorden van deze vraag is het creëren van een goed beeld van deze groep. Het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar zzp'ers (2015) heeft daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. Het doel van het huidige onderzoek is om het beeld dat in het IBO is geschetst aan te vullen voor wat betreft *de duurzame inzetbaarheid van zzp'ers*. De duurzame inzetbaarheid van werkenden is te karakteriseren als het vermogen om gezond, vitaal en productief deel te nemen aan (betaalde) arbeid tot de pensioengerechtigde leeftijd (Kraan & Sanders, 2016). De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook: *In hoeverre verschilt de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers van die van werknemers?* De focus ligt daarbij op zelfstandig ondernemers *zonder personeel*.

Om de duurzame inzetbaarheid van werknemers en zelfstandigen te vergelijken, is gebruik gemaakt van twee grootschalige arbeidsmonitors: de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) en de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA). Daarnaast is de Enquête Beroepsbevolking (EBB) gebruikt om socio-demografische en -economische achtergrondkenmerken te beschrijven.

In 2014 hadden 6,7 miljoen Nederlanders een hoofdbaan als werknemer en bijna 1,4 miljoen als zelfstandige. De zelfstandigen zijn onder te verdelen in 1,2 miljoen zelfstandig ondernemers die winstaangifte doen (884 duizend *zonder* personeel, 325 duizend *met* personeel), 41 duizend meewerkende gezinsleden en 104 duizend overige zelfstandigen (met *'inkomsten uit overige arbeid'*). Deze laatste twee groepen maken geen deel uit van dit onderzoek.

De centrale vraag van het onderzoek beantwoorden we door aspecten van de werksituatie en gezondheid van diverse groepen zelfstandigen en werknemers met elkaar te vergelijken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de fysieke en psychosociale belasting die men ervaart in het werk, om welbevinden en gezondheid en om de behoefte aan scholing. Om de vergelijkingen zo zuiver mogelijk te maken is ook gecorrigeerd voor leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en de sector waarin men werkzaam is. Ten slotte zijn we nagegaan of de duurzame inzetbaarheid van zelfstandigen door dezelfde factoren voorspeld lijkt te worden als bij werknemers. Er zijn daarbij vier centrale uitkomstmaten voor duurzame inzetbaarheid onderzocht: langer doorwerken (willen en kunnen), ziekteverzuim en functioneren.

Resultaten

Achtergrondkenmerken

Om een goed beeld te kunnen schetsen van de inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers)¹ en werknemers zijn eerst enkele demografische en sociaaleconomische kenmerken in kaart gebracht. Anno 2014 blijken zzp'ers gemiddeld ouder dan werknemers, vaker man en hoger opgeleid. Zzp'ers werken gemiddeld 6 uur langer per

¹ In dit rapport verstaan we onder zzp'ers uitsluitend zelfstandig ondernemers zonder personeel.

week. Bij voltijdwerk ligt hun persoonlijk jaarinkomen lager dan bij werknemers, maar het gestandaardiseerd huishoudinkomen (koopkracht) is vergelijkbaar. Tot slot zijn zzp'ers veelal in andere sectoren werkzaam dan werknemers.

Tabel i.1 Achtergrondkenmerken van zzp'ers en werknemers, 2014

Kenmerken	Zelfstandig ondernemer zonder personeel	Werknemer
Gemiddelde leeftijd	47 jaar	40 jaar
Geslacht: aandeel mannen	65%	52%
Opleidingsniveau: aandeel hoogopgeleiden	42%	34%
Gemiddelde werkweek	36 uur	30 uur
Persoonlijk jaarinkomen bij voltijdse werkweek (x 1000 euro; bruto)	36,9	49,9
Gestandaardiseerd huishoudensinkomen (x 1000 euro; netto)	28,2	28,1
Sectoren waarin relatief vaak werkzaam	<ul style="list-style-type: none"> • landbouw • bouwnijverheid • zakelijke dienstverlening • cultuur, sport en recreatie 	<ul style="list-style-type: none"> • gezondheidszorg • industrie • openbaar bestuur

Bron: EBB

Zzp'er positief over eigen inzetbaarheid

Op drie van de vier onderzochte centrale duurzame inzetbaarheidsmaten scoren zzp'ers gunstiger dan werknemers². Zzp'ers willen langer doorwerken en denken daar ook toe in staat te zijn. Zo geven zzp'ers aan dat ze tot hun 67ste *willen* doorwerken, terwijl werknemers tot hun 63ste willen doorwerken. In de nijverheid en energie is het verschil kleiner. Daar ligt de leeftijd tot waarop zzp'ers willen doorwerken lager dan in andere sectoren, namelijk op 64 jaar (tegenover 63 bij werknemers). Zzp'ers denken dat ze tot hun 67ste *kunnen* doorwerken, terwijl werknemers tot hun 63ste denken te kunnen blijven werken. De sector nijverheid en energie wijkt wederom af. Zowel werknemers als zzp'ers denken hier tot 63 jaar te kunnen blijven werken. Ook zijn zzp'ers positiever dan werknemers over hun eigen functioneren (bijvoorbeeld over het behalen van doelen en hun prestaties in het werk). Voor verzuim werd geen groot significant verschil gevonden, al verzuimen zzp'ers iets minder dan werknemers.

Tabel i.2 Belangrijkste verschillen in uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid van zzp'ers en werknemers

Uitkomstmaten	Zelfstandig ondernemer zonder personeel	Werknemer
Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	66,8 ▲	63
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	67,2 ▲	62,6
Goed functioneren (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 5 = helemaal mee eens; 3 items)	4,35 ▲	4,16

² In deze samenvatting bespreken we alleen grotere verschillen (een Cohen's d van ten minste 0,20) die na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector, significant blijven.

Zzp'er echter meer fysiek belast

Zzp'ers geven, in vergelijking met werknemers, minder vaak aan dat ze makkelijk kunnen voldoen aan de fysieke eisen van hun werk. Ook geven ze vaker aan *zwaar werk* te moeten verrichten. Verschillen op het gebied van fysieke belasting en zwaar werk zien we vooral terug in de nijverheid en energie en in de landbouw, bosbouw en visserij. De bouwnijverheid is een belangrijke sector in het cluster nijverheid en energie. Daar werken veel zzp'ers en er wordt veel fysiek zwaar werk uitgevoerd. In de bouwsector blijken zzp'ers vaker alle bevroegde vormen van fysiek zwaar werk uit te voeren en geven ze ook minder vaak aan gemakkelijk aan de fysieke eisen te kunnen voldoen.

Psychosociale arbeidsbelasting lager voor zzp'er

Zzp'ers geven vaker aan gevarieerd werk te hebben in vergelijking met werknemers. Bij dit thema wordt gevraagd of het werk gevarieerd is, maar ook of men nieuwe dingen moet leren en of het werk creativiteit vereist. Daarnaast ervaren zzp'ers zoals verwacht meer autonomie in het werk. Hierbij gaat om aspecten als het zelf bepalen van het werktempo, de manier van werken en vrij nemen wanneer men dat wil. Verder geven zelfstandig ondernemers zonder personeel vaker aan dat zij meer *bevlogen* zijn dan werknemers. Bij bevlogenheid worden stellingen voorgelegd als; 'tijdens mijn werk voel ik me fit en sterk' en 'ik ben enthousiast over mijn werk'. Zzp'ers ervaren minder werkdruk dan werknemers. In het verlengde hiervan geven zzp'ers aanzienlijk minder vaak aan *burn-outklachten* te hebben. Burn-outklachten uiten zich in emotionele uitputting door het werk, zware vermoeidheid en frequente gevoelens van leegte. Van de zzp'ers geeft 7% aan serieuze burn-outklachten te hebben ten opzichte van 14% van de werknemers. Mogelijk speelt de grotere mate van autonomie een rol bij de geringere werkdruk en gerelateerde gezondheidsklachten.

Zzp'er heeft minder behoefte aan opleiding en cursussen

Zzp'ers hebben minder *behoefte aan opleiding* en cursussen dan werknemers. Dit laatste kan enerzijds positief geïnterpreteerd worden, want ze geven ook iets vaker aan dat het werk goed aansluit op hun competenties. De relatief beperkte behoefte aan opleiding kan echter ook wijzen op een onderschatting van het belang van opleidingen en cursussen. Het is bekend dat zelfstandigen minder vaak opleidingen en trainingen volgen dan werknemers (zie bijvoorbeeld Vlasblom et al., 2015; Vlasblom et al., 2013). We hebben echter ook indicaties dat zzp'ers meer mogelijkheden hebben om op de werkvloer te leren. Zzp'ers vinden hun werk immers gevarieerder en het is bekend dat gevarieerd werk mogelijkheden biedt om brede inzetbaarheid te ontwikkelen. Binnen het thema variatie in het werk vallen ook items als 'het leren van nieuwe dingen' en de noodzaak van creativiteit in het werk. De indicaties dat zzp'ers meer mogelijkheden hebben om informeel te leren wordt versterkt, doordat ze aangeven meer autonomie te hebben, waarbij ook is gevraagd naar 'het zelfstandig bedenken van oplossingen voor problemen'. Ook dit laatste aspect biedt mogelijkheden om te leren op de werkvloer.

Werk & privé: meer disbalans bij zzp'er

Werk-privé balans is een belangrijk onderdeel van de inzetbaarheid. Zzp'ers werken meer 's avonds en in het weekend en lijken werk en privé in dat opzicht dus minder duidelijk gescheiden te houden. Ongeveer 14% van de zzp'ers heeft onder andere gekozen voor het zelfstandig ondernemerschap om werk en privé beter te kunnen combineren. Uit de vergelijking met werknemers blijkt dat de werk-privé balans bij zzp'ers over het algemeen minder goed is dan bij werknemers. Zzp'ers geven vaker aan werkzaamheden te verwaarlozen vanwege familie- of gezinsactiviteiten. Andersom, het verwaarlozen van familie of gezinsactiviteiten vanwege het werk, vindt ook vaker plaats bij zzp'ers, maar deze verschillen zijn

klein. Overigens geven beide groepen niet vaak (meestal geen of een enkele keer) aan dat ze werkzaamheden of familieactiviteiten verwaarlozen.

Tabel i.3 Belangrijkste verschillen in mogelijke determinanten van duurzame inzetbaarheid van zzp'ers en werknemers

<i>Determinanten duurzame inzetbaarheid</i>	Zelfstandig ondernemer zonder personeel	Werknemer
Fysieke belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)	3,10 ▼	3,32
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,44 ▲	1,26
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,94 ▲	2,69
Autonomie (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)	2,80 ▲	2,46
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	5,99 ▲	5,53
Werkdruk / taakeisen (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,20 ▼	2,37
Burn-outklachten. Antwoord 'ja' (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)	7,1% ▼	14,4%
Behoeftte aan opleiding? Antwoord: 'nee'	66,2% ▲	52,8%
Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (1= nee, nooit - 4= ja, zeer vaak)	1,47 ▲	1,31

Bron: NEA en ZEA

Multivariate voorspelling van duurzame inzetbaarheid

Door middel van multivariate lineaire regressieanalyse is nagegaan hoe de diverse potentiële determinanten van duurzame inzetbaarheid samenhangen met de vier centrale uitkomstmaten: langer doorwerken (willen en kunnen), ziekteverzuim en functioneren. Daarbij is gecorrigeerd voor leeftijd, onderwijsniveau, geslacht en bedrijfstak. Vanwege een hoge onderlinge correlatie is een aantal determinanten achterwege gelaten in het model of samengevoegd.

De analyses laten het volgende algemene beeld zien voor *alle* werkenden gezamenlijk.

- *Langer willen doorwerken* lijkt vooral gerelateerd te zijn aan het werk zelf, zoals de taakeisen, autonomie, variatie in het werk en hoe zwaar het werk is.
- De inschatting van *langer door kunnen werken* hangt samen met bijna alle determinanten in het model.
- Voornamelijk gezondheidsgerelateerde determinanten (gezondheid, burn-out, fysieke en mentale belasting) hangen samen met *verzuim*.
- Goed *functioneren* hangt met name samen met persoonlijke kenmerken (bijvoorbeeld aansluiting kennis en vaardigheden, bevlogenheid, werk-privé balans), maar ook met gezondheid en werktevredenheid.

Voor wat betreft de vergelijking tussen zzp'ers en werknemers is het beeld als volgt.

- › Voor de *leeftijd tot waarop men wil blijven werken* blijkt voor werknemers vooral de mate van bevoegenheid van belang en voor zzp'ers de variatie in het werk.
- › De *leeftijd tot waarop men denkt in staat te zijn (geestelijk en lichamelijk) te kunnen blijven werken* lijkt voor werknemers vooral te worden bepaald door fysieke belasting (kracht zetten), terwijl voor zelfstandig ondernemers alleen zwakke verbanden werden gevonden.
- › Voor een lager *verzuim* is een goede gezondheid bij zowel werknemers als zelfstandig ondernemers zonder personeel de belangrijkste factor.
- › Om goed te *functioneren* is voor zowel werknemers en zzp'ers een goede aansluiting van kennis en vaardigheden op het werk van belang. Bij zzp'ers hangen gezondheid, bevoegenheid en werk-privé-balans ook samen met functioneren. Bij werknemers blijken de fysieke en mentale belasting samen te hangen met goed functioneren.

De verklaarde variantie van het model is bij drie van de vier uitkomstmaten beperkt (15% of minder). Dat komt omdat er andere, niet-gemeten aspecten van belang zijn voor deze uitkomstmaten. Zo kan eigen vermogen of pensioenopbouw voor zelfstandig ondernemers zonder personeel een belangrijke determinant zijn om langer door te *willen* werken. De verklaarde variantie voor *kunnen* doorwerken was redelijk goed (23%).

Conclusie

In deze afsluitende paragraaf komen we terug op de hoofdvraag: *in hoeverre verschilt de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers van werknemers*. Op veel aspecten van duurzame inzetbaarheid komen zzp'ers positief uit de vergelijking met werknemers. Ze geven aan langer door te willen werken en denken hier ook toe in staat te zijn. Ze zijn positiever over hun eigen functioneren, vinden hun werk gevarieerder en zijn meer bevoegen. Daarnaast geven ze aan minder werkdruk te ervaren, meer autonomie en in het verlengde daarvan rapporteren ze minder burn-outklachten.

Aan de andere kant geven ze ook aan dat ze hun werk vaker verwaarlozen door familie of gezinsactiviteiten. Andere aspecten waarop zzp'ers een groter risico lopen dan werknemers zijn zwaar werk en fysieke belasting. Dit geldt met name voor zzp'ers in de sector nijverheid en energie (waaronder de bouwnijverheid), maar ook voor de sector landbouw, bosbouw en visserij. De conclusies op het gebied van opleiding en ontwikkeling liggen genuanceerder. Zzp'ers geven aan dat ze minder behoefte hebben aan opleiding en dat kan duiden op een onderschatting van het belang van opleiding.

Wat betreft de determinanten van duurzame inzetbaarheid, blijkt dat de gekozen uitkomstmaten slechts in beperkte mate verklaard kunnen worden. Dat komt omdat gezondheid, goed functioneren en langer doorwerken ook van andere variabelen afhankelijk zijn, die niet konden worden meegenomen in dit onderzoek (bijvoorbeeld leefstijl of financiële situatie). Desalniettemin lijken er verschillen te bestaan in de determinanten van duurzame inzetbaarheid tussen zzp'ers en werknemers.

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies.....	i	
1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding.....	1
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen.....	1
1.3	Doel en doelgroep van de rapportage.....	2
1.4	Leeswijzer.....	3
2	Methode.....	5
2.1	Doelgroepen.....	5
2.2	Onderzoeksvragen.....	7
2.2.1	Onderzoeksvraag 1: achtergrondkenmerken.....	7
2.2.2	Onderzoeksvraag 2: duurzame inzetbaarheid.....	8
2.2.3	Onderzoeksvraag 3: uitsplitsing naar leeftijdsgroepen, opleidingsniveau en sector.....	8
2.2.4	Onderzoeksvraag 4: determinanten van duurzame inzetbaarheid.....	9
2.3	Data en steekproef.....	10
2.4	Technische analyses.....	11
2.5	Methodologische beperkingen.....	13
3	Achtergrondkenmerken.....	15
3.1	Demografische verschillen.....	15
3.2	Sociaaleconomische verschillen.....	17
4	Vergelijking duurzame inzetbaarheid.....	23
4.1	Verzuim/afwezigheid door ziekte.....	23
4.2	Beoordeling eigen functioneren.....	25
4.3	Tot op hogere leeftijd willen en kunnen doorwerken.....	25
4.4	Gezondheid.....	26
4.5	Burn-outklachten.....	27
4.6	Tevredenheid.....	28
4.7	Bevlogenheid.....	28
4.8	Behoefte aan opleiding.....	29
4.9	Aansluiting huidige kennis en vaardigheden op werkzaamheden.....	30
4.10	Werk-privé balans.....	30
4.11	Taakeisen/werkdruk.....	31
4.12	Autonomie.....	32
4.13	Gevarieerd werk.....	33
4.14	Zwaar werk.....	33
4.15	Voldoen aan fysieke en psychische eisen.....	35
4.16	Cognitieve belasting.....	37
4.17	Ongewenste omgangsvormen.....	37
4.18	Tevredenheid arbeidsomstandigheden.....	38
4.19	Overzicht verschillen zzp'ers en werknemers.....	38

5	Relatie determinanten en uitkomstmaten	43
5.1	Verzuim	43
5.2	Functioneren	44
5.3	Door willen werken	44
5.4	Door kunnen werken	45
5.5	Samenvatting resultaten regressieanalyses	46
6	Conclusies	47
6.1	Zzp'ers, zmp'ers en werknemers	47
6.2	Nieuwe zzp'ers, klassieke zzp'ers, flexibele werknemers en vaste werknemers werknemers	48
6.3	Multivariate voorspelling duurzame inzetbaarheid	49
	Literatuur	51
	Bijlage 1 Vragen en formuleringen ZEA en NEA	53
	Bijlage 2 Tabellen demografische en sociaaleconomische kenmerken	59
	Bijlage 3 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid op hoofdlijnen	63
	Bijlage 4 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector	67
	Bijlage 5 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid uitgesplitst naar opleidingsniveau, leeftijd en sector	75
	Bijlage 6 Tabellen determinanten duurzame inzetbaarheid	103

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het aantal personen met een hoofdbaan als zelfstandig ondernemer zonder personeel is gegroeid van een kleine 570 duizend in 2003 tot 884 duizend in 2014 (CBS). Daarmee rijst de vraag welke consequenties dit heeft voor de samenleving en de individuen die het betreft. Zowel positieve als negatieve beelden komen regelmatig in de media. Enerzijds worden vrijheid, autonomie en ondernemerschap van deze groep positief belicht. Anderzijds blijken er zelfstandig ondernemers zonder personeel te zijn die feitelijk als werknemer worden ingezet, maar dan met slechtere arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden (schijnzelfstandigheid). In het interdepartementaal beleidsonderzoek naar zzp'ers (IBO-zzp) worden veel verschillende aspecten van zzp'ers belicht.

Dit onderzoek wil een beter beeld creëren van de *duurzame inzetbaarheid* van de groep zzp'ers door ze te vergelijken met werknemers. *Duurzame inzetbaarheid is te karakteriseren als het vermogen om gezond, vitaal en productief deel te nemen aan (betaalde) arbeid tot de pensioengerechtigde leeftijd* (Kraan et al., 2014). Het belang van duurzame inzetbaarheid neemt toe nu werkenden tot op hogere leeftijd moeten werken en arbeidsparticipatie hoog op de agenda staat. Daarnaast zorgen de vele technologische innovaties dat het werk snel verandert en dat de werkenden zich moeten blijven ontwikkelen om van toegevoegde waarde te blijven.

Om de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers zonder personeel inzichtelijk te maken, vergelijken we de groep met werknemers. Wij richten ons op zelfstandig ondernemers die winstaangifte doen bij de Belastingdienst. Van alle zelfstandigen zonder personeel (988 duizend in 2014) zijn 884 duizend zelfstandig *ondernemer* zonder personeel die winstaangifte doen. In deze rapportage wordt de afkorting "zzp'er" gebruikt voor een zelfstandig *ondernemer* zonder personeel. We vergelijken zelfstandig ondernemers en werknemers op basis van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) en de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA). In 2013 is deze vergelijking tussen zzp'ers en werknemers ook gemaakt, maar toen is dat gedaan op basis van een pilot onderzoek van de ZEA in 2012 (Ybema et al., 2013). De ZEA is inmiddels verder ontwikkeld tot een volwaardige enquête, is in 2015 opnieuw afgenomen, en de representativiteit is verbeterd. Daarom kunnen we nu een betere vergelijking maken van de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers ten opzichte van werknemers. Van belang is op te merken dat wij ons uitsluitend richten op zelfstandig ondernemers die winstaangifte doen bij de Belastingdienst en niet op zelfstandigen die via 'inkomen uit overige arbeid' aangifte doen.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is inzicht geven in de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers door deze te vergelijken met werknemers. We kijken bijvoorbeeld naar verzuim, prestaties, langer doorwerken, gezondheid, zwaar en moeilijk werk, tevredenheid, autonomie en behoefte aan opleiding.

Voordat we naar duurzame inzetbaarheid kijken, beschrijven we eerst de achtergrondkenmerken van de verschillende groepen zelfstandig ondernemers en werknemers. Dit zijn bijvoorbeeld de gemiddelde leeftijd, de gemiddelde omvang van de werkweek en het inkomen. Vervolgens vergelijken we de duurzame inzetbaarheid van de verschillende groepen zelfstandig ondernemers en werknemers. Bij die vergelijking corrigeren we naar leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector (multivariate correctie). Dat doen we omdat het mogelijk is dat verschillen tussen zzp'ers en werknemers bijvoorbeeld veroorzaakt worden door het leeftijdsverschil tussen beide groepen. Vervolgens gaan we dieper in op de verschillen tussen de groepen door specifiek te kijken naar verschillende sectoren, opleidingsniveaus en leeftijdscategorieën. Zo kunnen we zien of bijvoorbeeld hoogopgeleide flexibele werknemers verschillen van hoogopgeleide werknemers met vaste contracten. Hierdoor is het ook mogelijk om meer specifiek naar risicogroepen te kijken.

Vervolgens kijken we of verschillende variabelen op het gebied van duurzame inzetbaarheid aan elkaar gerelateerd zijn. Daarvoor hebben we vier uitkomstmaten voor duurzame inzetbaarheid geselecteerd, te weten verzuim, functioneren, langer *willen* doorwerken en langer *kunnen* doorwerken. Daarna hebben we geanalyseerd of en in hoeverre de andere variabelen daar invloed op hebben. We hebben bijvoorbeeld gekeken of de eigen inschatting van de gezondheid samenhangt met hoe lang men door wil werken. Eerst hebben we dat gedaan voor alle werkenden gezamenlijk en vervolgens voor de verschillende groepen apart.

De hoofdvraag - in hoeverre verschilt duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers en werknemers - is uit te splitsen naar vier deelvragen:

1. In welke mate verschillen diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers voor wat betreft *demografische kenmerken en sociaaleconomische kenmerken*?
2. In welke mate verschillen diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers voor wat betreft *duurzame inzetbaarheid*?
3. In welke mate verschilt de duurzame inzetbaarheid van diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers binnen bepaalde sectoren, leeftijdscategorieën en opleidingsniveaus?
4. Wat zijn de determinanten van duurzame inzetbaarheid voor alle werkenden (gezamenlijk) en afzonderlijk voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers?

Binnen de groep zelfstandig ondernemers focussen we op zelfstandig ondernemers zonder personeel.

1.3 Doel en doelgroep van de rapportage

De doelgroepen van het rapport zijn beleidsmakers, politici, sociale partners, belangenhartigers van zelfstandig ondernemers, brancheorganisaties, onderzoekers, adviseurs en andere geïnteresseerden. Met de informatie uit dit rapport kunnen deze partijen beter inspelen op de behoeften en knelpunten van zelfstandig ondernemers en werknemers op het gebied van duurzame inzetbaarheid. Hierdoor kan het maatschappelijk debat over de rol van zelfstandig ondernemers beter worden onderbouwd. Het rapport is samengesteld door TNO en het CBS heeft een bijdrage geleverd op basis van gegevens uit de EBB.

1.4 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk bespreken we in hoofdstuk 2 de methode. In hoofdstuk 3 komen de demografische en sociaaleconomische kenmerken van de verschillende groepen zelfstandig ondernemers en werknemers aan bod. Hoofdstuk 4 gaat over de verschillen tussen de diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers op het gebied van verschillende variabelen van duurzame inzetbaarheid. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 5 de relatie tussen mogelijke determinanten en uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid en in hoofdstuk bespreken we ten slotte de belangrijkste conclusies. In de bijlage staan de gestelde vragen en zijn (specifiekere) resultaten te vinden in tabelvorm.

2 Methode

In dit hoofdstuk bespreken we groepen werkenden die we vergelijken, de onderzoeksvragen, de gebruikte databronnen, de analysemethoden en de methodologische beperkingen.

2.1 Doelgroepen

De groepen die we vergelijken, zijn werknemers en zelfstandig ondernemers die winstaangifte doen bij de Belastingdienst. De groep zelfstandig ondernemers is onderverdeeld in zelfstandig ondernemers zonder personeel en zelfstandig ondernemers met personeel. Deze worden in dit rapport aangeduid als zzp'ers en zmp'ers. Overige niet-werknemers die betaalde arbeid verrichten maar geen winstaangifte doen (personen met inkomen uit overige arbeid en meewerkende gezinsleden) zijn niet meegenomen in de analyse omdat ze niet zijn bevraagd in de ZEA 2015³. Onder zzp'ers vallen in deze rapportage dus niet álle zelfstandigen zonder personeel.

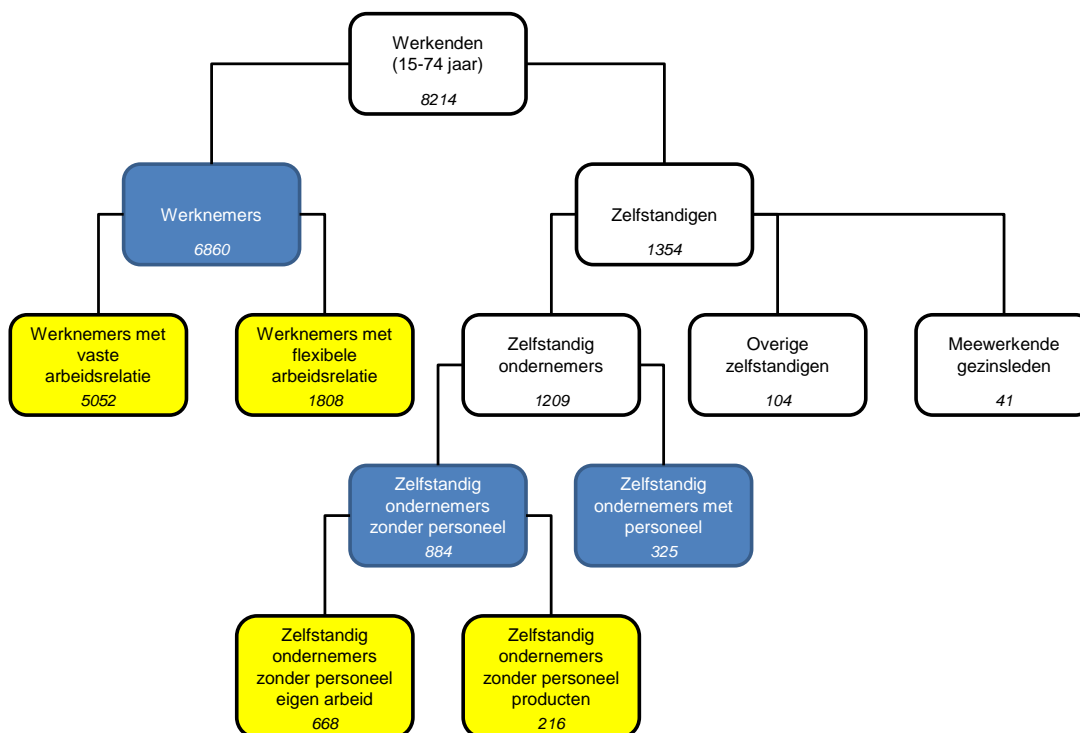
De zzp'ers worden onderverdeeld in zelfstandig ondernemers zonder personeel die vooral eigen arbeid of diensten aanbieden (zzp-eigen arbeid) en zelfstandig ondernemers zonder personeel die vooral producten verkopen of grondstoffen aanbieden (zzp-producten). Deze deelgroepen worden in dit rapport respectievelijk 'nieuwe' en 'klassieke' zzp'ers genoemd. De termen 'nieuw' en 'klassiek' dekken weliswaar niet exact de lading, maar worden wel gebruikt in het maatschappelijk debat.

Binnen de groep werknemers onderscheiden we werknemers met een vaste arbeidsrelatie en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie zijn interessant, omdat zij - net al zzp'ers - in een behoefte aan flexibiliteit kunnen voorzien en omdat deze groep ook in omvang is toegenomen de afgelopen jaren (Chkalova et al., 2015). Werknemers met een vaste arbeidsrelatie hebben een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie zijn onder meer werknemers met tijdelijke contracten, uitzendkrachten en oproepkrachten. De groep flexkrachten is dan ook een diverse groep.

De onderverdeling in groepen is schematisch weergegeven in figuur 2.1. Daarin staan ook de aantallen mensen die tot deze groepen behoren (in duizendtallen).

---

³ In de ZEA 2012 is de groep met "inkomen uit overige arbeid" wel meegenomen maar de respons was slecht (Ybema et al., 2012), waarschijnlijk omdat de ZEA-vragenlijst en de manier van benadering niet aansloot op deze specifieke doelgroep. In 2015 is daarom besloten deze groep niet meer mee te nemen in de ZEA.

Figuur 2.1 Werkzame beroepsbevolking (15 tot 75 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (aantallen x 1000). Vergelijkingen zijn uitgevoerd op het blauwe niveau en het gele niveau. Op het witte niveau zijn geen vergelijkingen uitgevoerd

In 2014 verrichtten 8,2 miljoen inwoners van Nederland betaald werk. Het gaat daarbij om mensen in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar die niet in een tehuis of inrichting verblijven. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur, dus eventueel ook om betaalde werkzaamheden van hooguit een paar uur per week. De meeste van alle werkenden - 6,9 miljoen - waren aan de slag als werknemer. Bijna driekwart van hen - 5,1 miljoen mensen - had een vaste arbeidsrelatie. De rest - 1,8 miljoen - had een flexibele arbeidsovereenkomst. Zelfstandig ondernemers hebben meestal geen personeel in dienst. Bijna twee op de drie zelfstandig ondernemers - ruim 880 duizend personen - heeft geen personeel in dienst. De meeste van hen bieden vooral hun eigen arbeid aan. Een minderheid verkoopt producten of biedt grondstoffen aan. Ruim 320 duizend zelfstandig ondernemers hebben wel personeel in dienst.

Onderstaand kader geeft een overzicht van de doelgroepen en de definities van de in deze rapportage onderscheiden groepen (box 2.1).

Werknemer

Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

Werknemer met vaste arbeidsrelatie

Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Werknemer met flexibele arbeidsrelatie

Tot de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie behoren:

- werknemer tijdelijk, uitzicht op vast
- werknemer tijdelijk ≥ 1 jaar
- werknemer tijdelijk < 1 jaar
- oproep-/invalkracht
- uitzendkracht
- werknemer vast, geen vaste uren⁴
- werknemer tijdelijk, geen vaste uren.

Zelfstandig ondernemer zonder personeel

Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk en geen personeel in dienst heeft.

Zelfstandig ondernemer zonder personeel - eigen arbeid (nieuwe zzp'er)

Een zelfstandig ondernemer zonder personeel die vooral eigen arbeid of diensten aanbiedt.

Zelfstandig ondernemer zonder personeel - producten (klassieke zzp'er)

Een zelfstandig ondernemer zonder personeel die vooral producten verkoopt of grondstoffen aanbiedt.

Zelfstandig ondernemer met personeel

Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk en personeel in dienst heeft.

2.2 Onderzoeksvragen

2.2.1 Onderzoeksvraag 1: achtergrondkenmerken

Allereerst vergelijken we de groepen op een aantal demografische en sociaaleconomische variabelen. Dit is een voorbereidende onderzoeksvraag om een globaal beeld van de verschillende groepen te schetsen. De eerste onderzoeksvraag luidt: *In welke mate verschillen de demografische en sociaaleconomische kenmerken van diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers?* Voor de demografische en sociaaleconomische kenmerken kijken we bijvoorbeeld naar leeftijd, geslacht, beroep, sector, arbeidsduur en werktijden. Daarvoor gebruiken we de data van de EBB (Enquête Beroepsbevolking).

⁴ In hoofdstuk 4 (onderzoeksvraag 2) worden, in tegenstelling tot de CBS definitie, werknemers met een vast dienstverband, die geen vaste uren werken, gerekend tot werknemers met een vast dienstverband.

2.2.2 Onderzoeksvraag 2: duurzame inzetbaarheid

De tweede onderzoeksvraag die we beantwoorden is: *In welke mate verschilt de duurzame inzetbaarheid van diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers?* Bij duurzame inzetbaarheid vergelijken we bijvoorbeeld verzuimpercentages, inschattingen van het eigen functioneren, het willen en kunnen doorwerken tot hogere leeftijd, behoefte aan opleiding, mentale en fysieke belasting. We moeten ons beperken tot variabelen die in de NEA en ZEA op vergelijkbare wijze zijn bevraagd (zie bijlage 1). Alle variabelen waarop we zelfstandig ondernemers en werknemers vergelijken zijn weergegeven in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Achtergrondkenmerken, uitkomstmaten en determinanten van duurzame inzetbaarheid gebaseerd op Kraan et al. (2014) en Brouwer et al. (2012)

Achtergrondkenmerken (op basis van EBB)	
Demografisch	Leeftijd, geslacht, herkomst
Sociaaleconomisch	Onderwijsniveau, beroepssegment, bedrijfstak, arbeidsduur, avondwerk, nachtwerk, zaterdagwerk, zondagwerk, persoonlijk jaarinkomen, gestandaardiseerd huishoudinkomen.
Uitkomstmaten duurzame inzetbaarheid (op basis van NEA en ZEA)	
Gebruikte uitkomstmaten	Verzuimpercentage, functioneren, door willen werken tot ... jaar, door kunnen werken tot ... jaar
Determinanten duurzame inzetbaarheid (op basis van NEA en ZEA)	
Fysieke belasting	Zwaar werk, kunnen voldoen aan fysieke eisen
Psychosociale arbeidsbelasting	Gevarieerd werk, autonomie, bevoegenheid, taakeisen / werkdruk, burn-outklachten, moeilijkheidsgraad/cognitieve belasting, mentale belasting, tevredenheid arbeidsomstandigheden, werktevredenheid, Ongewenst gedrag
Werk-privé balans	Werk-privé conflict, privé-werk conflict
Opleiding	Behoeft aan opleiding, aansluiting kennis en vaardigheden
Gezondheid	Ervaren gezondheid

De analyses van de variabelen op het gebied van duurzame inzetbaarheid uit de NEA en de ZEA worden op twee niveaus uitgevoerd. Allereerst worden zelfstandig ondernemers zonder personeel (zpz'ers) en zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) vergeleken met alle werknemers. Vervolgens wordt er een niveau dieper gekeken en worden werknemers met een vast contract afgezet tegen werknemers met een flexibele arbeidsrelatie, nieuwe zpz'ers en klassieke zpz'ers. De analyses zijn zowel univariaat als multivariaat uitgevoerd. Dat wil zeggen dat er eerst wordt gekeken of er ongecorrigeerde verschillen zijn tussen groepen en vervolgens of deze verschillen nog steeds bestaan als wordt gecorrigeerd voor geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en sector.

2.2.3 Onderzoeksvraag 3: uitsplitsing naar leeftijdsgroepen, opleidingsniveau en sector

Voor de derde onderzoeksvraag wordt dezelfde vraag beantwoord als in onderzoeksvraag 2, maar dan uitgesplitst naar verschillen in leeftijdsgroepen, opleidingsniveaus en sectoren. Met andere woorden:

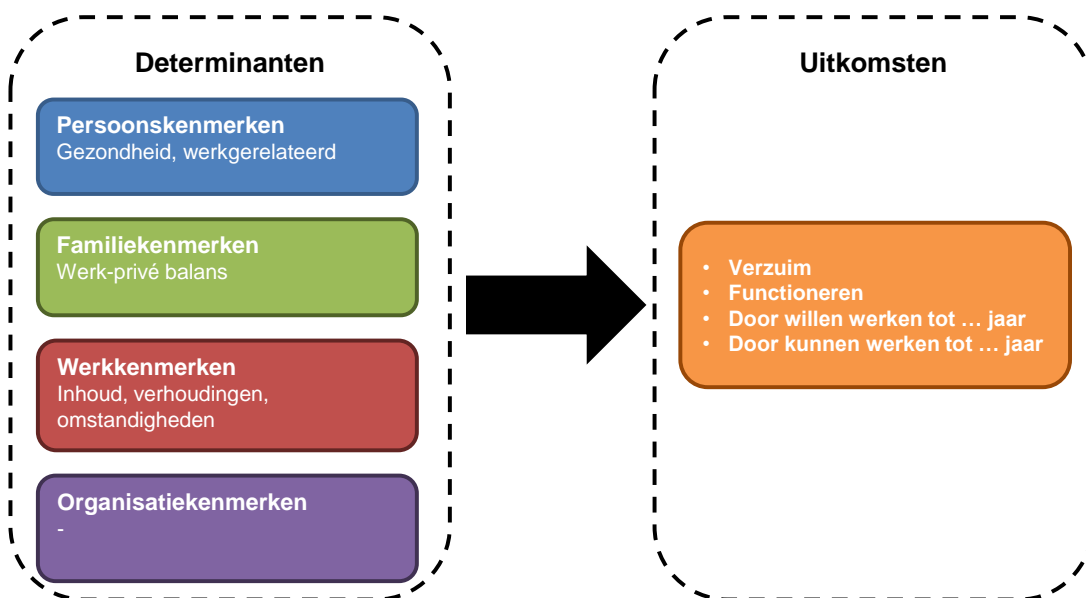
- › verschillen zpz'ers en zmp'ers van werknemers op het gebied van duurzame inzetbaarheid binnen een specifieke leeftijdsgroep, opleidingsniveau en sector?
- › verschillen werknemers met een flexibele arbeidsrelatie, nieuwe zpz'ers en klassieke zpz'ers van werknemers met een vast contract op het gebied van duurzame inzetbaarheid binnen een specifieke leeftijdsgroep, opleidingsniveau en sector?

Vergelijkbaar met onderzoeksvraag 2, zijn de uitgesplitste analyses uitgevoerd voor variabelen op het gebied van duurzame inzetbaarheid die aanwezig zijn in het koppelbestand van de ZEA en de NEA. Wanneer subgroepen minder dan 100 respondenten omvatten, worden de resultaten voor deze subgroepen niet gepresenteerd. De twee jongste leeftijdsgroepen zijn samengevoegd (15-24 jaar en 25-34 jaar), omdat we anders veel subgroepen van minder dan 100 zouden krijgen. Verder zijn de sectoren samengevoegd tot vier clusters van sectoren. Deze vier clusters zijn:

- › A. landbouw, bosbouw & visserij;
- › B.-F. nijverheid en energie;
- › G.-N. commerciële dienstverlening;
- › O.-U. niet-commerciële dienstverlening.

2.2.4 Onderzoeksvraag 4: determinanten van duurzame inzetbaarheid

Voor de vierde onderzoeksvraag is gekeken naar het verband tussen determinanten van duurzame inzetbaarheid en de uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid. De onderzoeksvraag luidt als volgt: *Wat zijn de determinanten van duurzame inzetbaarheid voor alle werkenden (gezamenlijk) en afzonderlijk voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers?* Het onderzoekmodel voor onderzoeksvraag 4 is schematisch weergegeven in figuur 2.2 en is gebaseerd op de monitor duurzame inzetbaarheid van TNO (Kraan et al. 2014). Echter, niet alle variabelen uit de monitor duurzame inzetbaarheid zijn aanwezig in het gecombineerde NEA-ZEA bestand. In het gecombineerde NEA-ZEA bestand zijn alleen de effectmaten langer door *willen* en *kunnen* werken aanwezig⁵ en aangevuld met andere bekende determinanten en effectmaten uit de wetenschappelijke literatuur (Brouwer et al. 2012).

Figuur 2.2 Determinanten en uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid

In figuur 2.2 staan links de determinanten van duurzame inzetbaarheid gerangschikt naar categorie en rechts de uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid. We hebben geen determinanten op het gebied van organisatiekenmerken tot onze beschikking. Per uitkomstmaat zijn de determinanten eerst afzonderlijk geanalyseerd om te kijken in welke mate ze samenhangen met de uitkomstmaten. Vervolgens zijn de determinanten gezamenlijk in een

⁵ De respons op de uitkomstmaten langer door willen en kunnen werken is relatief laag. Met name jonge respondenten hebben deze vraag minder vaak ingevuld.

model geanalyseerd, gecorrigeerd voor leeftijd, opleiding, geslacht en sector voor zowel de totale groep, als apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers. Door alle determinanten samen in een model te analyseren kan inzichtelijk worden gemaakt welke variabelen relatief het meeste bijdragen aan duurzame inzetbaarheid. Voor deze analyses is gebruik gemaakt van multivariate lineaire regressie. Vanwege een hoge onderlinge correlatie zijn een aantal items achterwege gelaten in het model of samengevoegd. De determinant "behoefte om te leren" bestaat uit vier items die niet samengevoegd kunnen worden tot één schaal. Vanwege de hoge onderlinge correlatie is daarom alleen het eerste item meegenomen, namelijk "behoefte aan een opleiding" (ja/nee). Verder zijn de items "werk-privé conflict" en "privé-werk conflict" samengevoegd tot een schaal "werk-privé balans", de items "werk tevredenheid" en "tevredenheid arbeidsomstandigheden" tot de schaal "tevredenheid werk- en arbeidsomstandigheden" en de items "fysieke belasting" en "mentale belasting" tot de schaal "fysieke en mentale belasting".

2.3 Data en steekproef

In dit onderzoek zijn de gegevens afkomstig uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB), de Zelfstandige Enquête Arbeid (ZEA) en de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA).

EBB 2014

De Enquête Beroepsbevolking (EBB) verstrekt informatie over de relatie tussen mens en arbeidsmarkt. Hierbij worden kenmerken van personen in verband gebracht met hun huidige dan wel toekomstige positie op de arbeidsmarkt. De doelpopulatie van de EBB bestaat uit personen van 15 jaar en ouder in Nederland, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking). De EBB is een zogenaamd roterend panelonderzoek, waarbij respondenten in vijf achtereenvolgende kwartalen ('peilingen') worden ondervraagd. In 2014 hebben ruim 97 duizend personen van 15 tot 75 jaar deelgenomen aan de eerste peiling. De EBB is gebruikt om de achtergrondkenmerken van de doelgroepen te beschrijven. Om de inkomenspositie in kaart te brengen is de EBB verrijkt met registratie-informatie. De EBB wordt uitgevoerd door CBS⁶.

ZEA 2015

De ZEA richt zich op het in kaart brengen van de arbeidsomstandigheden en inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers. De doelgroep van de ZEA bestaat uit zelfstandig ondernemers van 15 jaar of ouder die winstaangifte doen bij de Belastingdienst en wonen en werken in Nederland. De zelfstandig ondernemers kunnen verder worden onderverdeeld in zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) en zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers). De zzp'ers kunnen worden onderverdeeld in 'nieuwe' zzp'ers (zzp-eigen arbeid) en 'klassieke' zzp'ers (zzp-producten). De netto bruikbare respons bedraagt N=4.796 (26,9%). De data zijn in het eerste kwartaal 2015 verzameld. De ZEA wordt uitgevoerd door CBS en TNO⁷.

⁶ Voor gedetailleerde informatie over de EBB verwijzen we naar de onderzoeksbeschrijving op de website van het CBS.

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/dataverzameling/onderzoeksbeschrijving-ebb-art.htm>.

⁷ Voor een volledige beschrijving van de ZEA methoden en vragen verwijzen we naar het rapport *Zelfstandige Enquête Arbeid 2015: Methodologie en globale resultaten* (Janssen et al., 2015, www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/zea).

NEA 2014

Vergelijkbaar aan de ZEA, richt de NEA zich op het in kaart brengen van de arbeidsomstandigheden en inzetbaarheid, maar dan van werknemers. De NEA is een grootschalige jaarlijkse enquête onder werknemers die wonen en werken in Nederland en tussen de 15 en 75 jaar oud zijn. De werknemers kunnen worden onderverdeeld in werknemers met een vaste arbeidsrelatie en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. De netto bruikbare respons bedraagt N=37.973 (30,8%). De data zijn eind 2014 verzameld. De NEA wordt uitgevoerd door TNO en CBS⁸.

Gecombineerd ZEA – NEA bestand

De ZEA en de NEA zijn gecombineerd op basis van overeenkomstige, vergelijkbare vragen die in beide datasets aanwezig zijn. Vragen kunnen verschillen tussen de ZEA en de NEA, bijvoorbeeld omdat er in vragen specifiek naar de rol als zelfstandig ondernemer of werknemer wordt gevraagd. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen waar alle vragen en de specifieke formuleringen staan. Enkele vragen zijn samengevoegd tot schalen, dit staat ook aangegeven in bijlage 1. De selectie van de variabelen is gebaseerd op bekende determinanten en uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid (Kraan et al., 2014; Brouwer et al., 2012). De aantallen respondenten verschillen per variabele. Niet alle items zijn ingevuld door de respondenten of waren niet relevant voor de respondenten. De aantallen zijn per vraag weergegeven in de tabellen. De achtergrondgegevens (demografie, inkomen, sector en arbeidsduur) komen uit de EBB. De overige gegevens komen uit de koppeling van de ZEA en de NEA.

2.4 Technische analyses

EBB

De EBB-uitkomsten in deze rapportage zijn gebaseerd op opgehoogde steekproefaantallen. Bij de ophoging wordt gecorrigeerd voor ongelijke trekkingkansen die voortkomen uit de gehanteerde steekproeftrekking en wordt vertekening ten gevolge van non-respons gereduceerd. De uitkomsten van de EBB hebben een onnauwkeurigheidsmarge. Omdat het steekproefdesign vrij complex is, is het schatten van de 95%-betrouwbaarheidsmarges niet eenvoudig⁹.

ZEA-NEA

Bij de statistische analyses van de NEA en de ZEA wordt gebruik gemaakt van IBM SPSS Statistics 22. Voor verschillen tussen groepen wordt gebruik gemaakt van een referentiegroep op twee niveaus:

- › op het eerste niveau zijn *alle werknemers* de referentiegroep, en worden zij vergeleken met *zzp'ers* en *zmp'ers*;
- › op het tweede niveau zijn *werknemers met een vast contract* de referentiegroep, en worden zij vergeleken met *werknemers met een flexibele arbeidsrelatie*, *nieuwe zzp'ers* en *klassieke zzp'ers*.

⁸ Voor een volledige beschrijving van de NEA methoden en vragen verwijzen we naar het rapport *Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2015: Methodologie en globale resultaten* (Hooftman et al., 2015, www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/nea).

⁹ Een tabel met geschatte marges voor opgehoogde aantallen en een tabel met marges op een aantal kerncijfers zijn opgenomen in de uitgebreide methodebeschrijving EBB: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/methoden/dataverzameling/overige-dataverzameling/pdf-ebb-methoden-en-definitie.htm>.

Er is gebruik gemaakt van (proportioneel) gewogen data uit de NEA en de ZEA.¹⁰ Daarnaast is er gekozen voor het gebruik van een vergelijking met referentiegroepen in plaats van een vergelijking met het gemiddelde in de hele groep, omdat de groepsgrootte van de werknemers, met name van degenen met een vaste arbeidsrelatie, veel groter is dan de groepsgrootte van de andere subgroepen. Het totale gemiddelde wordt dan sterk bepaald door het gemiddelde van de (vaste) werknemers, en het is dan zuiverder om de diverse subgroepen rechtstreeks te vergelijken met de (vaste) werknemers.

Verschillen tussen groepen worden op significantie getoetst met behulp van de Pearson χ^2 bij percentages en de t -test bij gemiddelden (ruwe analyses Onderzoeksvraag 2 en 3). Hierbij is Cohen's d gebruikt als gestandaardiseerde maat voor effectgrootte. Een Cohen's $d \geq 0,20$ gebruiken we als grenswaarde om kleine, vermoedelijk niet-relevante verschillen visueel te onderscheiden van grote, vermoedelijk wel relevante verschillen. Deze grenswaarde is gebaseerd op de vuistregels van Cohen (1988).¹¹ Gezien de grote aantallen respondenten in dit onderzoek als geheel, zijn namelijk ook relatief kleine verschillen significant, en dan geeft 'significantie' te weinig informatie.

Voor de gecorrigeerde analyses van Onderzoeksvraag 2 is gebruik gemaakt van multiële lineaire regressieanalyse.¹² Door de eerder vermelde ongelijke groepsgroottes worden de daaruit volgende gestandaardiseerde multiële regressiecoëfficiënten (β 's) echter kunstmatig klein. Om dat te ondervangen hebben we de β 's omgerekend naar 'multiële' Cohen's d -waarden volgens de methode van Rosenthal e.a. (1999).¹³

Voor onderzoeksvraag 4 is eveneens gebruik gemaakt van multiële lineaire regressieanalyse. Daarbij is eerst voor alle subgroepen samen gekeken naar het verband tussen de determinanten en de uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid. Vervolgens is door middel van subgroepenanalyse gekeken of het verband tussen deze determinanten en uitkomstmaten 'anders' is in de verschillende subgroepen. Bij deze regressieanalyses is β rechtstreeks als gestandaardiseerde maat voor effectgrootte gebruikt. Als vuistregel hebben we hier een β van 0,10 als grenswaarde gebruikt tussen een verschil dat we als niet respectievelijk wel relevant beschouwen (overeenkomstig Cohen, 1988). Aangezien in deze analyse niet alle determinanten dichotoom van aard zijn, is het niet goed mogelijk om de resulterende multiële β 's om te rekenen in de overeenkomstige 'multiële' Cohen's d -waarden.

---

¹⁰ Voor meer informatie over de wegging verwijzen we naar de *Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2015: Methodologie en globale resultaten* (Hooftman et al., 2015, www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/nea) en de *Zelfstandige Enquête Arbeid 2015: Methodologie en globale resultaten* (Janssen et al., 2015, www.monitorarbeid.tno.nl/databronnen/zea).

¹¹ Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 2nd ed. New York: Taylor & Francis.

¹² De multiële lineaire regressieanalyses voor onderzoeksvraag 1 zijn gecorrigeerd voor geslacht, leeftijd, opleiding, en sector. Met correctie wordt bedoeld dat er rekening wordt gehouden met verschillen in geslacht, leeftijd, opleiding, en sector. Deze variabelen worden in de analyse bij wijze van spreken constant gehouden. Daarbij zijn van elk van de categorieën van de nominale variabele 'sector' *dummies* gemaakt en in de multiële regressieanalyse opgenomen (op één *dummy*-variabele na, die dan als referentie fungeert).

¹³ Rosenthal, R., Rosnow, R.L. & Rubin, D.B. (1999). *Contrasts and effect sizes in behavioral research: A correlational approach*. Cambridge University Press, p. 32, 186, Cohen's $d = \sqrt{[4 * Mean(n_i) / HMean(n_i)] * r_{partial} / \sqrt{(1-r_{partial}^2)}}$; waarbij 'HMean' staat voor het harmonisch gemiddelde https://nl.wikipedia.org/wiki/Harmonisch_gemiddelde.

2.5 Methodologische beperkingen

In dit onderzoek zijn de databestanden verkregen uit de NEA en ZEA samengevoegd tot een gecombineerd databestand. Zoals in paragraaf 2.1 al is aangegeven is de koppeling gemaakt op basis van vergelijkbare vragen. Zowel de vraagstellingen en antwoordcategorieën verschillen soms echter op detailniveau (zie bijlage 1 voor de vraagstellingen). Daarnaast zijn de vragen in een andere volgorde gesteld en zijn de vragenlijsten niet helemaal gelijktijdig uitgezet (eind 2014, begin 2015). Deze methodologische aspecten kunnen leiden tot verschillen tussen de NEA en de ZEA. Kleine verschillen (Cohen's $d < 0,20$, $\beta < 0,10$) moeten daarom voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Voor de gecorrigeerde analyses is gebruik gemaakt van regressie analyse en van $\beta \geq 0,10$ om te bepalen of een verschil groot genoeg is. Voor het bepalen van de effectgrootte zijn normaal gesproken de afkappunten voor Cohen's $d (\geq 0,20)$ en de $\beta (\geq 0,10)$ vergelijkbaar. Verschillen in groeps groottes kunnen echter leiden tot een conservatieve schatting van de effectgroottes in de gecorrigeerde analyses.

Tevens is van belang om te melden dat gebruik is gemaakt van cross-sectionele data; data die op één moment in de tijd is verzameld. Daarom kunnen er geen definitieve uitspraken worden gedaan over de causale relatie tussen de determinanten en de uitkomsten van duurzame inzetbaarheid¹⁴. Met behulp van regressie analyse is het ongewenste effect van confounders en 'derde' oorzaken echter zoveel mogelijk teniet gedaan. Voor alle vragen geldt dat de vragen betrekking hebben op de eigen beleving en niet de 'objectieve' waarde betreffen. Zo is bijvoorbeeld de gezondheid niet door een dokter vastgesteld en betreft het ook de eigen inschatting hoe lang men nog door zou kunnen werken.

Een laatste beperking is dat duurzame inzetbaarheid mogelijk door meer factoren wordt beïnvloed dan de in dit rapport meegenomen variabelen. Zo kan bijvoorbeeld de toenevende mantelzorg ook invloed hebben op de duurzame inzetbaarheid. Er was echter geen data beschikbaar om de mantelzorg tussen werknemers en zelfstandig ondernemers te vergelijken. Ook konden andere mogelijke relevante uitkomstmaten (zoals bijvoorbeeld het werkvermogen) niet worden meegenomen in dit onderzoek.

---

¹⁴ Voor longitudinaal onderzoek naar duurzame inzetbaarheid verwijzen we naar STREAM. In STREAM, de "Study on Transitions in Employment, Ability and Motivation", gaat TNO na onder welke omstandigheden 45-plussers met behoud van een goede productiviteit en een goede gezondheid (langer) in betaald werk kunnen blijven participeren.

3 Achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk beschrijven we de demografische en sociaaleconomische kenmerken van de verschillende groepen werkenden. Voor de beschrijving is gebruik gemaakt van gegevens uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Hierin worden werkzame personen onderscheiden naar hun positie in de werkkring. Dit gebeurt op basis van de hoofdbaan van de persoon, dat wil zeggen de baan waaraan de meeste tijd wordt besteed. Het is van belang om op te merken dat zelfstandig ondernemers in de EBB niet kunnen worden onderscheiden van directeurs-grootaandeelhouders. Tot slot zijn meewerkende gezinsleden en zelfstandigen met resultaat uit zogenoemde overige werkzaamheden (zoals freelancers) buiten beschouwing gelaten, tenzij anders vermeld. De volgende thema's worden beschreven.

- › Demografisch:
  - geslacht;
  - leeftijd;
  - herkomst.
- › Sociaaleconomisch:
  - hoogste behaald onderwijsniveau;
  - beroepssegment;
  - bedrijfstak;
  - arbeidsduur;
  - werktijden;
  - persoonlijk jaarinkomen;
  - gestandaardiseerd huishoudinkomen.

3.1 Demografische verschillen

Geslacht

Zelfstandig ondernemers zijn veel vaker een man dan werknemers, vooral als zij personeel in dienst hebben. Ruim drie kwart van de ondernemers met personeel is een man. Van de zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) is dat 65 procent en van de werknemers 52 procent. Bij vaste werknemers gaat het iets vaker om mannen dan bij flexibele werknemers: 53 om 50 procent. Hetzelfde geldt voor klassieke zzp'ers, vergeleken met nieuwe zzp'ers: 68 om 63 procent.

Tabel 3.1 Geslacht van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkkring, 2014 (percentage)

	totaal werknemers*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Man	54,1	52,0	52,8	49,7	64,5	63,2	68,4	76,1
Vrouw	45,9	48,0	47,2	50,3	35,5	36,8	31,6	23,9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Leeftijd

Met gemiddeld 47 jaar zijn zelfstandig ondernemers met en zonder personeel een stuk ouder dan werknemers, die gemiddeld 40 jaar zijn. Klassieke zzp'ers zijn daarbij met 49 jaar nog net iets ouder dan andere ondernemers. Een op de drie van hen is 55 jaar of ouder (zie de tabel in bijlage 2). Van de nieuwe zzp'ers en van de ondernemers met personeel is dat ongeveer een kwart. Niet verrassend zijn flexkrachten verreweg het jongst: gemiddeld 31 jaar. Twee op de drie van hen zijn jonger dan 35 jaar.

Tabel 3.2 Gemiddelde leeftijd van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014

totaal werkenden*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
41	40	43	31	47	46	49	47

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB

Herkomst

Werknemers hebben iets vaker een allochtone herkomst¹⁵ dan zelfstandig ondernemers. Dat komt doordat niet-westerse allochtonen met 14 procent zijn oververtegenwoordigd onder flexibele werknemers. Onder vaste krachten wijkt het percentage niet-westerse allochtonen - met 8 procent - maar weinig af van dat onder zelfstandig ondernemers.

Westerse allochtonen zijn oververtegenwoordigd onder nieuwe zzp'ers. Van hen is 12 procent van westers allochtone herkomst. Onder klassieke zzp'ers zijn niet-westerse allochtonen met 6 procent licht ondervertegenwoordigd. Die ondernemers zijn relatief vaak van autochtone herkomst.

Tabel 3.3 Herkomst van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (percentage)

	totaal werkenden*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Autochtonen	80,8	80,6	82,2	76,2	81,6	80,3	85,8	83,3
Niet-westerse allochtonen	9,5	9,9	8,4	14,1	7,3	7,7	5,9	8,1
Westerse allochtonen	9,5	9,3	9,3	9,5	11,0	12,0	8,2	8,5
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

¹⁵ Een allochtoon is een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Een autochtoon is een persoon van wie beide ouders in Nederland zijn geboren.

3.2 Sociaaleconomische verschillen

Hoogst behaald onderwijsniveau

Zelfstandig ondernemers zonder personeel hebben vaker dan werknemers en ook vaker dan zelfstandig ondernemers met personeel een hoger onderwijsniveau behaald. Het gaat hierbij om een opleiding op het niveau van hbo of wo. Dat heeft te maken met ondernemers die vooral eigen arbeid aanbieden, waarvan bijna de helft een hoger onderwijsniveau heeft. Klassieke zzp'ers hebben juist relatief weinig een hoger niveau behaald.

Flexibele werknemers zijn het laagst opgeleid. Dit komt mede doordat een groot deel van hen nog op school zit en een opleiding aan het afronden is. Vaste krachten lijken wat betreft hun opleidingsniveau op zelfstandig ondernemers met personeel.

Tabel 3.4 Hoogst behaald onderwijsniveau van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (percentages)

	totaal werkenden*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Lager	21,5	22,2	19,3	30,4	16,9	15,4	21,8	17,5
Middelbaar	42,6	43,0	43,1	42,8	40,0	37,1	49,1	43,5
Hoger	34,9	33,8	36,8	25,7	42,0	46,7	27,4	37,5
Weet niet of onbekend	1,0	0,9	0,9	1,1	1,1	0,9	1,7	1,4
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Beroepssegment

Het administratieve personeel vormt met 11 procent het grootste beroepssegment onder werknemers (zie de tabel in de bijlage 2). Onder zelfstandig ondernemers zonder personeel zijn dat de bouwarbeiders: 10 procent werkt als bouwvakker. Daarnaast is een relatief groot deel werkzaam als auteur of kunstenaar, als vakspecialist bedrijfsbeheer of administratie, of als medewerker persoonlijke dienstverlening. Deze laatste segmenten omvatten onder meer boekhouders, makelaars, kappers en schoonheidsspecialisten. Het gaat hierbij meestal om nieuwe zzp'ers.

Van de klassieke zzp'ers vormen de verkopers en de tuinders, akkerbouwers en veetelers de grootste beroepssegmenten. Samen maken zij bijna de helft uit van deze zelfstandig ondernemers. Algemeen-directeuren en managers vormen met bijna 40 procent het grootste segment van de ondernemers met personeel. Daarnaast is 8 procent van hen werkzaam als arts, therapeut of gespecialiseerd verpleegkundige. Van de flexibele werknemers werkt 13 procent als verkoper. Dat is daarmee het grootste beroepssegment in die groep. Onder vaste werknemers is dat het administratieve personeel.

Bedrijfstak

Zelfstandig ondernemers zonder personeel zijn vaker dan werknemers aan de slag in de landbouw, de bouwnijverheid, de zakelijke dienstverlening en de cultuur, sport en recreatie. Ook zelfstandig ondernemers met personeel werken relatief vaak in de landbouw en de za-

kelijke dienstverlening, maar ook in de groot- en detailhandel, de horeca en bij financiële instellingen. Er werken relatief weinig ondernemers in de industrie, het openbaar bestuur en de gezondheidszorg.

Ruim de helft van de klassieke zzp'ers, zijn werkzaam in de landbouw en de groot- en detailhandel. Vergeleken met hen werken nieuwe zzp'ers juist relatief vaak in de zakelijke dienstverlening, de bouwnijverheid, de cultuur en recreatie in de gezondheidszorg. Vergeleken met vaste werknemers werken flexibele werknemers relatief vaak in de horeca en in de groot- en detailhandel. Vaste werknemers werken vaker in de gezondheids- en welzijnszorg, het openbaar bestuur en de industrie.

Tabel 3.5 Bedrijfstak (TNO-indeling) van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (percentages). Voorlopige cijfers

	totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp- eigen arbeid	zzp- producten	met personeel (zmp)
A (01-03) landbouw, bosbouw en visserij	2,1	1,1	0,8	1,7	7,8	2,5	24,1	5,9
B-E (06-39) industrie (incl. delfstoffen/nuts/afval)	10,1	11,3	12,5	8,1	3,9	3,4	5,7	5,7
F (41-43) bouwnijverheid	4,8	3,9	4,3	2,8	11,4	13,6	4,6	6,4
G (45-47) groot- en detailhandel	15,0	15,4	14,2	18,6	10,6	3,8	31,9	21,5
H (49-53) vervoer en opslag	4,3	4,7	4,6	5,0	2,0	2,2	1,2	3,3
I (55-56) horeca	4,0	4,0	2,1	9,2	2,0	1,5	3,4	9,2
J (58-63) informatie en communicatie	3,0	2,7	2,9	1,9	5,6	6,6	2,5	2,4
K (64-66) financiële instellingen	3,4	3,3	3,9	1,9	2,4	2,5	1,9	8,3
L-N (68-82) zakelijke dienstverlening/onroerend goed	12,8	11,1	10,8	11,8	23,6	27,8	10,8	19,7
O (84) openbaar bestuur	6,0	7,0	8,5	2,8	0,6	0,6	0,3	0,1
P (85) onderwijs	6,6	7,1	7,8	5,2	4,9	6,1	1,2	0,9
Q (86-88) gezondheids-/welzijnszorg	15,8	17,0	18,6	12,6	9,4	11,8	1,9	10,5
R-U (90-99) cultuur, sport en recreatie/overige dienstverlening	4,3	3,1	3,0	3,5	12,6	14,3	7,3	4,8
Onbekend	7,8	8,3	5,9	14,9	3,2	3,2	3,1	1,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Arbeidsduur

Zelfstandig ondernemers maken meer uren dan werknemers, en dan vooral de ondernemers met personeel. De laatsten werken vrijwel allemaal (86 procent) voltijd, dat wil zeggen 35 uur of meer per week (zie bijlage 2)¹⁶. Van de werknemers werkt bijna de helft voltijd, van de zelfstandig ondernemers zonder personeel doet 58 procent dat.

Wat betreft de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur lijken de vaste werknemers en de nieuwe zzp'ers nog het meest op elkaar: 32 om 34 uur per week. Wel werken deze ondernemers vaker dan vaste werknemers in een kleine baan van minder dan twaalf uur per week en wat minder vaak in een grote deeltijdbaan.

Met respectievelijk gemiddeld 42 en 49 uur hebben klassieke zzp'ers en zelfstandig ondernemers met personeel de langste werkweken. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie maken de minste uren: gemiddeld 23 per week. Bijna een op de drie flexkrachten werkt in een kleine baan.

Tabel 3.6 Gemiddelde arbeidsduur per week van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (uren)

totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werkne- mer	vaste arbeids- relatie	flexibele arbeids- relatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-pro- ducten	met per- soneel (zmp)
31	30	32	23	36	34	42	49

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB

Werktijden

Een kleine meerderheid van de zelfstandig ondernemers met personeel werkt regelmatig in de avonduren. Van de zelfstandig ondernemers zonder personeel is dat net iets minder dan de helft. Werknemers werken minder vaak 's avonds. Bijna drie op de tien doen dat geregeld, flexkrachten iets vaker dan vaste krachten.

Minder dan een op de tien werkenden werkt regelmatig in de nacht. Dit aandeel loopt tussen de onderscheiden groepen niet sterk uiteen. Er is meer variatie in het aandeel werkenden dat soms 's nachts aan het werk is. Dat komt bij zelfstandig ondernemers met 12 procent twee keer zo veel voor als bij werknemers.

Tabel 3.7 Werken in de avond en de nacht van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014 (percentages)

	totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp- eigen arbeid	zzp- producten	met personeel (zmp)
In de avond								
Ja, regelmatig	31,4	28,6	26,9	33,4	45,3	44,9	46,4	54,4
Ja, soms	19,4	18,3	19,5	15,1	25,8	25,6	26,6	22,9
Nee	49,2	53,0	53,6	51,3	28,8	29,4	27,0	22,6
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁶ Het gaat hier om het aantal uren dat een persoon in een normale of gemiddelde werkweek werkt.

	totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp- eigen arbeid	zzp- producten	met personeel (zmp)
In de nacht								
Ja, regelmatig	8,2	8,4	8,6	7,8	6,3	5,7	8,1	10,1
Ja, soms	6,7	5,9	6,3	5,1	11,6	11,1	12,9	11,7
Nee	85,0	85,6	85,1	87,1	82,0	83,0	79,0	78,0
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Zowel voor werknemers als voor zelfstandig ondernemers is werken in het weekend niet ongebruikelijk. Maar waar de meeste werknemers in het weekend vrij zijn van betaald werk, geldt dat slechts voor een minderheid van de ondernemers. Vooral klassieke zzp'ers zijn regelmatig in het weekend in touw: 61 procent is dat op zaterdag en 36 procent op zondag. Ook ruim de helft van de ondernemers met personeel werkt regelmatig op zaterdag en 27 procent van hen op zondag.

Vaste werknemers werken het minst vaak regelmatig in het weekend. Flexibele werknemers doen dat vaker en zijn daarin vergelijkbaar met nieuwe zzp'ers. Die laatste werken overigens wel vaker dan flexkrachten incidenteel in het weekend.

Tabel 3.8 Werken in het weekend van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkkring, 2014 (percentages)

	totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp- eigen arbeid	zzp- producten	met personeel (zmp)
Op zaterdag								
Ja, regelmatig	29,7	26,9	23,8	35,7	42,0	35,8	60,8	56,1
Ja, soms	21,3	19,7	20,3	18,1	32,0	34,4	24,5	25,9
Nee	49,0	53,4	55,9	46,2	26,0	29,7	14,6	17,9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Op zondag								
Ja, regelmatig	19,4	18,2	17,1	21,2	25,9	22,5	36,2	26,5
Ja, soms	16,4	14,8	14,7	14,8	25,8	25,8	25,8	25,2
Nee	64,2	67,0	68,1	63,9	48,2	51,6	37,9	48,2
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Persoonlijk jaarinkomen

Met gemiddeld 56 duizend euro per jaar hebben zelfstandig ondernemers met personeel verreweg het hoogste persoonlijke inkomen¹⁷. Flexibele werknemers hebben met 20 duizend euro daar nog niet de helft van. Hierbij speelt mee dat zelfstandig ondernemers ruim twee keer zo veel uren per week werken dan flexkrachten. De inkomensverschillen kunnen daarom beter worden vergeleken binnen groepen werkenden die ongeveer evenveel uren maken. Ook onder voltijdswerkenden hebben zelfstandigen met personeel het hoogste inkomen: gemiddeld 58 duizend euro per jaar. Werknemers met een voltijd baan hebben minder inkomen (50 duizend euro) en zelfstandig ondernemers zonder personeel het minst (37 duizend euro). Achter de gemiddelden van werknemers en ondernemers zonder personeel gaan echter grote verschillen schuil. Zo hebben flexibele werknemers die voltijd werken met 34 duizend euro aanzienlijk minder inkomen dan vaste werknemers die voltijd werken. En klassieke zzp'ers hebben een veel geringer inkomen dan nieuwe zzp'ers: 26 duizend om 42 duizend euro per jaar.

Tabel 3.9 Gemiddeld persoonlijk jaarinkomen (x 1.000 euro) van werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014

	totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid**	zzp-producten	met personeel (zmp)
Minder dan 12 uur per week	11,2	8,8	10,4	8,2	24,2	24,0	23,1	–
12 tot 20 uur per week	16,3	15,4	16,8	13,0	22,8	25,1	–	–
20 tot 35 uur per week	29,4	29,6	31,7	21,7	26,9	28,2	19,6	42,4
Voltijd	48,7	49,9	53,0	34,1	36,9	41,5	25,8	57,9
Totaal	36,1	35,9	41,5	20,2	32,1	34,1	24,1	55,6

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Gestandaardiseerd huishoudensinkomen

Werknemers en zelfstandigen behoren veelal tot een huishouden met meer personen. Hun persoonlijke inkomen maakt dan onderdeel uit van het totale inkomen dat door alle leden van het huishouden wordt ingebracht. Dit totale huishoudinkomen wordt gecorrigeerd voor verschillen in de omvang en samenstelling van het huishouden en op die manier herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Hierbij worden de schaalvoordelen verdisconteerd die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Het aldus gecorrigeerde besteedbare huishoudensinkomen¹⁸ wordt gestandaardiseerd inkomen of ook wel koopkracht genoemd.

¹⁷ Het persoonlijk inkomen bestaat uit het persoonlijk bruto-inkomen verminderd met premies inkomensverzekeringen met uitzondering van premies volksverzekeringen. Op het persoonlijk inkomen zijn premies ziektekostenverzekering, belastingen op inkomen en vermogen en premies volksverzekeringen niet in mindering gebracht, omdat deze bestanddelen niet altijd eenduidig toe te rekenen zijn aan de afzonderlijke personen binnen een huishouden.

¹⁸ Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen.

Het aan zzp'ers toegekende gestandaardiseerde inkomen van het bijbehorende huishouden was met een gemiddelde van ruim 28 duizend euro vrijwel gelijk aan dat van werknemers. Dus als rekening wordt gehouden met de inkomens van andere huishoudensleden en met schaalvoordelen, dan blijkt de koopkracht van zzp'ers en werknemers maar weinig uiteen te lopen. Zmp'ers daarentegen hadden met bijna 35 duizend euro aanzienlijk meer te besteden.

Het gestandaardiseerde huishoudensinkomen van flexkrachten was met ruim 24 duizend euro lager dan dat van vaste werknemers, die ruim 29 duizend euro hadden. De koopkracht van werknemers met een flexibele arbeidsrelatie was daarmee vrijwel gelijk aan die van klassieke zzp'ers. Het gestandaardiseerde inkomen van nieuwe zzp'ers was vrijwel gelijk aan dat van vaste werknemers.

Tabel 3.10 Gemiddeld gestandaardiseerd huishoudensinkomen (x 1.000 euro) naar positie in de werkkring, 2014

totaal werken- den*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werkne- mer	vaste arbeids- relatie	flexibele arbeids- relatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-pro- ducten	met per- soneel (zmp)
28,4	28,1	29,4	24,4	28,2	29,3	24,6	34,6

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB

4 Vergelijking duurzame inzetbaarheid

In dit hoofdstuk beschrijven we de vergelijking van de duurzame inzetbaarheid. We bespreken per variabele de verschillen tussen de diverse groepen zelfstandig ondernemers en werknemers en sluiten af met een samenvattende tabel van zzp'ers en werknemers. Hieronder lichten we nog enkele zaken die van belang zijn bij het lezen van dit hoofdstuk.

- › We richten ons in dit onderzoek op verschillen tussen de diverse groepen en een positief of negatief verschil hoeft niet per definitie een *probleem* bij een van de groepen te betekenen.
- › Zelfstandig ondernemers zonder personeel die vooral eigen arbeid of diensten aanbieden, noemen we “nieuwe zzp'ers”. Zelfstandig ondernemers zonder personeel die vooral producten verkopen of grondstoffen aanbieden, noemen we “klassieke zzp'ers”. In de tabellen worden klassieke zzp'ers “zzp-producten” genoemd en nieuwe zzp'ers “zzp-eigen arbeid”¹⁹.
- › Als wordt gesproken over “meer” of “minder” is dit altijd ten opzichte van een referentie categorie. Voor zzp'ers en zmp'ers is dat altijd de groep werknemers. Voor flexkrachten, nieuwe zzp'ers en klassieke zzp'ers is dat altijd de groep vaste krachten. Om dit inzichtelijk te maken zijn de kolommen van de zzp'ers, zmp'ers en het totaal van werknemers licht rood gemaakt en de overige groepen blauw.
- › We bespreken de resultaten per variabele en steeds in dezelfde volgorde. Eerst de ongecorrigeerde resultaten voor de verschillende variabelen (onderzoeksvraag 2). Als er cijfers worden gegeven, dan betreffen dit . ongecorrigeerde data. Vervolgens beschrijven we de gecorrigeerde data indien verschillen verdwijnen of in omgekeerde richting ontstaan. Als verschillen na correctie kleiner of groter worden, maar wel significant blijven, beschrijven we dat niet in de tekst. Als laatste beschrijven we, indien interessant, de resultaten uitgesplitst naar leeftijd, opleidingsniveau en sector (onderzoeksvraag 3). Een totaaloverzicht van de uitsplitsingen is opgenomen als bijlage 5.
- › Als er wordt gesproken over correctie, betekent dit dat er is gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector. Er is gecorrigeerd voor de variabelen voor vraag 2 uit het koppelbestand NEA-ZEA. De uitgesplitste variabelen (onderzoeksvraag 3) zijn niet gecorrigeerd. In bijlage 4 staan de specifieke resultaten van de correctie.
- › We richten ons op statistisch significante verschillen. Gezien de grootte van de steekproef, kunnen ook kleine effecten significant zijn. Op basis van Cohen's d wordt onderscheid gemaakt naar effectgrootte. In de tabellen zijn open driehoekjes kleine verschillen (Cohen's d kleiner dan 0,20) en gesloten driehoekjes grotere verschillen (Cohen's d tenminste dan 0,20).
- › Een overzichtstabel van de ongecorrigeerde data van de verschillende groepen zelfstandig ondernemers en werknemers is opgenomen als bijlage 3.

4.1 Verzuim/afwezigheid door ziekte

Voor werknemers is het vaak makkelijker aan te geven hoeveel dagen ze verzuimd hebben dan voor zelfstandig ondernemers. Zelfstandig ondernemers zijn eerder geneigd om de 'verloren tijd' in te halen, zijn vaak in mindere mate gebonden aan vaste werktijden en ze werken vaker 's avonds en in het weekend (zie paragraaf 3.2.2). Ook de term 'verzuim' sluit

¹⁹ Deze termen dekken de lading beter, maar verminderen de leesbaarheid in de tekst.

niet goed aan bij de belevingswereld van zelfstandig ondernemers. Daarom is het item anders bevestigd bij zelfstandig ondernemers dan bij werknemers. Bij zelfstandig ondernemers is gevraagd naar aantal werkdagen²⁰, waarop niet (of minder) is gewerkt. Hoewel we dus enige slag om de arm moeten houden met betrekking tot de vergelijkbaarheid, is dit item wel een belangrijke indicatie van de gezondheid en inzetbaarheid.

Tabel 4.1 Verzuim²¹

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zfp)	zfp-eigen arbeid	zfp-producten	met personeel (zmp)
Verzuimpercentage	3,71	4,06	2,35▽	3,34	3,42▽	3,12▽	2,42▽
.N	37.488	29.788	7.700	3.695	2.704	991	1.041

Bron: NEA en ZEA.

Er zijn redenen om te veronderstellen dat zelfstandig ondernemers minder zouden 'verzuimen', bijvoorbeeld omdat ze dan vaak inkomsten mislopen en geneigd kunnen zijn toch te gaan werken, hoewel ze eigenlijk ziek zijn (presenteïsme). We zien voor correctie echter geen significant verschil tussen zfp'ers en werknemers. Na correctie naar leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector zien we een klein significant verschil en verzuimen zfp'ers iets minder. Zelfstandig ondernemers met personeel verzuimen zowel voor als na correctie minder dan werknemers. Een verschil van meer dan één procentpunt is in het geval van ziekteverzuim aanzienlijk.

Bij de uitsplitsing naar leeftijd, sector en opleidingsniveau, vinden we vergelijkbare verschillen tussen zmp'ers en werknemers in een beperkt deel van de subgroepen terug. We zien dat bijvoorbeeld in de commerciële dienstverlening waar zmp'ers een ziekteverzuimpercentage van 1,9% hebben ten opzichte van 3,0% bij werknemers. Ook middelbaar opgeleide zmp'ers verzuimen minder dan werknemers met hetzelfde opleidingsniveau. Het verschil daar is nog groter, namelijk 2,5% bij zmp'ers tegenover 4,0% bij werknemers. Voor zfp'ers zien we alleen significante verschillen terug in de leeftijdscategorie 55-64 (4,3% verzuim bij zfp'ers en 5,8% bij werknemers), bij de laagopgeleiden (3% en 4,2%) en in de niet-commerciële dienstverlening (3,1% en 4,6%). In de commerciële dienstverlening verzuimen zfp'ers juist meer dan werknemers (3,8% verzuim bij zfp'ers en 3,0% bij werknemers).

Een niveau dieper hebben we vaste krachten met nieuwe zfp'ers, klassieke zfp'ers en flexibele krachten vergeleken. Beide groepen zfp'ers verzuimen iets minder dan werknemers met een vast contract. Ook werknemers met een flexibel contract *verzuimen* minder dan werknemers met een vast contract. In eerste instantie kan men denken dat dit laatste te maken heeft met het feit dat de gemiddelde leeftijd van flexkrachten relatief laag is, maar ook na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, sector en geslacht, blijft er een significant

²⁰ Toegelicht als "dagen waarop u normaal gesproken zou werken".

²¹ Noot voor alle tabellen in dit hoofdstuk. Percentages zijn kolompercentages, en zijn getoetst met de Pearson χ^2 test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens werknemers versus zfp'ers en zmp'ers en vaste krachten versus flexkrachten, 'nieuwe' en 'klassieke' zfp'ers. ▲: $p < 0,05$ (en ▼): Significant hoog (laag) percentage en/of gemiddelde (2-zijdig getoetst), én Cohen's d |effectgrootte| is ten minste 0,20. Open driehoekjes Δ: significant, maar Cohen's d |effectgrootte| is kleiner dan 0,20. Cohen (1988), Statistical power analysis for the behavioral sciences, 2nd ed. New York: Taylor & Francis.

verschil bestaan. Bij de uitsplitsing zien we verschillen tussen flexkrachten en vaste krachten terug in vrijwel alle subgroepen, zoals in alle leeftijdscategorieën tot 65. In de nijverheid en energie is het verschil tussen flexkrachten en vaste krachten 2,1% en bij laagopgeleiden is het verschil zelfs 2,5%.

4.2 Beoordeling eigen functioneren

Een ander belangrijk onderdeel van inzetbaarheid is productiviteit. In dat kader is er gevraagd naar de *eigen inschatting* van het functioneren. Er is onder andere gevraagd naar het behalen van doelen en of de respondent goed presteert. In onderstaande tabel worden de gemiddelde scores van de items gepresenteerd.

Tabel 4.2 Eigen functioneren

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Functioneren (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 5 = helemaal mee eens; 3 items)	4,16	4,15	4,17Δ	4,35▲	4,38▲	4,29Δ	4,28Δ
.N	37.680	29.923	7.757	3.697	2.706	991	1.042

Bron: NEA en ZEA.

Zelfstandig ondernemers zonder personeel zijn positiever zijn over hun eigen functioneren dan werknemers. Dat geldt ook voor zmp'ers, al is dat verschil klein. We zien verschillen terug tussen zzp'ers en zmp'ers enerzijds en werknemers anderzijds in vrijwel alle subgroepen als we uitsplitsen naar leeftijd, opleidingsniveau en sector.

Binnen de deelgroepen zien we dat vooral nieuwe zzp'ers positiever zijn dan vaste werknemers. Ook klassieke zzp'ers en flexkrachten lijken iets positiever. Het verschil tussen flexibele werknemers en vaste werknemers verdwijnt echter na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, sector en geslacht.

4.3 Tot op hogere leeftijd willen en kunnen doorwerken

Veel respondenten hebben bij de vraag over langer door *willen* en *kunnen* werken aangekruist dat ze het niet weten. De aantallen respondenten voor deze twee vragen zijn daarom beduidend lager vergeleken met de andere vragen, met name voor de lagere leeftijdscategorieën.

Tabel 4.3 Langer doorwerken

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	63	63,4	61,3▼	66,8▲	66,6▲	67,2▲	64,1Δ
·N	22.546	18.589	3.958	2.311	1.711	600	716
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	62,6	63,1	60,5▼	67,2▲	67,2▲	67,2▲	65,5▲
·N	21.096	17.375	3.721	2.141	1.628	513	634

Bron: NEA en ZEA.

Op het thema *langer doorwerken*, geven zzp'ers aan dat ze gemiddeld genomen bijna 4 jaar langer *willen* doorwerken dan werknemers. Tussen zmp'ers en werknemers is er een klein verschil, maar dat verdwijnt na correctie. Voor zzp'ers zien we verschillen terug in vrijwel alle sectoren, leeftijdscategorieën en opleidingsniveaus. In de sector nijverheid en energie is het verschil echter kleiner. Daar willen zzp'ers tot hun 64ste en werknemers tot hun 63ste doorgaan met werken.

Zowel klassieke als nieuwe zzp'ers willen tot ongeveer hun 67ste doorgaan met werken en verschillen daarmee significant van werknemers met een vast dienstverband. Werknemers met een flexibel dienstverband lijken minder lang door te willen werken dan werknemers met een vast dienstverband, maar dat verschil verdwijnt na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector.

Zowel zzp'ers als zmp'ers denken (lichamelijk en geestelijk) in staat te zijn om langer te *kunnen* doorwerken. Als we kijken naar de verschillende sectoren, dan valt op dat in de nijverheid en energie zzp'ers en werknemers allebei tot ongeveer hun 63ste denken te kunnen blijven werken. Als we kijken naar de deelgroepen, dan zien we ook een verschil tussen flexibele werknemers en vaste werknemers, maar na correctie is dat niet meer significant.

4.4 Gezondheid

Bij gezondheid is gevraagd hoe de respondenten de eigen gezondheid inschatten.

Tabel 4.4 Gezondheid

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Ervaren gezondheid (schaal: 1 = zeer slecht - 5 = zeer goed)	4.04	4.01	4,14 Δ	4.05	4.07 Δ	4.00	4.05
.N	37.821	30.032	7.789	3.716	2.706	1.000	1.042

Bron: NEA en ZEA.

In eerste instantie zien we geen verschillen tussen werknemers, zzp'ers en zmp'ers. Echter, na correctie blijken zzp'ers en zmp'ers een iets betere gezondheid te ervaren. Dit sluit aan bij het lagere verzuimpercentage van zelfstandig ondernemers. Onder zzp'ers, rapporteren alleen de 'nieuwe' zzp'ers een iets betere gezondheid dan vaste krachten. Zzp'ers boven de 65 geven juist aan een minder goede gezondheid te ervaren dan werknemers in dezelfde leeftijdscategorie. Ook blijken flexkrachten een iets betere gezondheid te ervaren dan vaste krachten en ook dat zagen we terug in de verzuimpercentages.

4.5 Burn-outklachten

Bij burn-out kijken we naar het percentage respondenten dat serieuze burn-outklachten rapporteert.

Tabel 4.5 Burn-outklachten

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Serieuze burn-outklachten (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)	14,4%	14,9%	12,2% ∇	7,1% $\blacktriangledown$	7,4% $\blacktriangledown$	6,2% $\blacktriangledown$	9,3% ∇
.N	37.880	30.075	7.806	3.717	2.718	999	1.038

Bron: NEA en ZEA.

Zzp'ers rapporteren aanzienlijk minder burn-outklachten dan werknemers. Vooral bij hoger opgeleiden is het verschil groot, namelijk 16,6% bij werknemers ten opzichten van 6,6% bij zzp'ers. In de sectoren zien we het grootste verschil in de commerciële dienstverlening waar 13,4% van de werknemers serieuze burn-outklachten heeft ten opzichten van 6,3% van de zzp'ers. Zmp'ers hebben iets minder vaak last van serieuze burn-outklachten. In de sectoren zien we dat verschil met name terug in nijverheid en energie. Flexkrachten hebben iets minder burn-outklachten dan werknemers met een vast contract.

4.6 Tevredenheid

Bij dit onderwerp is gevraagd naar hoe tevreden de respondent is met het werk in het algemeen.

Tabel 4.6 Tevredenheid

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Werktevredenheid (schaal: 1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	3,81	3,83	3,74∇	3,97Δ	3,99Δ	3,93Δ	3,89Δ
·N	37.732	29.987	7.745	3.704	2.710	994	1.039

Bron: NEA en ZEA.

Alles bij elkaar genomen zijn zzp'ers en zmp'ers iets meer *tevreden met hun werk* dan werknemers. Voor zzp'ers geldt dat ze in vrijwel alle subgroepen meer tevreden zijn met hun werk, maar voor zmp'ers geldt dit slechts in een deel van de leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren. Vooral zzp'ers onder de 45 en zzp'ers in de commerciële dienstverlening zijn meer tevreden. Flexkrachten zijn juist *iets* minder tevreden met hun werk dan vaste krachten. Dit zien we in de meerderheid van de subgroepen terug, maar de verschillen zijn klein.

4.7 Bevlogenheid

Het thema bevlogenheid bestaat uit drie vragen. In onderstaande tabel staan de gemiddelde scores.

Tabel 4.7 Bevlogenheid

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	5,53	5,58	5,32∇	5,99▲	5,94▲	6,11▲	5,99▲
·N	37.741	29.954	7.787	3.717	2.722	995	1.043

Bron: NEA en ZEA.

Alle groepen zelfstandig ondernemers zijn aanzienlijk meer bevlogen ten opzichte van hun referentiegroepen. Dit zien we in vrijwel alle leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren terug. Flexwerkers zijn juist iets minder bevlogen dan vaste werknemers. Dit geldt met name voor flexwerkers in de landbouw, bosbouw en visserij en in de commerciële dienstverlening.

4.8 Behoeftte aan opleiding

We kunnen zzp'ers en werknemers in dit onderzoek niet vergelijken op het gebied van het aantal dagen dat ze opleiding hebben gevolgd het afgelopen jaar. Dit kan niet omdat gevolgde opleiding anders is bevraagd in de NEA dan in de ZEA. Uit andere studies is bekend dat zelfstandigen minder opleiding volgen dan werknemers (Vlasblom et al., 2015; Vlasblom et al., 2013). Wel kunnen we in dit onderzoek de behoefte aan opleiding vergelijken.

Tabel 4.8 Behoeftte aan opleiding

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus?							
Nee	52,8%	52,0%	56,0% Δ	66,2% $\blacktriangle$	61,8% Δ	78,1% $\blacktriangle$	74,7% $\blacktriangle$
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen	16,9%	17,9%	13,1% ∇	14,2% ∇	16,1% ∇	9,2% $\blacktriangledown$	11,4% ∇
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen	18,4%	20,1%	12,0% $\blacktriangledown$	14,2% ∇	16,0% ∇	9,5% $\blacktriangledown$	11,7% ∇
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergroten	24,9%	23,5%	30,1% Δ	16,1% $\blacktriangledown$	19,4% ∇	7,3% $\blacktriangledown$	8,3% $\blacktriangledown$
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038

Bron: NEA en ZEA.

Zzp'ers en zmp'ers hebben minder behoefte aan opleiding dan werknemers. De verschillen zijn groot in de nijverheid en energie, waar 78% van de zzp'ers en 75% van de zmp'ers aangeven geen behoefte te hebben aan opleiding ten opzichte van iets meer dan 55% van de werknemers. Bij zzp'ers zien we daarnaast dat vooral de leeftijdscategorieën vanaf 35 tot 55 minder behoefte hebben aan opleiding.

Ook flexkrachten hebben iets minder behoefte aan opleiding dan vaste krachten. Bij de uitsplitsing naar leeftijd, opleidingsniveau en sector zien we deze verschillen slechts in een aantal subgroepen terug en die verschillen zijn vaak klein. Met name de flexkrachten onder de 35 hebben weinig behoefte aan opleiding. In die groep zitten ook veel jongeren die nog onderwijs volgen en een bijbaan hebben. In de nijverheid en energie hebben flexkrachten juist iets meer behoefte aan opleiding.

4.9 Aansluiting huidige kennis en vaardigheden op werkzaamheden

In het verlengde van de behoefte aan opleiding is gevraagd naar de aansluiting van kennis en vaardigheden op het huidige werk.

Tabel 4.9 Aansluiting huidige kennis en vaardigheden op werkzaamheden

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Aansluiting kennis en vaardigheden op het huidige werk							
• Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,6%	5,20%	7,1% Δ	5,2%	4,5%	7,0% Δ	5,0%
• Het sluit goed aan	61,60%	65,00%	48,5% $\blacktriangledown$	71,0% Δ	70,8% Δ	71,6% Δ	71,7% $\blacktriangle$
• Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	32,8%	29,8%	44,4% $\blacktriangle$	23,8% $\blacktriangledown$	24,7% $\blacktriangledown$	21,4% $\blacktriangledown$	23,3% $\blacktriangledown$
·N	37.475	29.766	7.709	3.612	2.652	960	1.010

Bron: NEA en ZEA.

Relatief veel zzp'ers en zmp'ers vinden dat hun huidige kennis en vaardigheden goed aansluiten bij hun werk. Verder geven zzp'ers en zmp'ers minder vaak aan dat ze overgekwalificeerd zijn voor het huidige werk. Het verschil tussen zmp'ers en werknemers is nog iets groter dan tussen zzp'ers en werknemers. Bij de vergelijking per sector valt op dat zzp'ers en zmp'ers in de nijverheid en energie niet significant verschillen van werknemers op deze twee aspecten (goede aansluiting en overkwalificatie).

Als we nieuwe en klassieke zzp'ers met vaste krachten vergelijken, zien we dat beide groepen iets vaker aangeven dat kennis en vaardigheden goed aansluiten en iets minder vaak dat ze meer kennis en vaardigheden hebben dan nodig is. Klassieke zzp'ers geven daarnaast iets vaker aan dat ze minder kennis en vaardigheden hebben dan dat ze nodig hebben hun werk. Dit geldt met name voor de hoogopgeleide klassieke zzp'ers. Flexwerkers geven, in vergelijking met vaste krachten, vaker aan overgekwalificeerd te zijn. Ook geven zij iets vaker aan minder kennis en vaardigheden te hebben dan nodig is voor het werk. Dit geldt voor vrijwel alle leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren.

4.10 Werk-privé balans

Werk-privé balans is ook een belangrijk thema dat momenteel veel in de aandacht staat. Ongeveer 14% van de zzp'ers heeft onder andere gekozen voor het zelfstandig ondernemerschap om werk en privé beter te kunnen combineren (ZEA, 2015). Over dit thema zijn in de NEA en ZEA twee vergelijkbare vragen gesteld. Eén vraag gaat over de invloed van het werk op de privé-situatie en de andere vraag gaat over de invloed van de privé-situatie op het werk. Letterlijk zijn de volgende vragen gesteld:

- › “Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk?” (werk-privé conflict);
- › “Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden?” (privé-werk conflict).

Tabel 4.10 Werk-privé balans

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Werk-privé conflict - Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? (schaal: 1 = nee, nooit - 4 = ja, zeer vaak)	1,61	1,63	1,50∇	1,72Δ	1,71Δ	1,74Δ	1,90▲
·N	37.364	29.696	7.668	3.696	2.702	994	1.037
Privé-werk conflict - Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (schaal: 1= nee, nooit - 4= ja, zeer vaak)	1,31	1,32	1,26∇	1,47▲	1,46▲	1,48▲	1,56▲
·N	37.269	29.627	7.641	3.668	2.682	986	1.025

Bron: NEA en ZEA.

Hoewel veel zpz'ers onder andere hebben gekozen voor het zelfstandig ondernemerschap om een betere werk-privé balans te creëren, blijkt dit in werkelijkheid juist minder goed te lukken dan bij werknemers. Vooral de werkzaamheden worden vaker verwaarloosd door de privésituatie in vergelijking met werknemers. Zpz'ers onder de 35 en boven de 64 en zpz'ers in de landbouw, bosbouw en visserij geven vaker aan hun gezinsactiviteiten te verwaarlozen door het werk. Zmp'ers hebben nog meer last van werk-privé conflicten. Eerder zagen we dat deze groep veel uren werkt.

Nieuwe en klassieke zpz'ers verschillen niet veel van elkaar op het gebied van werk-privé balans. Wat opvalt in de vergelijking van sectoren is dat vooral klassieke zpz'ers in de landbouw, bosbouw en visserij een relatief slechte werk-privé balans hebben. Flexwerkers hebben juist een iets betere werk-privé balans dan vast werknemers. Vooral in de commerciële dienstverlening blijken flexwerkers een betere balans te kunnen vinden tussen werk en privé.

4.11 Taakeisen/werkdruk

Bij taakeisen, ook wel werkdruk genoemd, wordt gevraagd of de respondent erg snel moeten werken, veel werk moeten verzetten en extra hard moeten werken.

Tabel 4.11 Taakeisen

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Taakeisen (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,37	2,4	2,26▼	2,20▼	2,20▼	2,18▼	2,48Δ
·N	37.784	29.984	7.800	3.716	2.724	992	1.048

Bron: NEA en ZEA.

Zpz'ers ervaren minder werkdruk (taakeisen) dan werknemers, wat in lijn lijkt te liggen met het feit dat ze minder burn-outklachten hebben. Dit geldt echter niet voor zmp'ers, want die geven juist aan iets *meer* werkdruk te ervaren dan werknemers (terwijl ze toch ook minder burn-outklachten rapporteren). Vooral laagopgeleide zmp'ers, zmp'ers in de leeftijdscategorieën tot 45 jaar en zmp'ers in de nijverheid en energie ervaren meer werkdruk. Wat verder opvalt in de sectoren is dat zpz'ers in de landbouw, bosbouw en visserij en in de nijverheid en energie niet verschillen van werknemers. Verder zien we dat het verschil tussen zpz'ers en werknemers met name groot is bij hoogopgeleiden en dit sluit aan bij het feit dat het verschil in burn-outklachten ook groot was bij die groepen. Flexwerkers ervaren minder werkdruk dan werknemers met een vast contract. Dit geldt vooral voor flexwerkers in de commerciële en niet-commerciële dienstverlening, jongere en oudere flexwerkers en middelbaar en hoger opgeleiden.

4.12 Autonomie

Bij autonomie is onder andere gevraagd naar de manier waarop het werk wordt uitgevoerd, het werktempo, het zelf zoeken naar oplossingen en vrij nemen wanneer de respondent dat wil.

Tabel 4.12 Autonomie

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Autonomie (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)	2,46	2,52	2,24▼	2,80▲	2,80▲	2,80▲	2,74▲
·N	37.897	30.086	7.811	3.744	2.738	1.006	1.047

Bron: NEA en ZEA.

Zoals verwacht ervaren zpz'ers en zmp'ers meer autonomie dan werknemers. Dit zien we terug bij alle leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren. Ook deze resultaten sluiten aan bij het gegeven dat zpz'ers en zmp'ers minder burn-outklachten rapporteren. Flexwerkers ervaren juist relatief weinig autonomie en ook dat zien we in de uitsplitsingen overal terug.

4.13 Gevarieerd werk

Bij dit thema is gevraagd of het werk gevarieerd is, maar ook of de respondent nieuwe dingen moet leren en of het werk creativiteit vereist.

Tabel 4.13 Gevarieerd werk

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,69	2,75	2,45 ▼	2,94 ▲	2,98 ▲	2,83 Δ	2,92 ▲
.N	37.857	30.053	7.804	3.737	2.732	1.005	1.043

Bron: NEA en ZEA.

Zmp'ers en zpz'ers hebben naar eigen zeggen meer gevarieerd werk dan werknemers. Verschillen tussen zpz'ers en zmp'ers enerzijds en werknemers anderzijds zien we in alle leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren terug. Flexwerkers vinden hun werk over het algemeen minder gevarieerd. Ook die verschillen zien we in alle subgroepen terug.

4.14 Zwaar werk

Over het thema zwaar werk zijn vijf vragen gesteld, te weten:

- › Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten?
- › Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt?
- › Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding?
- › Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken?
- › Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken?

Tabel 4.14 Zwaar werk

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,62	1,58	1,77▲	1,64Δ	1,54∇	1,93▲	1,74Δ
·N	36.807	29.252	7.555	3.669	2.690	979	1.014
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,26	1,26	1,27Δ	1,44▲	1,38▲	1,60▲	1,38▲
·N	37.091	29.428	7.662	3.716	2.718	998	1.038
Zwaar werk - Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,46	1,46	1,49Δ	1,53Δ	1,51Δ	1,60▲	1,54Δ
·N	36.989	29.349	7.640	3.707	2.711	996	1.033
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,90	1,87	2,02Δ	1,88	1,85	1,95Δ	1,94
·N	37.046	29.401	7.645	3.704	2.712	992	1.040
Zwaar werk - Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,30	1,30	1,30	1,32	1,30	1,36Δ	1,29
·N	36.992	29.338	7.654	3.721	2.722	998	1.040

Bron: NEA en ZEA.

Zzp'ers en zmp'ers verzetten over het algemeen iets vaker zwaar werk dan werknemers. Zzp'ers en zmp'ers geven vaker aan dat ze werken met apparatuur dat trillingen of schudden veroorzaakt en ze geven iets vaker aan dat ze in een ongemakkelijke houding moeten werken en veel kracht moeten zetten. Na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en sector, geven beide groepen ook iets vaker aan herhalende bewegingen te moeten maken. Dit zien we met name terug in de nijverheid en energie, maar we zien het ook terug in de landbouw, bosbouw en visserij. Binnen de subgroepen zien we dat met name klassieke zzp'ers vaker aangeven zwaar werk te doen in vergelijking met werknemers met een vast dienstverband. Ook flexwerkers geven aan iets vaker zwaar werk te moeten verzetten. Echter, na correctie blijkt dat flexwerkers niet vaker herhalende bewegingen maken en geven ze juist iets minder vaak aan dat ze werken met apparatuur dat trillingen veroorzaakt en in een ongemakkelijke houding werken. In de onderstaande paragrafen gaan we dieper in op de verschillende vormen van zwaar werk.

Dat zzp'ers vaker *veel kracht moeten zetten* is met name het geval in de nijverheid en energie, maar ook in de landbouw, bosbouw en visserij ziek we het terug. In de nijverheid en energie scoren zzp'ers gemiddeld 2,31 ten opzichte van een score 1,78 bij werknemers (op een schaal van 3). Wat verder opvalt is dat laagopgeleide zzp'ers niet significant verschillen van laagopgeleide werknemers. Binnen de deelgroepen zien we vooral dat klassieke zzp'ers vaker veel kracht moeten zetten dan werknemers met een vast contract. Dat zien we terug in vrijwel alle leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren, maar niet bij de laagopgeleiden. Nieuwe zzp'ers geven voor correctie aan iets minder vaak veel kracht te zetten, maar na correctie geven ze dat juist iets vaker aan. Ook hier zien we in de nijverheid en energie een groot verschil. Flexwerkers moeten ook vaker veel kracht zetten in hun werk. Dat zien we met name terug in de nijverheid en energie en in de commerciële dienstverlening.

Dat zzp'ers vaker gebruik maken van *apparatuur dat trillingen veroorzaakt* geldt vooral in de landbouw, bosbouw en visserij, de nijverheid en energie en in de commerciële dienstverlening. In de nijverheid en energie en landbouw, bosbouw en visserij zijn de verschillen relatief groot. Vooral klassieke zzp'ers geven vaker aan dat ze dergelijke apparatuur gebruiken. Dit zien we in bijna alle subgroepen terug, maar het verschil bij laagopgeleiden en in de commerciële dienstverlening is klein. In de nijverheid en energie geven de nieuwe zzp'ers ook aanzienlijk vaker aan dat ze werken met apparatuur dat trillingen veroorzaakt. Voor correctie geven flexwerkers ook iets vaker aan dat ze gebruik maken van dergelijke apparatuur, maar na correctie geven ze dat juist iets minder vaak aan.

Zzp'ers werken iets vaker in een *ongemakkelijke houding*. Na correctie zien we ook dat nieuwe zzp'ers iets vaker in een ongemakkelijke houding werken. Voor de zzp'ers geldt dit weer vooral in de nijverheid en energie. Daarnaast zien we dit verschil terug voor zzp'ers tot 35 jaar en vanaf 65 jaar. Voor correctie geven ook flexwerkers iets vaker aan in een ongemakkelijke houding te moeten werken, maar na correctie blijken ze juist iets minder vaak in een ongemakkelijke houding te werken.

Nadat we gecorrigeerd hebben voor leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector geven zzp'ers iets vaker aan *herhalende bewegingen* te maken dan werknemers. Dit geldt ook voor nieuwe zzp'ers ten opzichte van vaste krachten, terwijl de kleine verschillen tussen klassieke zzp'ers en flexkrachten enerzijds en vaste werknemers anderzijds verdwijnen na correctie. Voor zowel nieuwe zzp'ers als de totale groep zzp'ers zien we dit met name terug in de nijverheid en energie. In de commerciële dienstverlening geven beide groepen juist minder vaak aan herhalende bewegingen te moeten maken.

Met betrekking tot veel *lawaai op de werkvloer* zien we voor correctie dat klassieke zzp'ers er iets meer last van hebben dan vaste werknemers, maar na correctie verdwijnt dat verschil.

4.15 Voldoen aan fysieke en psychische eisen

Het voldoen aan de fysieke en mentale eisen is een belangrijke indicator van de duurzame inzetbaarheid op korte termijn. In dat kader zijn twee stellingen voorgelegd aan zowel werknemers als zelfstandig ondernemers.

- › Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt.
- › Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt.

Tabel 4.15 Fysieke en psychische eisen

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Fysieke belasting (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)	3,32	3,32	3,31	3,10 ▼	3,14 ▼	2,99 ▼	3,11 ▼
·N	37.778	29.990	7.788	3.730	2.727	1.003	1.047
Mentale belasting (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)	3,24	3,22	3,29 Δ	3,12 ▽	3,13 ▽	3,09 ▽	3,12 ▽
·N	37.649	29.892	7.757	3.724	2.723	1.001	1.043

Bron: NEA en ZEA.

Zelfstandig ondernemers geven over het algemeen vaker aan dat ze zwaar werk verrichten. Bij bovenstaande stellingen geven ze ook aan dat ze minder gemakkelijk kunnen voldoen aan de *fysieke eisen* die het werk aan hen stelt. In vrijwel alle subgroepen (leeftijdscategorieën, opleidingsniveaus en sectoren) zien we deze verschillen terug. De grootste verschillen zien we in de nijverheid en energie en in landbouw, bosbouw en visserij. Dat zijn ook de sectoren waarin ze relatief vaak zwaar werk moeten verrichten. Over het algemeen kunnen met name klassieke zzp'ers minder makkelijk aan de fysieke eisen voldoen.

Wat betreft de psychische belasting zijn de verschillen kleiner, maar wel weer in het nadeel van de zelfstandig ondernemers. Voor zzp'ers geldt dat vooral de middelbaar opgeleiden meer mentale belasting ervaren. Flexkrachten geven juist aan dat ze iets makkelijker aan de psychische eisen van het werk kunnen voldoen.

Box 4.1 Fysieke belasting in de bouwnijverheid

Een belangrijke sector in het cluster nijverheid en energie is de bouwnijverheid. Daar werken veel zzp'ers en er wordt veel fysiek zwaar werk uitgevoerd. Uit een aanvullende analyse blijken zzp'ers in die sector vaker zwaar werk te verrichten dan werknemers. Bij alle items over zwaar werk geven zzp'ers in de bouw aan dat ze daar vaker mee te maken hebben. Dit komt voor een belangrijk deel omdat zzp'ers vaker in uitvoerende functies werken dan werknemers. Ook geven zzp'ers in de bouw aan minder makkelijk aan de fysieke eisen van het werk te kunnen voldoen dan werknemers. In de bouwnijverheid geven zzp'ers twee keer zo vaak aan dat ze (helemaal) niet gemakkelijk aan de fysieke eisen van het werk kunnen voldoen (24% van de zzp'ers geeft dat aan ten opzichte van minder dan 12% van de werknemers). Dit is niet te verklaren doordat zzp'ers vaker uitvoerende functies uitvoeren. In een vergelijking van duurzame inzetbaarheid van zzp'ers en werknemers op basis van een pilotonderzoek van de ZEA (Ybema et al., 2013) werden vergelijkbare conclusies getrokken. Toen werden de zzp'ers in de bouwnijverheid ook als risicogroep beschouwd, mede omdat ze vaker fysiek zwaar werk moeten verrichten dan werknemers in dezelfde sector.

4.16 Cognitieve belasting

Over cognitieve belasting, ook wel moeilijkheidsgraad genoemd, zijn drie vragen gesteld:

- › Vereist uw werk intensief nadenken?
- › Vergt uw werk dat u er uw gedachten bij houdt?
- › Vergt uw werk veel aandacht van u?

Tabel 4.16 Cognitieve belasting

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Cognitieve belasting (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	2,96	3,04	2,66▼	3,06Δ	3,12Δ	2,90▼	3,06Δ
.N	37.772	29.981	7.791	3.731	2.730	1.001	1.042

Bron: NEA en ZEA.

Zmp'ers en zpz'ers geven aan dat hun cognitieve belasting iets hoger is dan werknemers, maar voor zpz'ers verdwijnt dit verschil na correctie. Voor zmp'ers geldt dit vooral in de niet-commerciële en commerciële dienstverlening, bij de lager opgeleiden en bij de jongere zmp'ers onder de 35. Het kleine verschil tussen nieuwe zpz'ers en vaste krachten verdwijnt na correctie. Klassieke zpz'ers ervaren hun werk als minder moeilijk dan vaste krachten. Dit geldt met name voor de hoogopgeleide klassieke zpz'ers en in de landbouw, bosbouw en visserij. Ook flexibele medewerkers ervaren hun werk als minder moeilijk dan vaste krachten. Dit verschil is vrij groot en we zien het terug in vrijwel alle subgroepen als we uitsplitsen naar leeftijd, opleiding en sector. Deze uitkomst sluit aan bij het gegeven dat flexibele krachten vaker aangeven dat ze meer kennis en vaardigheden hebben dan nodig is voor het werk en dus vaker overgekwalificeerd zijn voor het werk dat ze doen.

4.17 Ongewenste omgangsvormen

Bij dit thema hebben we gevraagd naar ongewenste seksuele aandacht, intimidatie, lichamelijk geweld en pesten. Bij werknemers is dit thema specifiek uitgevraagd dan bij zelfstandig ondernemers, door onderscheid te maken naar de persoon die het ongewenste gedrag vertoont. In de ZEA 2012 is het thema ongewenst gedrag ook anders bevestigd dan in de ZEA 2015 en na vergelijking van de resultaten uit beide jaren concluderen we dat de kans dat de verschillen (deels) veroorzaakt worden door de manier van bevestiging aanzienlijk is. Daarom moeten deze resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden en trekken we geen harde conclusies op dit thema.

Tabel 4.17 Ongewenste omgangsvormen

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Ongewenst gedrag	23,2	23,3	22,9	14,1▼	14,7▼	12,4▼	21,0
.N	37.903	30.091	7.812	3.730	2.730	1.000	1.050

Bron: NEA en ZEA.

Zzp'ers lijken minder vaak te maken te hebben met ongewenst gedrag dan werknemers. Dit geldt voor vrijwel alle subgroepen, maar in de nijverheid en energie en met name in de landbouw, bosbouw en visserij lijken zzp'ers er juist vaker mee te maken te hebben. In de landbouw, bosbouw en visserij geeft 9,4% van de zzp'ers aan met ongewenst gedrag te maken tegenover 3,0% van de werknemers. Dit komt omdat de klassieke zzp'ers er in die sector relatief veel last van lijken te hebben.

4.18 Tevredenheid arbeidsomstandigheden

We hebben de groepen ook gevraagd in hoeverre ze, alles bij elkaar genomen, tevreden zijn met hun arbeidsomstandigheden.

Tabel 4.18 Tevredenheid arbeidsomstandigheden

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal werknemer	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Tevredenheid arbeidsomstandigheden (schaal: 1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	3,73	3,74	3,69∇	3,87Δ	3,88Δ	3,83Δ	3,79Δ
·N	37.746	30.000	7.746	3.715	2.721	994	1.042

Bron: NEA en ZEA.

Over de arbeidsomstandigheden zijn zzp'ers en zmp'ers iets positiever dan werknemers, maar voor zmp'ers verdwijnt dit verschil na correctie. Verder zijn nieuwe en klassieke zzp'ers iets positiever dan vaste krachten. Dit geldt met name voor nieuwe zzp'ers in de niet-commerciële dienstverlening. In de nijverheid en energie zien we geen verschil tussen nieuwe zzp'ers en vaste werknemers en ook niet tussen de gehele groep zzp'ers en werknemers. Flexibele werknemers zijn juist iets minder tevreden met hun arbeidsvoorwaarden dan vaste krachten.

4.19 Overzicht verschillen zzp'ers en werknemers

In deze afsluitende paragraaf geven we een overzicht van de verschillen tussen zelfstandig ondernemers zonder personeel en werknemers. In tabel 4.19 zijn de grotere verschillen, die na correctie significant blijven, paars gearceerd.

Tabel 4.19 Antwoord op onderzoeksvragen per aspect voor de vergelijking tussen werknemers en zelfstandige ondernemers (grotere verschillen zijn paars gearceerd)

Onderwerp	Verskil tussen zzp'ers en werknemers (ongecorrigeerd)	Verschillen binnen subgroepen (leeftijd, opleidingsniveau en sector) (ongecorrigeerd)	Verskil na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en sector
Uitkomstmaten			
Verzuimpercentage	Geen verschil.	Laagopgeleide zzp'ers, zzp'ers in de leeftijdscategorie 55-64 en in de niet-commerciële dienstverlening verzuimen minder. In de commerciële dienstverlening verzuimen ze juist meer.	Zzp'ers verzuimen iets minder.
Functioneren/prestaties	Zzp'ers presteren beter.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan.
Door willen werken tot ... jaar	Zzp'ers geven aan langer door te willen werken.	Geldt voor alle subgroepen, maar in de nijverheid* is het verschil kleiner.	Verskil blijft bestaan.
Door kunnen werken tot ... jaar	Zzp'ers geven aan dat zij verwachten langer door te kunnen werken.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen, maar niet voor zzp'ers in de nijverheid.	Verskil blijft bestaan.
Persoonskenmerken			
Ervaren gezondheid	Geen verschil.	Geldt voor ongeveer de helft van de subgroepen. Verder geven zzp'ers in een aantal subgroepen aan dat ze zich iets gezonder voelen. Zzp'ers boven de 65 geven juist aan zich minder gezond te voelen.	Na correctie geven zzp'ers aan zich iets gezonder te voelen.
Burn-outklachten	Zzp'ers hebben minder last van burn-outklachten.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan .
Werktevredenheid	Zzp'ers zijn iets meer tevreden met hun werk.	Geldt voor zzp'ers voor vrijwel alle subgroepen. Geldt niet voor zzp'ers in de landbouw** en in de leeftijdscategorie 45-54.	Verskil blijft bestaan.
Bevlogenheid	Zzp'ers zijn meer bevlogen.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan.
Behoefte aan opleiding	Zzp'ers geven aan minder behoefte te hebben aan opleiding.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen	Verskil blijft bestaan.

Onderwerp	Verskil tussen zzp'ers en werknemers (ongecorrigeerd)	Verschillen binnen subgroepen (leeftijd, opleidingsniveau en sector) (ongecorrigeerd)	Verskil na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en sector
Aansluiting van kennis en vaardigheden	Zzp'ers geven iets vaker aan dat hun kennis en vaardigheden goed aansluiten bij hun werk. Ook geven ze iets minder vaak aan dat ze meer kennis en vaardigheden hebben dan nodig is.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen, behalve in de nijverheid. Daar geven ze juist iets vaker aan minder kennis en vaardigheden te hebben dan nodig is.	Verskil blijft bestaan.
Familiekenmerken			
Werk-privé conflict	Zzp'ers geven iets vaker aan dat ze hun familie of gezinsactiviteiten verwaarlozen door hun werk.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen. Bij zzp'ers onder de 35 en boven 64 en in de landbouw zijn de verschillen groter.	Verskil blijft bestaan.
Privé-werk conflict	Zzp'ers geven aan dat ze vaker hun familie of gezinsactiviteiten verwaarlozen vanwege gezinsverantwoordelijkheden.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan.
Werkenmerken			
Taakeisen (werkdruk)	Zzp'ers ervaren minder werkdruk.	Geldt voor een meerderheid van de subgroepen, maar niet voor de sector nijverheid en landbouw en de 65-plussers.	Verskil blijft bestaan.
Autonomie	Zzp'ers ervaren meer autonomie.	Geldt voor alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan.
Gevarieerd werk	Zzp'ers geven aan meer gevarieerd werk te hebben.	Geldt voor alle subgroepen.	Verskil blijft bestaan.
Zwaar werk a: Veel kracht moeten zetten.	Zzp'ers geven iets vaker aan dat ze werk doen waarbij ze veel kracht moeten zetten.	Geldt voor een meerderheid van de subgroepen. Verschillen zijn groter in de nijverheid en landbouw en bij hoger opgeleiden. In commerciële en niet-commerciële dienstverlening zetten ze juist iets minder vaak veel kracht.	Verskil blijft bestaan.
Zwaar werk b: Met gereedschap, voertuigen en apparatuur werken dat trillingen of schudden veroorzaakt	Zzp'ers geven vaker aan dat ze gebruik maken van gereedschap, voertuigen en apparatuur dat trillingen of schudden veroorzaakt.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen. Grote verschillen in de nijverheid en landbouw.	Verskil blijft bestaan.
Zwaar werk c: Werken in een ongemakkelijke werkhouding	Zzp'ers geven iets vaker aan dat ze in een ongemakkelijke houding werken.	Geldt voor vrijwel alle subgroepen. Verschillen zijn groter in de nijverheid en bij zzp'ers onder de 35 en boven de 64.	Verskil blijft bestaan.

Onderwerp	Verskil tussen zzp'ers en werknemers (ongecorrigeerd)	Verschillen binnen subgroepen (leeftijd, opleidingsniveau en sector) (ongecorrigeerd)	Verskil na correctie voor leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en sector
Zwaar werk d: Het maken van herhalende bewegingen	Geen verschil.	In de subgroepen zien we een gemengd beeld. In de nijverheid maken ze vaker herhalende bewegingen.	Na correctie geven zzp'ers iets vaker aan herhalende bewegingen in hun werk te maken.
Zwaar werk e: Zo veel lawaai op de werkplek dat je hard moet praten om verstaanbaar te zijn.	Geen verschil.	In subgroepen zien we een gemengd beeld met kleine verschillen.	Geen verschil.
Moeilijkheidsgraad (cognitieve belasting)	Zzp'ers vinden hun werk iets moeilijker.	Geldt voor een groot deel van de subgroepen. Bij zzp'ers onder de 35 en boven 64 en in de landbouw en commerciële dienstverlening zien we grotere verschillen.	Na correctie verdwijnt het verschil.
Ongewenst gedrag (ongewenste seksuele aandacht, intimidatie, geweld en pesten)	Zzp'ers geven minder vaak aan te maken te hebben met ongewenste omgangsvormen.***	Geldt voor vrijwel alle subgroepen, alleen in de landbouw hebben ze er juist meer mee te maken en in de nijverheid <i>iets</i> meer.	Na correctie geven zzp'ers <i>iets</i> minder vaak aan te maken te hebben met ongewenste omgangsvormen.
Fysieke belasting	Zzp'ers geven minder vaak aan dat zij gemakkelijk kunnen voldoen aan de fysieke eisen van het werk.	Geldt voor alle subgroepen. Bij jongeren onder de 35 is het verschil kleiner.	Verskil blijft bestaan.
Mentale belasting	Zzp'ers geven iets minder vaak aan dat zij gemakkelijk kunnen voldoen aan de psychische eisen van het werk.	Geldt voor alle subgroepen. Bij 65-plussers, de middelbaar opgeleiden en in de landbouw is het verschil groter.	Verskil blijft bestaan.
Tevredenheid arbeidsomstandigheden	Zzp'ers zijn iets meer tevreden over hun arbeidsomstandigheden.	Geldt voor een groot deel van de subgroepen, maar niet in de landbouw en nijverheid.	Verskil blijft bestaan.

* In deze tabel korten we "nijverheid en energie" af tot nijverheid.

** In deze tabel korten we "landbouw, bosbouw en visserij" af tot "landbouw".

*** Door andere manier van bevragen kunnen we hier geen harde conclusies uit trekken.

Bron: NEA en ZEA.

5 Relatie determinanten en uitkomstmaten

In dit hoofdstuk kijken we naar de relaties tussen de variabelen op het gebied van duurzame inzetbaarheid. Voor deze analyses hebben we alleen gekeken naar de drie hoofdgroepen, te weten werknemers, zzp'ers en zmp'ers. De uitkomstmaten zijn langer *kunnen* en *willen* doorwerken, functioneren en verzuim. De analyses zijn in twee stappen uitgevoerd. Allereerst is gekeken of de afzonderlijke determinanten samenhangen met de uitkomstmaten. Vervolgens zijn alle determinanten (zie bijlage 2 voor een overzicht) samen in één (multivariaat) model geanalyseerd, gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector²². Door alle determinanten in één model gezamenlijk te analyseren kan gekeken worden welke determinanten relatief het meeste bijdragen. Beide analyses zijn uitgevoerd voor de totale groep (werknemers, zzp'ers en zmp'ers samen) en apart voor de verschillende subgroepen. Er is een onderscheid gemaakt naar de sterkte van het verband. Een β kleiner dan 0,1 beschouwen wij als een te klein verschil en zal in de tekst niet beschreven worden. Een β van 0,1 of groter blijft klein, maar zal in de tekst wel besproken worden. Een β tussen de 0,2 - 0,5 beschouwen wij als een middelgroot effect. De resultaten van deze analyse zijn weergegeven in bijlage 6.

5.1 Verzuim

In de univariate analyse voor de totale groep hangt een betere gezondheid, minder burn-outklachten, gemakkelijker kunnen voldoen aan de fysieke en mentale eisen van het werk en een hogere tevredenheid over de werk- en arbeidsomstandigheden samen met een lager verzuimpercentage. In de multiple regressie, waarin alle determinanten samen in één model worden geanalyseerd, blijft alleen gezondheid nog over als een voldoende groot verband. De verklaarde variantie van de multiple regressie is met ongeveer 8% (voor alle werkenden samen) vrij laag. Deze lage verklaarde variantie voor verzuim kan verklaard worden doordat niet alleen werk, maar ook hele andere determinanten het verzuimpercentage kunnen verklaren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de leefomgeving en leefstijl, welke beide niet in het model zijn opgenomen.

In de subgroepanalyses zien we een vergelijkbaar patroon.

- › Voor werknemers is het beeld gelijk aan het beeld voor de totale groep, namelijk werknemers met een betere gezondheid, minder burn-outklachten, hogere tevredenheid over de werk- en arbeidsomstandigheden en die gemakkelijker kunnen voldoen aan de fysieke en mentale eisen van het werk verzuimen minder, waarna in de multiple regressie alleen gezondheid overblijft.
- › Voor zzp'ers zijn in de univariate analyse alleen gezondheid en burn-outklachten gerelateerd aan verzuim, waarna in de multiple regressie alleen gezondheid overblijft.
- › Voor zmp'ers geldt dat in zowel de univariate als de multiple regressie een (relatief) groot verband is gevonden voor een hogere gezondheid en minder burn-outklachten met een lager verzuimpercentage.

---

²² Zie bijlage 6 voor een overzicht van de gebruikte determinanten.

5.2 Functioneren

Univariaat hangen de determinanten van functioneren samen zoals verwacht kan worden. De grotere effecten zitten met name op de persoonskenmerken, zoals een goede gezondheid, minder burn-outklachten, hoge werktevredenheid en een betere aansluiting van kennis en vaardigheden. Verder zijn ook een goede werk-privé balans van belang en het gemakkelijk kunnen voldoen aan de fysieke en mentale werkeisen. In de multiple regressie blijft voor de totale groep alleen een voldoende groot verband over voor het gemakkelijk kunnen voldoen aan de fysieke en mentale eisen van het werk, het hebben van meer kennis en vaardigheden dan nodig en de bevoegenheid. De verklaarde variantie voor goed functioneren is iets hoger dan voor verzuim, maar is met 10% (voor alle werkenden samen) nog steeds aan de lage kant. Voor zzp'ers is de verklaarde variantie iets hoger (15%).

- › De resultaten voor werknemers vallen grotendeels samen met die van de hele groep, alleen is de samenhang tussen hogere bevoegenheid en goed functioneren niet langer groot genoeg.
- › Voor zzp'ers is het juist een hoge bevoegenheid die met name goed functioneren verklaard. Daarnaast is voor zzp'ers ook een goede gezondheid van belang, terwijl een verstoorde werk-privé balans juist een goed functioneren in de weg zit. In de multiple regressie lijkt er voor zzp'ers, in tegenstelling tot werknemers, helemaal geen verband te zijn voor functioneren met de fysieke en mentale belasting.
- › Ook voor zmp'ers lijkt een hoge bevoegenheid voornamelijk een goed functioneren te verklaren. Vergelijkbaar met werknemers geldt voor zmp'ers ook dat het hebben van meer kennis en vaardigheden dan nodig samenhangt met een beter functioneren.

5.3 Door willen werken

De groepsgrootte voor de analyse van langer door willen werken zijn kleiner dan voor verzuim en functioneren. Een groot gedeelte van de respondenten weten niet tot wanneer zij door zouden willen werken en hebben deze vraag daarom niet ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de respondenten ligt iets hoger (43 jaar) dan de gemiddelde leeftijd voor de vragen over ziekteverzuim en functioneren (beide 41 jaar). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat jongeren het lastiger vinden om deze vraag te beantwoorden omdat het pensioen nog heel ver weg is.

In de univariate analyses zijn de determinanten voor langer door willen werken voornamelijk te vinden bij de werkkenmerken. Meer autonomie, meer gevarieerd werk, hogere cognitieve belasting en minder zwaar werk hangen samen met langer door willen werken. Daarnaast is ook een hogere bevoegenheid gerelateerd aan langer door willen werken. In de multiple regressie blijft voor de totale groep alleen het verband voor bevoegenheid groot genoeg. De verklaarde variantie is vergelijkbaar met die van het functioneren. Andere variabelen, zoals bijvoorbeeld of de partner al met pensioen is of het eigen vermogen, zijn niet meegenomen en zouden wellicht goede aanvullingen zijn om te verklaren waarom werknemers langer zouden *willen* doorwerken.

- › Het patroon in de univariate en multiple regressie is voor werknemers gelijk aan dat voor de totale groep. Bevoegenheid en een goede kwaliteit van de arbeid (hoge autonomie, veel variatie in het werk, uitdagend werk) zijn gerelateerd aan langer door willen werken, waarvan in de multiple regressie alleen een voldoende groot verband voor bevoegenheid overblijft.

- › Voor zzp'ers zijn in de univariate analyses minder determinanten gevonden. Een hogere bevoegenheid, meer gevarieerd werk en een hogere cognitieve belasting hangen samen met langer door willen werken voor zzp'ers. In de multiple regressie blijft hiervan alleen meer gevarieerd werk over.
- › Voor zmp'ers zijn in de univariate en in de multiple regressie geen determinanten gevonden waar van de β groot genoeg was.

5.4 Door kunnen werken

Net zoals bij de uitkomstmaat langer door *willen* werken, is ook voor de uitkomstmaat door *kunnen* werken de groepsgrootte kleiner dan voor verzuim en eigen functioneren. Ook hier geldt dat voornamelijk jongeren deze vraag vaker niet ingevuld hebben, wat leidt tot een hogere gemiddelde leeftijd van 42 jaar, meer dan één jaar meer dan voor de gemiddelde leeftijd voor ziekteverzuim en functioneren.

In de univariate analyses zien we dat eigenlijk alle determinanten samenhangen met langer door kunnen werken. Uitzonderingen hierop zijn de vragen over behoefte aan een opleiding, aansluiting van kennis en vaardigheden en werk-privé balans. Voor deze items is geen voldoende groot of geen verband gevonden. In de multiple regressie blijft van al deze determinanten alleen één item over zwaar werk over. Werk waarbij veel kracht gezet moet worden, hangt samen met een lagere leeftijd waarop men denkt te kunnen blijven werken. De verklaarde variantie is met 25% (voor alle werkenden samen) redelijk te noemen, zeker vergeleken met de overige uitkomstmaten. Dat er relatief weinig voldoende grote verbanden overblijven, komt omdat de verschillende determinanten met elkaar samenhangen.

- › Voor werknemers is het beeld gelijk aan dat voor de totale groep. Behalve vragen over behoefte aan opleiding, aansluiting kennis en vaardigheden en werk-privé balans zijn alle determinanten univariaat gerelateerd aan langer door willen werken. In de multiple regressie blijft alleen een voldoende groot verband over voor werk waarbij veel kracht gezet moet worden.
- › Ook voor zzp'ers geldt dat deze grotendeels het patroon van de totale groep volgen. Echter is het verband voor ongewenste omgangsvormen en voor het kunnen voldoen aan de fysieke en mentale werkeisen niet voldoende groot in de univariate analyse. In de multiple regressie is er zelfs geen enkele determinant met een voldoende effect-grootte.
- › Bij zmp'ers zien we dat univariaat minder determinanten zijn gevonden vergeleken met werknemers en zzp'ers. Een betere gezondheid en minder burn-outklachten hangen voor zmp'ers samen met langer door kunnen werken. Een verstoorde werk-privé balans en zwaar werk (alle vijf items) staat dat juist in de weg. Van de vragen over de kwaliteit van de arbeid (taakeisen, autonomie, gevarieerd werk), blijkt voor zmp'ers alleen autonomie samen te hangen met langer door kunnen werken. In de multiple regressie blijven nog drie determinanten over: gezondheid, werk-privé balans en werken in een ongemakkelijke houding. Hoe gezonder, hoe minder vaak in een ongemakkelijke werkhouding gewerkt moet worden en hoe hoger de mate van autonomie, hoe langer zmp'ers denken in staat te zijn te kunnen blijven werken.

5.5 Samenvatting resultaten regressieanalyses

Wanneer de determinanten afzonderlijk worden geanalyseerd, lijken deze zoals verwacht samen te hangen met de verschillende uitkomstmaten. Er lijken weinig verschillen te zitten tussen de subgroepen. Per uitkomstmaat zijn er wel lichte verschillen te zien in het soort determinanten. Voor verzuim lijkt vooral de gezondheid van belang. Voor goed functioneren persoonskenmerken (bijvoorbeeld bevoegenheid, werk-privé balans en aansluiting kennis en vaardigheden) en de gezondheid. Het langer *willen* doorwerken lijkt meer te zitten in het soort werk (onder andere autonomie, variatie, cognitieve belasting), terwijl voor het langer *kunnen* doorwerken bijna alle determinanten afzonderlijk van belang lijken te zijn.

Tabel 5.1 Belangrijkste determinanten per uitkomstmaat voor de totale groep en apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers (alleen verbanden $\beta > 0,1$ zijn in de tabel opgenomen)

	Totaal	Werknemers	Zzp	Zmp
Verzuim	Gezondheid	Gezondheid	Gezondheid	Gezondheid Burn-outklachten
Functioneren	Aansluiting kennis & vaardigheden Fysieke & mentale belasting Bevoegenheid	Aansluiting kennis & vaardigheden Fysieke & mentale belasting	Aansluiting kennis & vaardigheden Werk-privé balans Bevoegenheid Gezondheid	Aansluiting kennis & vaardigheden Werk-privé balans Bevoegenheid
Langer door <i>willen</i> werken	Bevoegenheid	Bevoegenheid	Gevarieerd werk	
Langer door <i>kunnen</i> werken	Kracht zetten	Kracht zetten		Gezondheid Autonomie Werkhouding

Wanneer alle determinanten gezamenlijk in één multivariaat model worden geanalyseerd, blijven er nog weinig determinanten met een voldoende effectgrootte over ($\beta > 0,1$). Ook nu geldt weer dat er weinig verschillen tussen de subgroepen lijken te zijn. Echter, hoewel niet getest, lijken voor werknemers de fysieke en mentale belasting een belangrijke determinant voor goed functioneren en voor zzp'ers juist niet. Daarentegen lijkt voor zzp'ers juist een hoge bevoegenheid van belang en dit lijkt in mindere mate te gelden voor werknemers. Overigens is de verklaarde variantie, behalve voor langer door *kunnen* werken, aan de lage kant. Met andere woorden, andere variabelen die niet in het model zijn meegenomen kunnen mogelijk meer verklaren. Denk bijvoorbeeld voor de totale groep aan de leefomgeving en leefstijl voor het verzuim en in het bijzonder aan het eigen vermogen van zzp'ers als verklaring om langer door te *willen* werken.

6 Conclusies

In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste conclusies en beantwoorden we de hoofdvraag: *in hoeverre verschilt de duurzame inzetbaarheid van zelfstandig ondernemers van die van werknemers?*

6.1 Zzp'ers, zmp'ers en werknemers

We hebben de zelfstandig ondernemers met én zonder personeel vergeleken met werknemers op het gebied van duurzame inzetbaarheid. De werknemers zijn daarbij de referentiegroep.

Zzp'ers in vergelijking met werknemers

Op veel aspecten komen zzp'ers positiever uit de vergelijking. Hieronder staan de belangrijkste verschillen tussen zelfstandig ondernemers zonder personeel en werknemers.²³

Zzp'ers:

- › willen langer doorwerken;
- › denken geestelijk en lichamelijk in staat te zijn langer door te kunnen werken;
- › zijn positiever over hun eigen functioneren;
- › kunnen minder makkelijk voldoen aan de fysieke eisen van het werk;
- › maken vaker gebruik van apparatuur dat trillingen veroorzaakt;
- › hebben meer gevarieerd werk;
- › hebben meer autonomie;
- › zijn meer bevlogen;
- › ervaren minder werkdruk;
- › hebben minder burn-outklachten;
- › hebben minder behoefte aan opleiding;
- › verwaarlozen vaker hun werk door familie- en gezinsactiviteiten.

Bij de vergelijking binnen sectoren, leeftijdscategorieën en opleidingsniveaus valt op dat zzp'ers in de nijverheid en energie relatief slecht scoren. Positieve verschillen met werknemers zien we daar in mindere mate terug en negatieve verschillen zien we daar juist sterker terug.

Zmp'ers in vergelijking met werknemers

De belangrijkste verschillen tussen zelfstandig ondernemers *met* personeel en werknemers staan hieronder gepresenteerd.

Zmp'ers:

- › denken geestelijk en lichamelijk in staat te zijn langer door te kunnen werken;
- › kunnen minder makkelijk voldoen aan de fysieke eisen van het werk;
- › maken vaker gebruik van apparatuur dat trillingen veroorzaakt;

---

²³ In deze conclusie presenteren we alleen grotere verschillen (een Cohen's d van ten minste 0,20) die na correctie voor leeftijd, opleidingsniveau, geslacht en sector, significant blijven.

- › hebben meer gevarieerd werk;
- › hebben meer autonomie;
- › zijn meer bevlogen;
- › hebben minder behoefte aan opleiding;
- › ervaren een betere aansluiting van kennis en vaardigheden op het werk;
- › verwaarlozen vaker hun werk door familie- en gezinsactiviteiten;
- › verwaarlozen vaker hun familie- of gezinsactiviteiten door het werk.

6.2 Nieuwe zzp'ers, klassieke zzp'ers, flexibele werknemers en vaste werknemers werknemers

We hebben ook naar verschillende deelgroepen gekeken binnen de groepen zelfstandig ondernemers zonder personeel en werknemers. We hebben de nieuwe zzp'ers (die vooral eigen arbeid of diensten aanbieden), klassieke zzp'ers (die vooral producten verkopen of grondstoffen aanbieden) en werknemers met een flexibel dienstverband vergeleken met werknemers met een vast dienstverband. De laatste groep, werknemers met een vast dienstverband, is de referentiegroep.

Nieuwe zzp'ers in vergelijking met vaste werknemers

Bijna 75% van de zzp'ers is nieuwe zzp'ers en bijna 75% van de werknemers heeft een vast dienstverband. Het is dan ook niet verrassend dat de verschillen tussen nieuwe zzp'ers en vaste werknemers voor een groot deel vergelijkbaar zijn met de verschillen tussen zzp'ers en werknemers (flex en vast samen). Alleen bij de behoefte aan opleiding is het verschil tussen nieuwe zzp'ers en vaste werknemers klein. Hieronder staan voor de volledigheid de verschillen tussen nieuwe zzp'ers en medewerkers met een vast contract op een rij.

Nieuwe zzp'ers:

- › willen langer doorwerken;
- › denken geestelijk en lichamelijk in staat te zijn langer door te kunnen werken;
- › zijn positiever over hun eigen functioneren;
- › kunnen minder makkelijk voldoen aan de fysieke eisen van het werk;
- › maken vaker gebruik van apparatuur dat trillingen veroorzaakt;
- › hebben meer gevarieerd werk;
- › hebben meer autonomie;
- › zijn meer bevlogen;
- › ervaren minder werkdruk;
- › hebben minder burn-outklachten;
- › verwaarlozen vaker hun werk door familie- en gezinsactiviteiten.

Klassieke zzp'ers in vergelijking met vaste werknemers

Klassieke zzp'ers lijken op nieuwe zzp'ers wat betreft de belangrijkste verschillen met werknemers met een vast dienstverband. Klassieke zzp'ers zijn echter minder positief over hun eigen functioneren (slechts een klein positief verschil met vaste werknemers) en hebben minder behoefte aan opleiding (groot verschil met vaste werknemers).

Werknemers met een flexibel dienstverband in vergelijking met vaste werknemers

Ten slotte hebben we ook de groep werknemers met een flexibel dienstverband vergeleken met werknemers met een vast dienstverband. Flexkrachten zijn interessant, omdat ze net als zzp'ers in een behoefte aan flexibiliteit voorzien en het aantal flexcontracten ook toeneemt.

Flexibele werknemers scoren over het algemeen minder goed op het gebied van duurzame inzetbaarheid.

Werknemers met een flexibel dienstverband:

- › moeten vaker veel kracht zetten;
- › ervaren minder cognitieve belasting (moeilijkheidsgraad van het werk);
- › hebben minder gevarieerd werk;
- › hebben minder autonomie;
- › ervaren minder werkdruk;
- › ervaren een minder goede aansluiting van kennis en vaardigheden op het werk.

6.3 Multivariate voorspelling duurzame inzetbaarheid

Ten slotte hebben we gekeken naar de relatie tussen mogelijke determinanten en uitkomstmaten van duurzame inzetbaarheid. Door middel van multivariate lineaire regressieanalyse is nagegaan hoe de determinanten van duurzame inzetbaarheid samenhangen met vier centrale uitkomstmaten: langer doorwerken (willen en kunnen), ziekteverzuim en functioneren. Voor wat betreft zzp'ers en werknemers zijn de volgende determinanten van belang:

Tabel i.7 Determinanten van duurzame inzetbaarheid voor werknemers en zzp'ers per uitkomstmaat*

Uitkomstmaten	Werknemers	Zzp'ers
Verzuim	<ul style="list-style-type: none"> • Gezondheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezondheid
Functioneren	<ul style="list-style-type: none"> • Fysieke & mentale belasting • Aansluiting kennis & vaardigheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevlogenheid • Gezondheid • Aansluiting kennis & vaardigheden • Werk-privé balans
Willen doorwerken	<ul style="list-style-type: none"> • Bevlogenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Gevarieerd werk
Kunnen doorwerken	<ul style="list-style-type: none"> • Kracht zetten 	-

* Alleen determinanten uit het multivariatie model met een $\beta > 0,1$ zijn in deze tabel opgenomen.

Literatuur

Brouwer, S., De Lange, A., Van der Mei, S., Wessels, M., Koolhaas, W., Bültmann, U., Van der Heijden, B., & Van der Klink, J. (2012). *Duurzame inzetbaarheid van de oudere werknemer: stand van zaken*. Groningen: Universitair Medisch Centrum, Rijksuniversiteit Groningen.

Chkalova, K., Goudswaard, A., Sanders, J., Smits, W., & Van der Bie, R. (Eds.). (2015). *Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt: De focus op flexibilisering*. Den Haag: CBS.

Hooftman, W. E., Mars, G. M. J., Janssen, B., De Vroome, E. M. M., & Van den Bossche, S. N. J. (2015). *Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2014. Methodologie en globale resultaten*. Leiden/Heerlen: TNO/CBS.

Janssen, B. J., Van der Torre, W., De Vroome, E. M. M., Mol, M., Janssen, B., & Van den Bossche, S. N. J. (2015). *Zelfstandigen enquête arbeid 2015: Methodologie en globale resultaten*. Heerlen/Leiden: CBS/TNO.

Kraan, K. O., Van Zwieten, M. H. J., Sanders, J. M. A. F., & Wevers, C. W. J. (2014). *Monitor Duurzame Inzetbaarheid – Resultaten 2010 en 2012 en Methodologie*. Leiden:TNO.

Ministerie van Financiën (2015). *IBO Zelfstandigen zonder personeel*. Den Haag: Ministerie van Financiën.

OESO (2014). *Employment Outlook 2014*. Parijs: OESO.

Vlasblom, J. D., Josten, E., & De Voogd-Hamelink, M. (2013). *Aanbod van arbeid 2012*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vlasblom, J.D., Van Echtelt, P., & De Voogd-Hamelink, M. de. (2015). *Aanbod van arbeid 2014. Arbeidsdeelname, flexibilisering en duurzame inzetbaarheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Ybema, J. F., Preenen, P., Koppes, L. L. J., De Vroome, E. M. M., & Leijten, F. (2013). *Vergelijking van de arbeidsomstandigheden en inzetbaarheid van zzp'ers en werknemers 2012*. Hoofddorp: TNO.

Ybema, J. F., Van der Torre, W., De Vroome, E. M. M., de & Van den Bossche, S. N. J. (2013). *Zelfstandigen Enquête Arbeid 2012: Methodologie en globale resultaten*. Hoofddorp: TNO.

Bijlage 1 Vragen en formuleringen ZEA en NEA

De onderstaande tabel bevat de overeenkomstige vragen van de ZEA 2015 en de NEA 2014 zoals geformuleerd in de betreffende vragenlijsten. Indien de vraag en antwoordcategorieën identiek zijn in de ZEA en de NEA, dan is dit weergegeven onder de NEA.

	ZEA 2015	NEA 2014
Verzuimpercentage	<p>Heeft u de afgelopen 12 maanden wel eens niet (of minder uren) kunnen werken vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden?</p> <p>>> Het telt ook als u niet of minder heeft kunnen werken als gevolg van een arbeidsongeval.<<</p> <p>☐ Ja ☐ Nee</p> <p>Hoeveel werkdagen heeft u, alles bij elkaar, de afgelopen 12 maanden niet (of minder uren) gewerkt vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden?</p> <p>>>Tel alleen de dagen waarop u normaal gesproken zou werken. Graag afronden op hele dagen.<<</p> <p>[0...365] dagen</p>	<p>Heeft u de afgelopen 12 maanden wel eens verzuimd?</p> <p>☐ Ja ☐ Nee</p> <p>Hoe vaak heeft u gedurende de afgelopen 12 maanden keer verzuimd?</p> <p>☐ keer</p> <p>Hoeveel werkdagen heeft u, alles bij elkaar, de afgelopen 12 dagen maanden naar schatting verzuimd? Tel alleen de dagen waarop u normaal gesproken zou werken. Ook gedeeltelijk ziekteverzuim en therapeutisch werken tellen als verzuim.</p> <p>☐ dagen</p>
Functioneren	<p>Het functioneren is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .88$].</p> <p>In welke mate bent u het eens met de volgende uitspraken?</p> <p>Ik behaal alle doelen (werkopdrachten) die bij mijn werk horen De taken die bij mijn werk horen, gaan me goed af Ik presteer goed in mijn werk</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Helemaal mee eens 2. Mee eens 3. Niet mee eens, niet mee oneens 4. Niet mee eens 5. Helemaal niet mee eens 	Identiek
Door willen werken tot ... jaar	<p>Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?</p> <p>Tot mijn [0...125] ste jaar</p>	<p>Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?</p> <p>Tot mijn ☐ste jaar</p> <p>☐ Weet ik niet</p>
Door kunnen werken tot ... jaar	<p>Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?</p> <p>Tot mijn [0...125] ste jaar</p>	<p>Tot welke leeftijd denkt u -- lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?</p> <p>Tot mijn ☐ste jaar</p> <p>☐ Weet ik niet</p>

	ZEA 2015	NEA 2014
<i>Gezondheid</i>		
Ervaren gezondheid	Hoe is over het algemeen uw gezondheid? 1. Zeer slecht 2. Slecht 3. Gaat wel 4. Goed 5. Zeer goed	Identiek
Burn-outklachten	Burn-outklachten zijn gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .88$]. Wilt u aangeven hoe vaak iedere uitspraak op u van toepassing is? Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn werk Aan het einde van een werkdag voel ik me leeg Ik voel me moe als ik 's morgens opsta en geconfronteerd word met mijn werk Het vergt heel veel van mij om de hele dag met mensen te werken Ik voel me compleet uitgeput door mijn werk 1. Nooit 2. Enkele keren per jaar 3. Maandelijks 4. Enkele keren per maand 5. Elke week 6. Enkele keren per week 7. Elke dag	Identiek
<i>Werkgerelateerd</i>		
Werktevredenheid	In hoeverre bent u, alles bij elkaar genomen, tevreden met uw werk als zelfstandige? 1. Zeer ontevreden 2. Ontevreden 3. Niet ontevreden/niet tevreden 4. Tevreden 5. Zeer tevreden	In hoeverre bent u, alles bij elkaar genomen, tevreden met uw werk? 1. Zeer ontevreden 2. Ontevreden 3. Niet ontevreden/niet tevreden 4. Tevreden 5. Zeer tevreden
Behoeftte om te leren	Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? 1. Nee 2. Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen 3. Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen 4. Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergroten	Identiek

	ZEA 2015	NEA 2014
Aansluiting kennis en vaardigheden	Hoe sluiten uw kennis en vaardigheden aan bij uw huidige werk? 1. Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk 2. Het sluit goed aan 3. Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	Identiek
Bevlogenheid	Bevlogenheid is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .84$]. Wilt u aangeven hoe vaak iedere uitspraak op u van toepassing is? Als ik werk voel ik me fit en sterk Ik ben enthousiast over mijn werk Ik ga helemaal op in mijn werk 1. Nooit 2. Enkele keren per jaar 3. Maandelijks 4. Enkele keren per maand 5. Elke week 6. Enkele keren per week 7. Elke dag	Identiek
<i>Werk-privé balans</i>		
Werk-privé conflict	Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? 1. Nee, nooit 2. Ja, een enkele keer 3. Ja, vaak 4. Ja, zeer vaak	Identiek
Privé-werk conflict	Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? 1. Nee, nooit 2. Ja, een enkele keer 3. Ja, vaak 4. Ja, zeer vaak	Identiek
<i>Inhoud</i>		
Taakeisen	De taakeisen zijn gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .87$]. Moet u erg snel werken? Moet u heel veel werk doen? Moet u extra hard werken? 1. Nooit 2. Soms 3. Vaak 4. Altijd	Identiek

	ZEA 2015	NEA 2014
Autonomie	<p>Autonomie is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .79$].</p> <p>Kunt u zelf beslissen hoe u uw werk uitvoert? Bepaalt u zelf de volgorde van uw werkzaamheden? Kunt u zelf uw werktempo regelen? Moet u in uw werk zelf oplossingen bedenken om bepaalde dingen te doen? Kunt u vrij nemen wanneer u dat wilt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig 	<p>Autonomie is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .79$].</p> <p>Kunt u zelf beslissen hoe u uw werk uitvoert? Bepaalt u zelf de volgorde van uw werkzaamheden? Kunt u zelf uw werktempo regelen? Moet u in uw werk zelf oplossingen bedenken om bepaalde dingen te doen? Kunt u verlof opnemen wanneer u dat wilt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig
Gevarieerd werk	<p>Variatie in het werk is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .76$].</p> <p>Is uw werk gevarieerd? Vereist uw werk dat u nieuwe dingen leert? Vereist uw werk creativiteit?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nooit 2. Soms 3. Vaak 4. Altijd 	Identiek
Zwaar werk	<p>Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig 	Identiek
Zwaar werk	<p>Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig 	Identiek
Zwaar werk	<p>Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig 	Identiek
Zwaar werk	<p>Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig 	Identiek

	ZEA 2015	NEA 2014
Zwaar werk	Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? 1. Nee 2. Ja, soms 3. Ja, regelmatig	Identiek
Moeilijkheidsgraad	Moeilijkheidsgraad is gemeten door de gemiddelde waarde van de volgende vragen bij elkaar te nemen [$\alpha = .80$]. Vereist uw werk intensief nadenken? Vergt uw werk dat u er uw gedachten bij houdt? Vergt uw werk veel aandacht van u? 1. Nooit 2. Soms 3. Vaak 4. Altijd	Identiek
<i>Verhoudingen</i>		
Ongewenst gedrag	De volgende vragen gaan over uw klanten en collega's. Kunt u aangeven hoe vaak u de afgelopen 12 maanden in het werk persoonlijk te maken heeft gehad met: Ongewenste seksuele aandacht? Intimidatie? Lichamelijk geweld? Pesten? 1. Nooit 2. Een enkele keer 3. Vaak 4. Zeer vaak	Kunt u aangeven in welke mate u de afgelopen 12 maanden persoonlijk te maken heeft gehad met: Ongewenste seksuele aandacht van klanten (of patiënten, leerlingen of passagiers, e.d.)? Ongewenste seksuele aandacht van leidinggevenden of collega's? Intimidatie door klanten (of patiënten, leerlingen of passagiers, e.d.)? Intimidatie door leidinggevenden of collega's? Lichamelijk geweld door klanten (of patiënten, leerlingen of passagiers, e.d.)? Lichamelijk geweld door leidinggevenden of collega's? Pesten door klanten (of patiënten, leerlingen of passagiers, e.d.)? Pesten door leidinggevenden of collega's? 1. Nee, Nooit 2. Ja, Een enkele keer 3. Ja, Vaak 4. Ja, Zeer vaak
<i>Omstandigheden</i>		
Fysieke belasting	In welke mate bent u het eens met de volgende uitspraken? Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt 1. Helemaal niet mee eens 2. Niet mee eens 3. Mee eens 4. Helemaal mee eens	Identiek

	ZEA 2015	NEA 2014
Mentale belasting	<p>In welke mate bent u het eens met de volgende uitspraken?</p> <p>Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Helemaal niet mee eens 2. Niet mee eens 3. Mee eens 4. Helemaal mee eens 	Identiek
Tevredenheid arbeidsomstandigheden	<p>In hoeverre bent u, alles bij elkaar genomen, tevreden met uw arbeidsomstandigheden?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zeer ontevreden 2. Ontevreden 3. Niet ontevreden/niet tevreden 4. Tevreden 5. Zeer tevreden 	

Bijlage 2 Tabellen demografische en sociaaleconomische kenmerken

Leeftijd werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring 2014

Leeftijd (%)	totaal werkenden*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
15 tot 25 jaar	14,6	16,6	7,0	43,4	3,4	3,8	2,4	0,9
25 tot 35 jaar	20,6	21,9	20,9	24,7	14,8	15,2	13,4	10,7
35 tot 45 jaar	22,1	21,7	24,9	12,7	24,2	25,6	19,7	26,9
45 tot 55 jaar	24,7	23,6	28,2	10,9	29,2	29,1	29,6	36,8
55 tot 65 jaar	15,8	14,9	18,4	5,2	20,5	19,2	24,5	21,6
65 tot 75 jaar	2,3	1,3	0,6	3,1	7,9	7,2	10,4	3,2
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Beroepssegment werkenden (15-74 jaar) naar positie in de werkring, 2014

Beroepssegment (%)	totaal werkenden*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
011-Docenten	4,9	5,3	5,9	3,7	3,1	3,9	0,5	0,3
012-Sportinstructeurs	0,5	0,3	0,2	0,6	1,2	1,5	0,1	0,3
013-Leidsters kinderopvang en onderwijs-assistenten	1,6	1,5	1,4	2,0	1,4	1,8	0,2	0,3
021-Auteurs en kunstenaars	1,6	0,7	0,7	0,8	7,9	8,7	5,3	0,7
022-Vakspecialisten op artistiek en cultureel gebied	0,9	0,5	0,5	0,4	3,9	4,3	2,9	0,8
031-Adviseurs marketing, public relations en sales	1,7	1,8	1,9	1,5	1,7	2,0	0,9	0,5
032-Vertegenwoordigers en inkopers	1,9	1,8	2,0	1,1	2,5	1,0	7,1	2,1
033-Verkopers	7,9	8,2	6,5	13,0	6,3	0,9	23,3	8,0
041-Specialisten bedrijfsbeheer en administratie	4,6	4,3	5,0	2,4	7,2	9,2	1,0	3,8

Beroepssegment (%)	totaal werknemers*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
042-Vakspecialisten bedrijfsbeheer en administratie	3,6	3,6	4,1	2,4	4,1	4,6	2,3	2,9
043-Administratief personeel	9,5	10,7	11,2	9,2	2,1	2,0	2,3	2,4
051-Algemeen directeurs	0,9	0,5	0,6	0,2	0,4	0,4	0,4	9,1
052-Managers op administratief en commercieel gebied	1,6	1,6	2,0	0,6	0,9	0,8	1,3	4,5
053-Managers productie en gespecialiseerde dienstverlening	2,4	2,1	2,7	0,5	1,5	1,5	1,5	10,7
054-Managers horeca, detailhandel en overige diensten	1,1	0,6	0,7	0,4	0,7	0,5	1,3	11,8
055-Managers z.n.d.	0,6	0,5	0,6	0,3	0,8	0,9	0,5	1,6
061-Overheidsambtenaren en -bestuurders	1,1	1,2	1,4	0,6	0,2	0,3	0,0	0,1
062-Juristen	0,7	0,6	0,7	0,3	0,7	0,9	0,1	2,4
063-Beveiligingswerkers	1,6	1,9	2,1	1,2	0,2	0,3	0,2	0,0
071-Ingenieurs en onderzoekers wis-, natuur- en technische wetenschappen	2,3	2,3	2,5	1,8	2,8	3,2	1,4	1,1
072-Vakspecialisten natuur en techniek	2,1	2,3	2,8	1,0	1,2	1,3	0,8	0,5
073-Bouwarbeiders	3,1	2,4	2,4	2,3	9,5	11,4	3,5	2,5
074-Metaalarbeiders, machinemonteurs	2,4	2,5	2,7	2,0	1,8	2,0	1,2	1,5
075-Voedselverwerkende beroepen en overige ambachten	1,5	1,4	1,3	1,4	2,7	2,2	4,3	2,4
076-Elektriciens en elektroniciamonteurs	0,9	0,9	1,0	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7
077-Productiemachinebedieners en assemblagemedewerkers	1,1	1,2	1,2	1,3	0,3	0,2	0,4	0,2
078-Hulpkrachten bouw en industrie	0,9	1,0	0,7	1,7	0,3	0,3	0,1	0,2
081-Specialisten ICT	3,0	3,1	3,7	1,6	3,5	4,2	1,1	0,9
082-Vakspecialisten ICT	0,6	0,6	0,5	0,6	1,1	1,3	0,6	0,4

Beroepssegment (%)	totaal werknemers*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
091-Tuinders, akkerbouwers en veetelers	2,0	1,1	1,0	1,5	7,3	2,4	22,7	4,7
092-Hulpkrachten landbouw	0,4	0,4	0,3	0,9	0,4	0,2	1,1	0,2
101-Artsen, therapeuten en gespecialiseerd verpleegkundigen	3,6	3,3	3,6	2,3	4,0	5,0	0,8	8,4
102-Specialisten op maatschappelijk gebied	1,5	1,5	1,6	1,2	1,6	2,0	0,3	0,3
103-Vakspecialisten gezondheidszorg	2,6	2,9	3,2	1,8	1,3	1,5	0,5	0,8
104-Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders	2,6	2,9	3,1	2,5	0,7	1,0	0,1	0,3
105-Verzorgenden	3,3	3,7	3,8	3,5	0,7	0,9	0,1	0,0
111-Medewerkers persoonlijke dienstverlening	5,1	4,8	3,3	8,9	7,0	7,6	5,0	5,8
112-Schoonmakers en keukenhulpen	4,0	4,4	3,5	7,1	1,1	1,3	0,4	0,8
121-Bestuurders voertuigen en bedieners mobiele machines	3,4	3,7	3,5	4,2	2,0	2,3	0,9	2,0
122-Hulpkrachten transport en logistiek	3,6	4,1	2,4	8,8	1,1	1,3	0,6	0,3
131-Overig	1,8	1,6	1,5	1,9	2,2	2,2	2,3	3,8
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB

Arbeidsduur (%)	totaal werknemers*	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
		totaal werknemers	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
0 - 11 uur	11,8	11,8	4,7	31,4	11,4	12,3	8,4	1,7
12 - 19 uur	7,9	8,5	7,1	12,3	5,7	6,0	5,0	1,1
20 - 34 uur	28,9	30,4	32,3	25,2	24,8	26,5	19,6	10,9
35 uur en meer	51,4	49,3	55,9	31,0	58,1	55,2	67,0	86,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief overige zelfstandigen en meewerkende gezinsleden. Bron: EBB.

Bijlage 3 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid op hoofdlijnen

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zpz)
Uitkomstmaten							
Verzuimpercentage	3,71	4,06	2,35▽	3,34	3,42▽	3,12▽	2,42▽
·N	37.488	29.788	7.700	3.695	2.704	991	1.041
Functioneren (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 5 = helemaal mee eens; 3 items)	4,16	4,15	4,17△	4,35▲	4,38▲	4,29△	4,28△
·N	37.680	29.923	7.757	3.697	2.706	991	1.042
Door willen werken tot ... jaar - Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	63	63,4	61,3▼	66,8▲	66,6▲	67,2▲	64,1△
·N	22.546	18.589	3.958	2.311	1.711	600	716
Door kunnen werken tot ... jaar - Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	62,6	63,1	60,5▼	67,2▲	67,2▲	67,2▲	65,5▲
·N	21.096	17.375	3.721	2.141	1.628	513	634
Persoonskenmerken							
Gezondheid							
Ervaren gezondheid (schaal: 1 = zeer slecht - 5 = zeer goed)	4,04	4,01	4,14△	4,05	4,07△	4,00	4,05
·N	37.821	30.032	7.789	3.716	2.716	1.000	1.042
Burn-outklachten (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)	14,4%	14,9%	12,2%▽	7,1%▼	7,4%▼	6,2%▼	9,3%▽
·N	37.880	30.075	7.806	3.717	2.718	999	1.038
Werkgerelateerd							
Werktevredenheid? (schaal: 1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	3,81	3,83	3,74▽	3,97△	3,99△	3,93△	3,89△
·N	37.732	29.987	7.745	3.704	2.710	994	1.039
Behoefte aan opleiding							
Nee	52,8%	52,0%	56,0%△	66,2%▲	61,8%△	78,1%▲	74,7%▲
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen	16,9%	17,9%	13,1%▽	14,2%▽	16,1%▽	9,2%▼	11,4%▽
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen	18,4%	20,1%	12,0%▼	14,2%▽	16,0%▽	9,5%▼	11,7%▽
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergroten	24,9%	23,5%	30,1% Δ	16,1% ∇	19,4% ∇	7,3% ∇	8,3% ∇
·N	37.673	29.935	7.738	3.702	2.707	996	1.038
Aansluiting kennis en vaardigheden							
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,6%	5,2%	7,1% Δ	5,2%	4,5%	7,0% Δ	5,0%
Het sluit goed aan	61,60%	65,00%	48,5% ∇	71,0% Δ	70,8% Δ	71,6% Δ	71,7% $\blacktriangle$
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	32,8%	29,8%	44,4% $\blacktriangle$	23,8% ∇	24,7% ∇	21,4% ∇	23,3% ∇
·N	37.475	29.766	7.709	3.612	2.652	960	1.010
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	5,53	5,58	5,32 ∇	5,99 $\blacktriangle$	5,94 $\blacktriangle$	6,11 $\blacktriangle$	5,99 $\blacktriangle$
·N	37.741	29.954	7.787	3.717	2.722	995	1.043
Familiekenmerken							
Werk-privé balans							
Werk-privé conflict - Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? (schaal: 1 = nee, nooit - 4 = ja, zeer vaak)	1,61	1,63	1,50 ∇	1,72 Δ	1,71 Δ	1,74 Δ	1,90 $\blacktriangle$
·N	37.364	29.696	7.668	3.696	2.702	994	1.037
Privé-werk conflict - Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (schaal: 1= nee, nooit - 4= ja, zeer vaak)	1,31	1,32	1,26 ∇	1,47 $\blacktriangle$	1,46 $\blacktriangle$	1,48 $\blacktriangle$	1,56 $\blacktriangle$
·N	37.269	29.627	7.641	3.668	2.682	986	1.025
Werkenmerken							
Inhoud							
Taakeisen (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,37	2,4	2,26 ∇	2,20 ∇	2,20 ∇	2,18 ∇	2,48 Δ
·N	37.784	29.984	7.800	3.716	2.724	992	1.048
Autonomie (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)	2,46	2,52	2,24 ∇	2,80 $\blacktriangle$	2,80 $\blacktriangle$	2,80 $\blacktriangle$	2,74 $\blacktriangle$
·N	37.897	30.086	7.811	3.744	2.738	1.006	1.047
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,69	2,75	2,45 ∇	2,94 $\blacktriangle$	2,98 $\blacktriangle$	2,83 Δ	2,92 $\blacktriangle$
·N	37.857	30.053	7.804	3.737	2.732	1.005	1.043

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,62	1,58	1,77▲	1,64Δ	1,54▽	1,93▲	1,74Δ
·N	36.807	29.252	7.555	3.669	2.690	979	1.014
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,26	1,26	1,27Δ	1,44▲	1,38▲	1,60▲	1,38▲
·N	37.091	29.428	7.662	3.716	2.718	998	1.038
Zwaar werk - Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,46	1,46	1,49Δ	1,53Δ	1,51Δ	1,60▲	1,54Δ
·N	36.989	29.349	7.640	3.707	2.711	996	1.033
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,90	1,87	2,02Δ	1,88	1,85	1,95Δ	1,94
·N	37.046	29.401	7.645	3.704	2.712	992	1.040
Zwaar werk - Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)	1,30	1,30	1,30	1,32	1,30	1,36Δ	1,29
·N	36.992	29.338	7.654	3.721	2.722	998	1.040
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	2,96	3,04	2,66▼	3,06Δ	3,12Δ	2,90▼	3,06Δ
·N	37.772	29.981	7.791	3.731	2.730	1.001	1.042
Verhoudingen							
Ongewenst gedrag	23,2%	23,3%	22,9%	14,1%▼	14,7%▼	12,4%▼	21,0%
·N	37.903	30.091	7.812	3.730	2.730	1.000	1.050

	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Omstandigheden							
Fysieke belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)	3,32	3,32	3,31	3,10▼	3,14▼	2,99▼	3,11▼
·N	37.778	29.990	7.788	3.730	2.727	1.003	1.047
Mentale belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)	3,24	3,22	3,29△	3,12▽	3,13▽	3,09▽	3,12▽
·N	37.649	29.892	7.757	3.724	2.723	1.001	1.043
Tevredenheid arbeidsomstandigheden (schaal: 1 = Zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	3,73	3,74	3,69▽	3,87△	3,88△	3,83△	3,79△
·N	37.746	30.000	7.746	3.715	2.721	994	1.042

Noot. Percentages zijn kolompercentages, en zijn getoetst met de Pearson χ^2 test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens werknemers versus zzp'ers en zmp'ers. ▲: $p < 0,05$ (en ▼): Significant hoog (laag) percentage en/of gemiddelde (2-zijdig getoetst), én Cohen's d |effectgrootte| is ten minste 0,20. Open driehoekjes △: significant, maar Cohen's d |effectgrootte| is kleiner dan 0,20. Cohen (1988), Statistical power analysis for the behavioral sciences, 2nd ed. New York: Taylor & Francis.

Bijlage 4 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector

In tabel B4.1 is de vergelijking tussen werknemers, zzp'ers en zmp'ers weergegeven voor alle variabelen en in B4.2 voor werknemers met een vast en flexibel contract en voor zzp'ers arbeid en producten. De referentiegroep is de groep werknemers (met een vast contract). Alle resultaten zijn dus ten opzicht van deze referentiegroep. Zo functioneren zzp'ers bijvoorbeeld beter dan werknemers, zowel ongecorrigeerd ($r_{\text{univariaat}}$) als gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector ($\beta_{\text{multivariaat}}$). Omdat in deze regressieanalyses ook bij de univariate analyses rekening wordt gehouden met mogelijke missende waarden voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector, kunnen de resultaten licht afwijken van de ongecorrigeerde resultaten gepresenteerd in de voorgaande bijlagen.

Tabel B4.1 Uitkomstmaten en determinanten van duurzame inzetbaarheid voor werknemers versus zzp'ers en zmp'ers. Dikgedrukte cijfers wijken significant af van de referentie categorie (werknemers)

	Werknemers		ZZP		ZMP	
	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat
Uitkomstmaten						
Verzuimpercentage	ref	ref	-0.01	-0.01∇	-0.02∇∇∇	-0.02∇∇∇
Functioneren (Schaal: 1 = Helemaal niet mee eens - 5 = Helemaal mee eens; 3 items)	ref	ref	+0.08▲▲▲	+0.08▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.03▲▲▲
Door willen werken tot ... jaar - Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	ref	ref	+0.13▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.01
Door kunnen werken tot ... jaar Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	ref	ref	+0.15▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.03▲▲▲
Persoonskenmerken						
Gezondheid						
Ervaren gezondheid (1 = Zeer slecht - 5 = Zeer goed)	ref	ref	+0.00	+0.02▲▲▲	+0.00	+0.01▲
Burn-outklachten (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)	ref	ref	-0.06▼▼▼	-0.06▼▼▼	-0.02∇∇∇	-0.02∇∇∇
Werkgerelateerd						
Werktevredenheid? (1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	ref	ref	+0.05▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.01▲	+0.01▲
Behoeftes aan opleiding						
Nee	ref	ref	+0.08▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.06▲▲▲
Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen	ref	ref	-0.02∇∇∇	-0.02∇∇∇	-0.02∇∇∇	-0.02∇∇∇
Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen	ref	ref	-0.03∇∇∇	-0.04∇∇∇	-0.03∇∇∇	-0.03∇∇∇
Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergrote	ref	ref	-0.06▼▼▼	-0.03∇∇∇	-0.06▼▼▼	-0.05▼▼▼
Aansluiting kennis en vaardigheden						
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	ref	ref	-0.01	+0.00	+0.00	+0.00
Het sluit goed aan	ref	ref	+0.06▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.03▲▲▲
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	ref	ref	-0.06▼▼▼	-0.04∇∇∇	-0.03▼▼▼	-0.03∇∇∇
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	ref	ref	+0.09▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.04▲▲▲

	Werknemers		ZZP		ZMP	
	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$
Familiekenmerken						
Werk-privé balans						
Werk-privé conflict - Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? (1 = Nee, nooit - 4 = Ja, zeer vaak)	ref	ref	+0.05△△△	+0.03△△△	+0.07▲▲▲▲	+0.07▲▲▲▲
Privé-werk conflict - Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (1= Nee, nooit - 4= Ja, zeer vaak)	ref	ref	+0.08▲▲▲▲	+0.07▲▲▲▲	+0.08▲▲▲▲	+0.07▲▲▲▲
Werkenmerken						
Inhoud						
Taakeisen (Schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	-0.07▼▼▼▼	-0.08▼▼▼▼	+0.03△△△	+0.03△△△
Autonomie (Schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)	ref	ref	+0.19▲▲▲▲	+0.14▲▲▲▲	+0.09▲▲▲▲	+0.07▲▲▲▲
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	+0.10▲▲▲▲	+0.08▲▲▲▲	+0.05▲▲▲▲	+0.05▲▲▲▲
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjuwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.01△	+0.04△△△	+0.03△△△	+0.04▲▲▲▲
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.09▲▲▲▲	+0.08▲▲▲▲	+0.03▲▲▲▲	+0.03△△△
Zwaar werk - Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.03△△△	+0.05△△△	+0.02△△△	+0.03△△△
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	-0.01	+0.01△△	+0.01	+0.01△
Zwaar werk - Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.01△	+0.01	+0.00	+0.00
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	+0.04△△△	+0.00	+0.02△△△	+0.01△
Verhoudingen						
Ongewenst gedrag	ref	ref	-0.06▼▼▼▼	-0.04▼▼▼▼	-0.01	+0.01

	Werknemers		ZZP		ZMP	
	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$
Omstandigheden						
Fysieke belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt (1 = Helemaal niet mee eens - 4 = Helemaal mee eens)	ref	ref	-0.09▼▼▼	-0.09▼▼▼	-0.05▼▼▼	-0.05▼▼▼
Mentale belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (1 = Helemaal niet mee eens - 4 = Helemaal mee eens)	ref	ref	-0.05▽▽▽	-0.04▽▽▽	-0.03▽▽▽	-0.03▽▽▽
Tevredenheid arbeidsomstandigheden (1 = Zeer ontevreden - 5 = Zeer tevreden)	ref	ref	+0.04△△△	+0.04△△△	+0.01	+0.01

Noot: ▲: $p < 0.05$, ▲▲: $p < 0.01$, ▲▲▲: $p < 0.001$ (& ▼): Significant & $|Cohen's\ d| \geq 0.20$; △: Significant & $|Cohen's\ d| < 0.20$. r: Correlatiecoëfficiënt; β : Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.

Tabel B4.2 Uitkomstmaten en determinanten van duurzame inzetbaarheid voor vaste krachten versus flexkrachten, nieuwe zzp'ers en klassieke zzp'ers. Dikgedrukte cijfers wijken significant af van de referentie categorie (vaste krachten)

	Werknemers met een vaste arbeidsrelatie		Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie		ZZP arbeid		ZZP product	
	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat	<i>r</i> Univariaat	β Multivariaat
Uitkomstmaten								
Verzuimpercentage	ref	ref	-0.05▽▽▽	-0.04▽▽▽	-0.01▽	-0.01▽	-0.01▽	-0.01
Functioneren (Schaal: 1 = Helemaal niet mee eens - 5 = Helemaal mee eens; 3 items)	ref	ref	+0.01△△	+0.00	+0.09▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.03△△△	+0.03△△△
Door willen werken tot ... jaar - Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	ref	ref	-0.10▼▼▼	+0.00	+0.13▲▲▲	+0.11▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.08▲▲▲
Door kunnen werken tot ... jaar Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	ref	ref	-0.11▼▼▼	-0.01	+0.14▲▲▲	+0.11▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.08▲▲▲
Persoonskenmerken								
Gezondheid								
Ervaren gezondheid (1 = Zeer slecht - 5 = Zeer goed)	ref	ref	+0.07△△△	+0.02△△△	+0.02△△△	+0.03△△△	+0.00	+0.01
Burn-outklachten (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)	ref	ref	-0.03▽▽▽	-0.02▽▽▽	-0.06▼▼▼	-0.06▼▼▼	-0.04▼▼▼	-0.04▼▼▼
Werkgerelateerd								
Werktevredenheid? (1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)	ref	ref	-0.04▽▽▽	-0.03▽▽▽	+0.05△△△	+0.04△△△	+0.02△△△	+0.02△△
Behoefte aan opleiding								
Nee	ref	ref	+0.03△△△	+0.05△△△	+0.06▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.06▲▲▲
Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen	ref	ref	-0.05▽▽▽	-0.04▽▽▽	-0.01▽	-0.02▽▽	-0.04▼▼▼	-0.02▽▽▽
Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen	ref	ref	-0.08▼▼▼	-0.07▽▽▽	-0.03▽▽▽	-0.04▽▽▽	-0.05▼▼▼	-0.04▼▼▼
Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergrote	ref	ref	+0.06△△△	+0.02△△	-0.03▽▽▽	-0.02▽▽	-0.07▼▼▼	-0.04▼▼▼
Aansluiting kennis en vaardigheden								
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	ref	ref	+0.03△△△	+0.02△△△	-0.01	-0.01	+0.01△	+0.02△△

	Werknemers met een vaste arbeidsrelatie		Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie		ZZP arbeid		ZZP product	
	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$
Het sluit goed aan	ref	ref	-0.14▼▼▼	-0.10▼▼▼	+0.03▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.02▲
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	ref	ref	+0.13▲▲▲	+0.10▲▲▲	-0.03▼▼▼	-0.03▼▼▼	-0.03▼▼▼	-0.02▼▼▼
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	ref	ref	-0.07▼▼▼	-0.02▼▼▼	+0.07▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.06▲▲▲
Familiekenmerken								
Werk-privé balans								
Werk-privé conflict - Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? (1 = Nee, nooit - 4 = Ja, zeer vaak)	ref	ref	-0.08▼▼▼	-0.04▼▼▼	+0.03▲▲▲	+0.02▲▲	+0.03▲▲▲	+0.03▲▲▲
Privé-werk conflict - Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (1= Nee, nooit - 4= Ja, zeer vaak)	ref	ref	-0.05▼▼▼	-0.03▼▼▼	+0.07▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.06▲▲▲
Werkenmerken								
Inhoud								
Taakeisen (Schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	-0.09▼▼▼	-0.08▼▼▼	-0.08▼▼▼	-0.09▼▼▼	-0.06▼▼▼	-0.05▼▼▼
Autonomie (Schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)	ref	ref	-0.21▼▼▼	-0.13▼▼▼	+0.16▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.08▲▲▲
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	-0.17▼▼▼	-0.10▼▼▼	+0.09▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.05▲▲▲
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.10▲▲▲	+0.02▲▲▲	-0.01▼	+0.03▲▲▲	+0.08▲▲▲	+0.06▲▲▲
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.01▲	-0.01▼	+0.06▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.05▲▲▲

	Werknemers met een vaste arbeidsrelatie		Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie		ZZP arbeid		ZZP product	
	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$	$r_{Univariaat}$	$\beta_{Multivariaat}$
Zwaar werk - Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.02 $\Delta\Delta\Delta$	-0.01 ∇	+0.02 $\Delta\Delta\Delta$	+0.05 $\Delta\Delta\Delta$	+0.04 $\blacktriangle\blacktriangle\blacktriangle$	+0.03 $\Delta\Delta\Delta$
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.07 $\Delta\Delta\Delta$	+0.00	-0.01	+0.02 $\Delta\Delta\Delta$	+0.02 $\Delta\Delta$	-0.01
Zwaar werk - Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (1 = Nee - 3 = Ja, regelmatig)	ref	ref	+0.00	+0.00	+0.00	+0.01 Δ	+0.02 $\Delta\Delta\Delta$	+0.00
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)	ref	ref	-0.22 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.12 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	+0.03 $\Delta\Delta\Delta$	+0.00	-0.04 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.03 $\nabla\nabla\nabla$
Verhoudingen			-0.05 $\nabla\nabla\nabla$	-0.04 $\nabla\nabla\nabla$	-0.01 ∇	-0.01 ∇	-0.01 ∇	-0.01
Ongewenst gedrag	ref	ref	+0.00	-0.01	-0.06 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.04 $\nabla\nabla\nabla$	-0.05 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.01
Omstandigheden								
Fysieke belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt (1 = Helemaal niet mee eens - 4 = Helemaal mee eens)	ref	ref	+0.00	-0.01 $\nabla\nabla$	-0.07 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.08 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.08 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.07 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$
Mentale belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (1 = Helemaal niet mee eens - 4 = Helemaal mee eens)	ref	ref	+0.05 $\Delta\Delta\Delta$	+0.02 $\Delta\Delta\Delta$	-0.04 $\nabla\nabla\nabla$	-0.04 $\nabla\nabla\nabla$	-0.04 $\blacktriangledown\blacktriangledown\blacktriangledown$	-0.03 $\nabla\nabla\nabla$
Tevredenheid arbeidsomstandigheden (1 = Zeer ontevreden - 5 = Zeer tevreden)	ref	ref	-0.02 $\nabla\nabla\nabla$	-0.02 $\nabla\nabla\nabla$	+0.04 $\Delta\Delta\Delta$	+0.04 $\Delta\Delta\Delta$	+0.02 $\Delta\Delta$	+0.01 Δ

▲: $p < 0.05$, ▲▲: $p < 0.01$, ▲▲▲: $p < 0.001$ (& ▼): Significant & $|\text{Cohen's } d| \geq 0.20$; Δ: Significant & $|\text{Cohen's } d| < 0.20$. r: Correlatiecoëfficiënt; β: Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.

Bijlage 5 Tabellen vergelijking duurzame inzetbaarheid uitgesplitst naar opleidingsniveau, leeftijd en sector

Uitkomstmaten	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Verzuimpercentage							
Leeftijd							
· t/m 34	2,56	2,84	2,10∇	2,41	2,57	1,62	1,64
· N	13.445	8.266	5.179	608	501	106	139
· 35-44	3,80	3,97	2,44∇	3,05	2,74∇	3,96	2,01∇
· N	8.137	7.213	924	842	625	217	290
· 45-54	4,05	4,15	3,13∇	3,50	3,92	2,37∇	2,81
· N	9.134	8.271	864	1.095	794	301	344
· 55-64	5,77	5,91	3,93∇	4,33∇	4,09∇	4,90	2,92∇
· N	6.193	5.756	437	765	537	228	214
· 65+	1,99	2,19	1,79	3,04	3,81	1,67	#
· N	578	281	296	384	245	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	4,15	4,86	2,42∇	2,97∇	2,65∇	3,48	2,38
· N	8.603	6.088	2.515	644	397	247	220
· Middelbaar opleidingsniveau	4,06	4,41	2,58∇	3,69	4,11	2,93∇	2,45∇
· N	15.968	12.875	3.093	1.433	921	513	499
· Hoog opleidingsniveau	2,98	3,17	1,98∇	3,18	3,18	3,14	2,41
· N	12.485	10.511	1.975	1.618	1.386	232	322
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,34	3,88	2,38	1,79	#	1,73∇	#
· N	449	286	162	382	<100	307	<100
· B-F nijverheid en energie	3,89	4,2	2,15∇	3,30	3,07	4,22	2,36
· N	6.234	5.283	951	599	478	121	140
· G-N commerciële dienstverlening	3,01	3,3	2,14∇	3,82Δ	3,90	3,61	1,86∇
· N	17.788	13.272	4.516	1.797	1.299	498	625
· O-U niet-commerciële dienstverlening	4,61	4,93	2,88∇	3,07∇	3,01∇	#	4,30
· N	13.018	10.947	2.071	918	853	<100	196

Uitkomstmaten	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Functioneren (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 5 = helemaal mee eens; 3 items)							
· t/m 34	4,17	4,17	4,18	4,33▲	4,33▲	4,29	4,40▲
	13.498	8.293	5.205	608	501	106	139
· 35-44	4,15	4,15	4,13	4,38▲	4,43▲	4,26Δ	4,31▲
	8.189	7.259	930	855	631	224	293
· 45-54	4,15	4,14	4,16	4,32▲	4,33▲	4,30▲	4,23Δ
	9.183	8.305	878	1.095	795	299	345
· 55-64	4,14	4,13	4,20	4,34▲	4,37▲	4,26Δ	4,26Δ
	6.229	5.779	450	757	532	225	212
· 65+	4,3	4,29	4,31	4,43Δ	4,47▲	4,34	#
	581	287	294	381	245	137	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	4,2	4,20	4,20	4,32Δ	4,35▲	4,25	4,36▲
	8.703	6.161	2.542	631	390	241	218
· Middelbaar opleidingsniveau	4,17	4,17	4,19	4,38▲	4,42▲	4,32▲	4,25Δ
	16.021	12.905	3.116	1.443	926	517	501
· Hoog opleidingsniveau	4,11	4,11	4,12	4,33▲	4,35▲	4,24Δ	4,27▲
	12.520	10.534	1.986	1.623	1.389	234	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	4,26	4,29	4,20	4,24	#	4,22	#
	447	285	163	373	<100	304	<100
· B-F nijverheid en energie	4,15	4,15	4,15	4,37▲	4,38▲	4,34▲	4,34▲
	6.255	5.297	958	600	479	121	138
· G-N commerciële dienstverlening	4,19	4,19	4,20	4,35▲	4,37▲	4,30Δ	4,28Δ
	17.879	13.327	4.553	1.793	1.296	497	628
· O-U niet-commerciële dienstverlening	4,11	4,11	4,12	4,38▲	4,38▲	#	4,27▲

Uitkomstmaten	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?							
Leeftijd							
· t/m 34	60,4	61,4	58,8▼	63,4▲	63,3Δ	#	61,8
· N	6.733	4.302	2.431	360	291	<100	104
· 35-44	63,3	63,3	63,9Δ	65,0▲	65,0▲	64,9▲	62,8
· N	4.694	4.182	512	538	393	145	190
· 45-54	63,9	63,9	64,3Δ	66,9▲	67,0▲	66,9▲	64,1
· N	5.931	5.434	497	701	518	183	233
· 55-64	64,8	64,7	65,5▲	67,5▲	67,3▲	68,2▲	66,0▲
· N	4.825	4.494	330	484	350	133	165
· 65+	71,2	70,6	71,8▲	74,2▲	74,1▲	#	#
· N	364	177	187	227	158	<100	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	61,7	62,8	58,0▼	65,5▲	64,4Δ	67,1▲	66,0▲
· N	4.607	3.479	1.128	342	211	130	136
· Middelbaar opleidingsniveau	62,9	63,2	61,4▼	66,2▲	65,8▲	66,8▲	62,9
· N	9.552	7.898	1.654	882	555	327	345
· Hoog opleidingsniveau	64	63,9	64,3	67,7▲	67,6▲	68,4▲	64,7Δ
· N	8.184	7.048	1.136	1.087	945	142	234
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	61,9	63,1	#	67,8▲	#	68,4▲	#
· N	228	164	<100	223	<100	183	<100
· B-F nijverheid en energie	63,2	63,3	63,0	64,2Δ	63,7	#	#
· N	4.049	3.515	534	370	294	<100	<100
· G-N commerciële dienstverlening	62,3	63,1	59,6▼	66,6▲	66,8▲	66,4▲	63,8Δ
· N	10.384	8.170	2.213	1.153	849	304	429
· O-U niet-commerciële dienstverlening	63,9	63,9	64,0	68,3▲	68,1▲	#	64,4
· N	7.886	6.740	1.146	565	527	<100	139

Uitkomstmaten	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?							
Leeftijd							
· t/m 34	59,5	60,4	57,8▽	62,8▲	62,5Δ	#	#
· N	6.763	4.442	2.321	383	319	<100	<100
· 35-44	62,9	63	62,2▽	66,0▲	66,4▲	64,8▲	64,0Δ
· N	4.609	4.105	504	509	386	123	188
· 45-54	63,9	63,9	64,2	67,4▲	67,4▲	67,2▲	65,8▲
· N	5.411	4.960	450	658	488	170	202
· 55-64	65,2	65,1	66,5▲	68,8▲	68,9▲	68,4▲	67,0▲
· N	3.996	3.708	288	413	305	109	128
· 65+	72,6	72,1	73,0	75,6▲	75,6▲	#	#
· N	318	160	158	178	131	<100	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	60,9	61,9	57,9▽	64,7▲	63,6Δ	66,7▲	65,8▲
· N	3.961	2.974	987	303	191	112	113
· Middelbaar opleidingsniveau	62	62,4	60,0▽	65,5▲	64,8▲	66,7▲	64,2▲
· N	9.044	7.461	1.582	779	515	264	302
· Hoog opleidingsniveau	64,2	64,3	63,4▽	69,2▲	69,2▲	68,7▲	67,1▲
· N	7.941	6.820	1.121	1.059	922	137	219
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	59,2	60,2	#	65,8▲	#	66,2▲	#
· N	217	156	<100	178	<100	142	<100
· B-F nijverheid en energie	62,8	63,1	61,1▽	62,7	62,5	#	#
· N	3.713	3.219	494	332	274	<100	<100
· G-N commerciële dienstverlening	62,5	63,3	59,5▽	68,1▲	68,1▲	68,1▲	65,6▲
· N	9.704	7.675	2.029	1.101	822	279	396
· O-U niet-commerciële dienstverlening	62,8	62,9	62,2▽	68,6▲	68,4▲	#	66,6▲
· N	7.462	6.326	1.136	530	496	<100	116

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Ervaren gezondheid (1= Zeer slecht – 5= Zeer goed)							
Leeftijd							
· t/m 34	4,18	4,15	4,21Δ	4,18	4,20	4,11	4,33▲
· N	13.559	8.339	5.219	610	503	106	139
· 35-44	4,03	4,03	4,03	4,10Δ	4,10Δ	4,10	4,04
· N	8.210	7.274	936	849	627	222	293
· 45-54	3,96	3,96	3,94	4,02Δ	4,02Δ	4,02	4,02
· N	9.200	8.321	879	1.101	799	303	342
· 55-64	3,86	3,86	3,90	3,95Δ	3,99Δ	3,86	3,93
· N	6.267	5.810	457	764	536	229	213
· 65+	4,15	4,16	4,14	4,01▼	4,04▼	3,95▼	#
· N	585	287	297	392	252	141	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	4,00	3,93	4,16▲	3,98	4,02Δ	3,92	3,94
· N	8.748	6.199	2.549	638	387	251	217
· Middelbaar opleidingsniveau	4,02	4	4,11Δ	4,01	4,03	3,98	4,02
· N	16.103	12.968	3.134	1.451	934	517	501
· Hoog opleidingsniveau	4,10	4,08	4,16Δ	4,11	4,11	4,12	4,15
· N	12.557	10.563	1.994	1.627	1.395	232	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	4,15	4,09	4,26▲	4,03▽	#	4,03	#
· N	455	290	165	379	<100	308	<100
· B-F nijverheid en energie	3,97	3,96	4,03Δ	4,01	4,02	3,98	4,06
· N	6.288	5.321	967	600	480	120	138
· G-N commerciële dienstverlening	4,08	4,05	4,18Δ	4,05	4,08	3,97▽	4,01▽
· N	17.923	13.370	4.553	1.799	1.296	502	628
· O-U niet-commerciële dienstverlening	4,01	3,99	4,09Δ	4,08Δ	4,08Δ	#	4,16▲
· N	13.155	11.051	2.104	939	869	<100	197

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zfp)	zfp-eigen arbeid	zfp-producten	met personeel (zmp)
Burn-outklachten: Ja (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7)							
Leeftijd							
· t/m 34	13,3%	14,3%	11,6%∇	7,6%∇	8,1%∇	5,1%▼	3,3%▼
· N	13.584	8.350	5.234	606	502	104	138
· 35-44	15,0%	14,7%	17,2%Δ	8,4%∇	8,6%∇	7,8%∇	8,9%∇
· N	8.220	7.281	939	857	635	222	292
· 45-54	15,0%	15,1%	14,3%	7,7%▼	7,9%▼	7,0%▼	11,3%
· N	9.228	8.348	880	1.100	798	302	342
· 55-64	16,1%	16,4%	11,8%∇	6,7%▼	6,9%▼	6,4%▼	12,3%
· N	6.264	5.810	454	763	534	229	212
· 65+	2,4%	3,7%	1,1%∇	2,1%	2,1%	2,1%	#
· N	584	286	298	390	248	142	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	12,9%	13,9%	10,6%∇	8,1%∇	9,3%∇	6,1%▼	10,7%
· N	8.770	6.214	2.556	650	399	251	220
· Middelbaar opleidingsniveau	13,3%	13,9%	10,9%∇	7,1%∇	7,9%∇	5,6%▼	7,5%∇
· N	16.117	12.977	3.140	1.443	927	516	495
· Hoog opleidingsniveau	16,6%	16,8%	15,8%	6,6%▼	6,5%▼	7,3%▼	11,1%∇
· N	12.553	10.560	1.992	1.624	1.392	232	322
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	9,9%	12,1%	6,1%▼	4,8%∇	#	4,5%▼	#
· N	456	291	165	378	<100	305	<100
· B-F nijverheid en energie	14,1%	13,9%	15,1%	8,1%∇	8,6%∇	6,1%▼	5,7%▼
· N	6.302	5.334	968	604	485	120	138
· G-N commerciële dienstverlening	13,4%	14,0%	11,6%∇	6,3%▼	6,2%▼	6,3%▼	9,7%∇
· N	17.957	13.386	4.570	1.801	1.296	505	624
· O-U niet-commerciële dienstverlening	16,0%	16,6%	12,6%∇	8,8%∇	8,5%▼	#	12,2%
· N	13.166	11.063	2.103	934	864	<100	196

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Werktevredenheid (schaal: 1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)							
Leeftijd							
· t/m 34	3,78	3,8	3,74∇	4,02▲	4,04▲	3,93	4,09▲
·N	13.476	8.297	5.179	602	497	105	138
· 35-44	3,8	3,81	3,71∇	3,99▲	3,96Δ	4,05▲	3,95Δ
·N	8.192	7.258	933	852	630	222	288
· 45-54	3,84	3,85	3,70∇	3,89	3,90	3,85	3,74∇
·N	9.215	8.335	881	1.098	800	298	342
· 55-64	3,84	3,84	3,82	3,93Δ	3,95Δ	3,89	3,91
·N	6.265	5.810	455	766	537	229	216
· 65+	4,05	4,08	4,01	4,18Δ	4,31▲	3,94	#
·N	583	286	297	384	246	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	3,77	3,78	3,75	3,89Δ	3,89Δ	3,89	3,78
·N	8.703	6.172	2.531	640	395	245	219
· Middelbaar opleidingsniveau	3,8	3,81	3,74∇	3,93Δ	3,95Δ	3,91Δ	3,88Δ
·N	16.062	12.945	3.117	1.442	924	518	497
· Hoog opleidingsniveau	3,86	3,88	3,76∇	4,04Δ	4,05Δ	3,99	3,97Δ
·N	12.542	10.553	1.989	1.622	1.391	231	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,87	3,89	3,84	3,93	#	3,92	#
·N	455	290	165	374	<100	301	<100
· B-F nijverheid en energie	3,79	3,81	3,67∇	3,91Δ	3,89Δ	3,97Δ	3,86
·N	6.276	5.314	962	602	481	121	137
· G-N commerciële dienstverlening	3,78	3,8	3,71∇	3,99▲	4,01▲	3,92Δ	3,88Δ
·N	17.861	13.330	4.531	1.797	1.295	502	625
· O-U niet-commerciële dienstverlening	3,86	3,86	3,85	4,00Δ	4,01Δ	#	3,94
·N	13.140	11.053	2.087	931	861	<100	198

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Behoeftte aan opleiding: Geen behoefte aan opleiding							
Leeftijd							
· t/m 34	49,7%	45,0%	57,2%▲	58,9%Δ	56,6%▲	69,9%▲	65,9%▲
·N	13.473	8.296	5.177	605	501	104	138
· 35-44	44,2%	45,0%	37,8%▽	59,8%▲	55,9%▲	71,0%▲	73,7%▲
·N	8.194	7.257	937	844	625	219	291
· 45-54	51,8%	51,9%	50,3%	63,5%▲	58,4%Δ	76,9%▲	73,5%▲
·N	9.189	8.315	873	1.101	798	303	343
· 55-64	68,8%	69,0%	65,9%	73,2%Δ	68,4%	84,4%▲	79,1%▲
·N	6.237	5.785	453	762	533	229	211
· 65+	93,0%	92,0%	93,8%	85,0%▼	83,5%▼	87,7%	#
·N	580	282	298	389	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	68,2%	68,5%	67,7%	84,9%▲	83,2%▲	87,7%▲	88,1%▲
·N	8.675	6.146	2.529	646	396	250	220
· Middelbaar opleidingsniveau	52,0%	51,3%	54,9%Δ	68,7%▲	64,1%▲	77,0%▲	76,2%▲
·N	16.058	12.947	3.111	1.437	924	513	494
· Hoog opleidingsniveau	42,6%	42,6%	42,1%	56,4%▲	54,1%▲	70,4%▲	63,4%▲
·N	12.506	10.524	1.982	1.619	1.387	233	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	66,3%	63,0%	72,1%Δ	80,2%▲	#	81,5%▲	#
·N	452	289	163	379	<100	305	<100
· B-F nijverheid en energie	54,7%	55,4%	50,9%▽	77,9%▲	76,5%▲	83,5%▲	75,6%▲
·N	6.266	5.304	961	599	480	119	139
· G-N commerciële dienstverlening	55,6%	53,7%	61,1%Δ	66,1%▲	61,8%Δ	77,2%▲	80,6%▲
·N	17.846	13.311	4.535	1.794	1.292	502	622
· O-U niet-commerciële dienstverlening	47,7%	48,0%	45,9%	53%Δ	52,4%Δ	#	53,2%
·N	13.109	11.030	2.079	930	861	<100	198
Behoeftte aan opleiding: Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen							
Leeftijd							
· t/m 34	17,0%	19,8%	12,6%▽	17,2%	18,2%	12,4%	15,6%
·N	13.473	8.296	5.177	605	501	104	138
· 35-44	19,8%	19,9%	18,8%	17,3%	19,0%	12,4%▽	10,7%▼
·N	8.194	7.257	937	844	625	219	291
· 45-54	17,5%	17,9%	14,2%▽	13,6%▽	15,9%	7,5%▼	11,2%▽
·N	9.189	8.315	873	1.101	798	303	343
· 55-64	13,4%	13,5%	12,4%	12,2%	14,4%	7,1%▽	11,8%
·N	6.237	5.785	453	762	533	229	211
· 65+	3,5%	4,1%	3,1%	8,9%▲	9,0%▲	8,8%▲	#

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· N	580	282	298	389	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	9,9%	10,6%	8,2%▽	5%▽	4,1%▼	6,3%▽	5,4%▽
· N	8.675	6.146	2.529	646	396	250	220
· Middelbaar opleidingsniveau	16,2%	17,1%	12,5%▽	12%▽	13,8%▽	8,7%▼	7,3%▼
· N	16.058	12.947	3.111	1.437	924	513	494
· Hoog opleidingsniveau	23,0%	23,4%	20,7%▽	19,9%▽	21,0%	13,2%▼	21,8%
· N	12.506	10.524	1.982	1.619	1.387	233	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	7,5%	10,2%	2,7%▼	8,0%	#	7,0%	#
· N	452	289	163	379	<100	305	<100
· B-F nijverheid en energie	16,2%	16,7%	13,4%▽	6,8%▼	6,5%▼	8,1%▼	4,9%▼
· N	6.266	5.304	961	599	480	119	139
· G-N commerciële dienstverlening	14,7%	16,1%	10,5%▽	13,3%	14,7%	9,7%▽	9,3%▽
· N	17.846	13.311	4.535	1.794	1.292	502	622
· O-U niet-commerciële dienstverlening	20,7%	20,9%	19,6%	23,3%	23,8%Δ	#	26,5%Δ
· N	13.109	11.030	2.079	930	861	<100	198
Behoeftte aan opleiding: Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen							
Leeftijd							
· t/m 34	16,7%	20,3%	10,9%▼	15,6%	17,4%	7,1%▼	12,7%
· N	13.473	8.296	5.177	605	501	104	138
· 35-44	22,5%	22,8%	20,1%	15,5%▽	16,6%▽	12,2%▼	10,4%▼
· N	8.194	7.257	937	844	625	219	291
· 45-54	20,7%	21,5%	13,5%▽	16,4%▽	18,3%▽	11,4%▼	14,0%▽
· N	9.189	8.315	873	1.101	798	303	343
· 55-64	14,9%	15,2%	10,6%▽	13,4%	14,9%	9,8%▽	11,8%
· N	6.237	5.785	453	762	533	229	211
· 65+	3,7%	4,6%	2,7%	4,8%	6,0%	2,7%	#
· N	580	282	298	389	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	9,7%	10,6%	7,5%▽	7,0%▽	8,5%	4,5%▼	5,6%▽
· N	8.675	6.146	2.529	646	396	250	220
· Middelbaar opleidingsniveau	19,1%	20,7%	12,1%▼	13,6%▽	15,4%▽	10,4%▼	11,2%▼
· N	16.058	12.947	3.111	1.437	924	513	494
· Hoog opleidingsniveau	24,0%	25,2%	17,9%▽	17,7%▽	18,4%▽	13,0%▼	16,6%▽
· N	12.506	10.524	1.982	1.619	1.387	233	323

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	11,0%	13,9%	5,7%▼	10,8%	#	12,3%	#
·N	452	289	163	379	<100	305	<100
· B-F nijverheid en energie	17,9%	18,5%	14,4%▽	9,6%▼	10,0%▼	8,4%▼	7,9%▼
·N	6.266	5.304	961	599	480	119	139
· G-N commerciële dienstverlening	16,6%	18,8%	10,1%▼	15,4%	18,3%	8,0%▼	8,7%▼
·N	17.846	13.311	4.535	1.794	1.292	502	622
· O-U niet-commerciële dienstverlening	21,5%	22,6%	15,6%▽	16,2%▽	16,7%▽	#	21,8%
·N	13.109	11.030	2.079	930	861	<100	198
Behoeftte aan opleiding: Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergroten							
Leeftijd							
· t/m 34	32,1%	32,8%	31,0%▽	22,7%▼	24,8%▽	12,4%▼	16,3%▼
·N	13.473	8.296	5.177	605	501	104	138
· 35-44	29,4%	28,3%	38,2%▲	19,7%▼	22,9%▽	10,4%▼	9,6%▼
·N	8.194	7.257	937	844	625	219	291
· 45-54	22,3%	21,3%	32,0%▲	18,8%▽	22,5%	9,0%▼	7,3%▼
·N	9.189	8.315	873	1.101	798	303	343
· 55-64	9,3%	8,6%	18,2%▲	10,3%	13,1%△	3,8%▽	5,3%▽
·N	6.237	5.785	453	762	533	229	211
· 65+	0,4%	0,2%	0,6%	2,0%△	2,8%▲	0,8%	#
·N	580	282	298	389	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	18,9%	17,4%	22,6%△	6,2%▼	7,7%▼	3,7%▼	4,8%▼
·N	8.675	6.146	2.529	646	396	250	220
· Middelbaar opleidingsniveau	26,0%	24,7%	31,7%△	14,7%▼	18,9%▽	7,1%▼	8,6%▼
·N	16.058	12.947	3.111	1.437	924	513	494
· Hoog opleidingsniveau	27,8%	26,0%	37,4%▲	21,4%▽	23,0%▽	11,6%▼	10,3%▼
·N	12.506	10.524	1.982	1.619	1.387	233	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	21,4%	21,5%	21,2%	5,4%▼	#	3,1%▼	#
·N	452	289	163	379	<100	305	<100
· B-F nijverheid en energie	23,9%	22,1%	33,6%▲	11,8%▼	13,6%▼	4,4%▼	13,1%▼
·N	6.266	5.304	961	599	480	119	139
· G-N commerciële dienstverlening	25,7%	25,0%	27,5%△	16,4%▼	19,3%▽	8,9%▼	6,3%▼
·N	17.846	13.311	4.535	1.794	1.292	502	622
· O-U niet-commerciële dienstverlening	24,4%	22,5%	34,7%▲	22,7%	23,0%	#	13,3%▼
·N	13.109	11.030	2.079	930	861	<100	198

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Aansluiting kennis en vaardigheden							
Leeftijd							
· t/m 34							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	6,6%	6,3%	7,1%	6,2%	5,7%	8,1%	5,2%
· Het sluit goed aan	53,80%	58,80%	45,7% ▼	70,7% ▲	69,6% ▲	75,4% ▲	74,4% ▲
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	39,6%	34,9%	47,2% ▲	23,2% ▼	24,6% ▼	16,5% ▼	20,5% ▼
·N	13.432	8.260	5.172	593	488	105	133
· 35-44							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,3%	4,8%	8,7%Δ	4,9%	4,4%	6,4%	5,0%
· Het sluit goed aan	65,30%	66,70%	54,4% ▼	73,5%Δ	73,8%Δ	72,6%	73,2%Δ
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	29,4%	28,4%	36,8%Δ	21,6%▽	21,8%▽	21,0%▽	21,8%▽
·N	8.143	7.216	927	831	615	216	285
· 45-54							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,2%	5,0%	6,6%Δ	4,5%	4,5%	4,4%	3,6%
· Het sluit goed aan	66,50%	67,60%	55,7% ▼	71,3%Δ	70,0%	74,9%Δ	70,7%
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	28,4%	27,4%	37,7% ▲	24,3%▽	25,5%	20,7%▽	25,7%
·N	9.130	8.261	869	1.069	784	285	337
· 55-64							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	4,8%	4,6%	6,3%	5,9%	4,9%	8,3%Δ	6,3%
· Het sluit goed aan	66,8%	67,8%	55,0% ▼	70,2%	71,5%	67,3%	70,1%
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	28,4%	27,6%	38,7% ▲	23,9%▽	23,7%	24,4%	23,6%
·N	6.202	5.754	448	747	521	226	207
· 65+							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	3,0%	2,5%	3,4%	4,9%	1,8%	10,7% ▲	#
· Het sluit goed aan	57,3%	66,2%	49,0% ▼	67,0%Δ	67,1%	66,7%	#

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	39,7%	31,3%	47,6%▲	28,1%▼	31,1%	22,5%	#
·N	569	276	293	370	242	128	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	6,1%	5,7%	7,2%Δ	5,4%	3,9%	7,8%	5,6%
· Het sluit goed aan	61,7%	65,6%	52,2%▼	73,1%▲	70,1%	78,1%▲	75,6%▲
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	32,2%	28,8%	40,6%▲	21,5%▼	26,0%	14,1%▼	18,9%▼
·N	8.643	6.123	2.520	612	378	234	213
· Middelbaar opleidingsniveau							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,6%	5,4%	6,6%Δ	4,8%	5,1%	4,3%	5,7%
· Het sluit goed aan	59,9%	63,5%	45,0%▼	71,1%▲	70,0%Δ	73,1%▲	72,8%▲
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	34,5%	31,1%	48,5%▲	24,1%▼	25,0%▽	22,6%▽	21,5%▼
·N	15.957	12.861	3.096	1.402	905	497	479
· Hoog opleidingsniveau							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,3%	4,8%	7,9%Δ	5,4%	4,3%	11,9%▲	3,6%
· Het sluit goed aan	63,4%	66,2%	48,6%▼	70,1%Δ	71,5%Δ	61,6%	67,3%
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	31,4%	29,1%	43,6%▲	24,5%▽	24,1%▽	26,4%	29,1%
·N	12.443	10.464	1.979	1.598	1.369	229	319
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	4,9%	4,7%	5,3%	9,5%Δ	#	8,2%	#
· Het sluit goed aan	57,6%	60,1%	53,1%	77,6%▲	#	80,3%▲	#
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	37,5%	35,2%	41,6%	13,0%▼	#	11,4%▼	#
·N	447	287	160	361	<100	289	<100

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· B-F nijverheid en energie							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,9%	5,5%	8,1%Δ	3,6%▽	3,8%	2,5%	3,7%
· Het sluit goed aan	65,3%	67,3%	53,9%▼	69,3%	68,4%	72,6%	69,2%
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	28,8%	27,2%	38,0%▲	27,2%	27,8%	24,9%	27,2%
·N	6.223	5.274	949	585	468	117	134
G-N commerciële dienstverlening							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,7%	5,2%	7,3%Δ	5,6%	5,1%	7,0%	3,8%▽
· Het sluit goed aan	57,2%	62,3%	42,2%▼	68,9%▲	69,7%Δ	66,8%Δ	71,9%▲
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	37,1%	32,5%	50,5%▲	25,5%▼	25,3%▽	26,2%▽	24,3%▼
·N	17.744	13.230	4.514	1.756	1.271	485	605
· O-U niet-commerciële dienstverlening							
· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	5,3%	5,1%	6,2%Δ	3,7%▽	3,2%▽	#	4,4%
· Het sluit goed aan	65,9%	67,2%	59,4%▽	73,6%Δ	74,2%Δ	#	73,9%Δ
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	28,8%	27,7%	34,4%Δ	22,7%▽	22,6%▽	#	21,7%▽
·N	13.062	10.975	2.086	910	842	<100	193

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit – 7=elke dag; 3 items)							
Leeftijd							
· t/m 34	5,31	5,41	5,15∇	5,85▲	5,82▲	6,00▲	6,01▲
·N	13.566	8.338	5.228	611	505	106	139
· 35-44	5,53	5,53	5,48	5,93▲	5,89▲	6,05▲	5,99▲
·N	8.191	7.255	936	857	635	222	293
· 45-54	5,67	5,67	5,64	5,89Δ	5,81Δ	6,11▲	5,90Δ
·N	9.190	8.311	879	1.099	798	301	344
· 55-64	5,74	5,74	5,75	6,10▲	6,09▲	6,11▲	6,12▲
·N	6.221	5.771	450	763	535	228	213
· 65+	6,27	6,22	6,31	6,38	6,40	6,33	#
·N	574	280	294	384	247	137	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	5,47	5,56	5,25∇	5,87▲	5,76Δ	6,05▲	5,76Δ
·N	8.713	6.162	2.551	646	399	247	221
· Middelbaar opleidingsniveau	5,53	5,58	5,34∇	6,08▲	6,00▲	6,22▲	6,09▲
·N	16.050	12.924	3.127	1.446	930	516	498
· Hoog opleidingsniveau	5,58	5,61	5,40∇	5,95▲	5,95▲	5,94▲	5,99▲
·N	12.538	10.546	1.991	1.625	1.392	232	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	5,36	5,61	4,92▼	6,09▲	#	6,25▲	#
·N	451	288	163	376	<100	303	<100
· B-F nijverheid en energie	5,56	5,59	5,35∇	5,99▲	5,97▲	6,08▲	5,93▲
·N	6.258	5.294	963	603	482	121	140
· G-N commerciële dienstverlening	5,41	5,49	5,15▼	5,89▲	5,84▲	6,01▲	5,94▲
·N	17.894	13.330	4.564	1.800	1.300	501	624
· O-U niet-commerciële dienstverlening	5,69	5,69	5,70	6,13▲	6,11▲	#	6,14▲
·N	13.137	11.041	2.096	938	867	<100	198

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk? (schaal: 1 = nee, nooit - 4 = ja, zeer vaak)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,53	1,58	1,45∇	1,71▲	1,71Δ	1,73▲	1,89▲
·N	13.379	8.242	5.137	600	495	105	138
· 35-44	1,7	1,70	1,72	1,79Δ	1,78Δ	1,84▲	1,94▲
·N	8.122	7.196	926	845	626	219	290
· 45-54	1,66	1,66	1,64	1,77Δ	1,76Δ	1,81▲	1,89▲
·N	9.112	8.244	867	1.097	797	300	341
· 55-64	1,59	1,6	1,50∇	1,68Δ	1,67Δ	1,70Δ	1,90▲
·N	6.180	5.733	447	765	536	229	214
· 65+	1,33	1,35	1,32	1,49▲	1,46Δ	1,54▲	#
·N	572	281	291	388	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,44	1,47	1,38∇	1,58▲	1,58Δ	1,58Δ	1,80▲
·N	8.579	6.079	2.501	637	388	250	216
· Middelbaar opleidingsniveau	1,6	1,62	1,50∇	1,72Δ	1,70Δ	1,76▲	1,92▲
·N	15.911	12.828	3.083	1.440	926	513	497
· Hoog opleidingsniveau	1,73	1,74	1,66∇	1,77Δ	1,75	1,87Δ	1,93▲
·N	12.457	10.479	1.978	1.619	1.388	231	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	1,43	1,52	1,28▼	1,74▲	#	1,77▲	#
·N	448	286	162	376	<100	303	<100
· B-F nijverheid en energie	1,57	1,57	1,56	1,65Δ	1,64Δ	1,69	1,74▲
·N	6.193	5.250	943	598	478	120	137
· G-N commerciële dienstverlening	1,59	1,63	1,46▼	1,72Δ	1,72Δ	1,74Δ	1,94▲
·N	17.710	13.216	4.493	1.792	1.289	503	623
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,65	1,66	1,58∇	1,74Δ	1,74Δ	#	1,95▲
·N	13.013	10.943	2.070	930	862	<100	198

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zpm)
Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden? (schaal: 1= nee, nooit - 4= ja, zeer vaak)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,26	1,28	1,23∇	1,44▲	1,43▲	1,52▲	1,44▲
·N	13.347	8.225	5.122	596	492	104	134
· 35-44	1,39	1,39	1,42	1,55▲	1,54▲	1,56▲	1,61▲
·N	8.102	7.181	920	837	622	215	289
· 45-54	1,34	1,34	1,33	1,51▲	1,52▲	1,49▲	1,56▲
·N	9.088	8.224	864	1.089	789	299	339
· 55-64	1,28	1,28	1,26	1,43▲	1,41▲	1,47▲	1,57▲
·N	6.165	5.721	444	760	531	229	210
· 65+	1,16	1,17	1,15	1,29▲	1,25▲	1,36▲	#
·N	567	277	290	385	247	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,24	1,24	1,23	1,41▲	1,40▲	1,42▲	1,46▲
·N	8.536	6.052	2.484	625	380	245	214
· Middelbaar opleidingsniveau	1,29	1,3	1,25∇	1,45▲	1,42▲	1,48▲	1,59▲
·N	15.874	12.798	3.077	1.429	918	511	494
· Hoog opleidingsniveau	1,39	1,4	1,32∇	1,51▲	1,50Δ	1,56▲	1,58▲
·N	12.442	10.467	1.975	1.615	1.385	230	317
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	1,26	1,29	1,20	1,45▲	#	1,46▲	#
·N	447	285	162	372	<100	302	<100
· B-F nijverheid en energie	1,31	1,31	1,30	1,40Δ	1,38Δ	1,46▲	1,44▲
·N	6.172	5.238	935	593	475	118	138
· G-N commerciële dienstverlening	1,3	1,32	1,25∇	1,51▲	1,51▲	1,50▲	1,57▲
·N	17.656	13.174	4.482	1.776	1.279	498	615
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,33	1,33	1,29∇	1,45▲	1,44▲	#	1,59▲
·N	12.994	10.931	2.062	927	859	<100	194

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zpz)	zpz-eigen arbeid	zpz-producten	met personeel (zmp)
Taakeisen (schaal: 1= nooit – 4 = altijd; 3 items)							
Leeftijd							
· t/m 34	2,33	2,38	2,25▼	2,27▼	2,28▼	2,21▼	2,53▲
·N	13.564	8.333	5.232	609	505	104	139
· 35-44	2,45	2,45	2,42	2,28▼	2,27▼	2,29▼	2,59▲
·N	8.201	7.262	939	854	631	223	293
· 45-54	2,41	2,42	2,33▼	2,23▼	2,22▼	2,26▼	2,47
·N	9.201	8.321	880	1.098	801	297	345
· 55-64	2,35	2,36	2,25▼	2,17▼	2,18▼	2,16▼	2,40
·N	6.239	5.785	454	765	535	230	215
· 65+	1,79	1,88	1,70▼	1,86	1,87	1,84	#
·N	578	283	295	387	251	137	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	2,26	2,28	2,21▼	2,12▼	2,15▼	2,08▼	2,41▲
·N	8.756	6.194	2.562	648	402	247	221
· Middelbaar opleidingsniveau	2,35	2,38	2,24▼	2,21▼	2,21▼	2,22▼	2,48Δ
·N	16.067	12.937	3.130	1.447	930	516	503
· Hoog opleidingsniveau	2,48	2,51	2,33▼	2,21▼	2,21▼	2,21▼	2,52
·N	12.523	10.532	1.991	1.621	1.392	229	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,19	2,22	2,14	2,20	#	2,21	#
·N	454	290	164	375	<100	301	<100
· B-F nijverheid en energie	2,32	2,32	2,27▼	2,31	2,31	2,28	2,46▲
·N	6.297	5.327	970	604	484	120	141
· G-N commerciële dienstverlening	2,37	2,41	2,26▼	2,20▼	2,22▼	2,15▼	2,50Δ
·N	17.924	13.358	4.566	1.802	1.299	504	629
· O-U niet-commerciële dienstverlening	2,4	2,43	2,25▼	2,11▼	2,11▼	#	2,46
·N	13.110	11.009	2.101	935	867	<100	199
Autonomie (Schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig; 5 items)							
Leeftijd							
· t/m 34	2,32	2,41	2,18▼	2,75▲	2,75▲	2,74▲	2,71▲
·N	13.581	8.349	5.233	613	506	106	139
· 35-44	2,54	2,57	2,38▼	2,80▲	2,79▲	2,82▲	2,72▲
·N	8.230	7.288	942	861	636	225	293
· 45-54	2,53	2,56	2,31▼	2,81▲	2,81▲	2,79▲	2,74▲
·N	9.227	8.345	882	1.106	803	303	346
· 55-64	2,52	2,53	2,37▼	2,82▲	2,83▲	2,79▲	2,77▲
·N	6.279	5.821	457	770	539	231	214
· 65+	2,59	2,71	2,47▼	2,86▲	2,86▲	2,87▲	#
·N	581	283	298	394	252	142	<100

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	2,29	2,37	2,11▼	2,75▲	2,72▲	2,79▲	2,68▲
·N	8.785	6.218	2.567	653	402	251	221
· Middelbaar opleidingsniveau	2,44	2,49	2,24▼	2,80▲	2,81▲	2,79▲	2,72▲
·N	16.117	12.983	3.135	1.457	935	521	502
· Hoog opleidingsniveau	2,61	2,64	2,44▼	2,83▲	2,82▲	2,84▲	2,80▲
·N	12.554	10.562	1.992	1.634	1.401	234	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,28	2,42	2,03▼	2,78▲	#	2,80▲	#
·N	455	291	164	382	<100	308	<100
· B-F nijverheid en energie	2,55	2,6	2,29▼	2,77▲	2,75▲	2,82▲	2,74▲
·N	6.308	5.336	972	607	486	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	2,45	2,53	2,19▼	2,83▲	2,84▲	2,79▲	2,74▲
·N	17.968	13.393	4.574	1.813	1.306	507	629
· O-U niet-commerciële dienstverlening	2,44	2,46	2,34▼	2,79▲	2,79▲	#	2,74▲
·N	13.167	11.066	2.101	942	872	<100	199

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Gevarieerd werk (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)							
Leeftijd							
· t/m 34	2,58	2,71	2,38▼	3,01▲	3,04▲	2,84	2,99▲
·N	13.563	8.332	5.231	611	505	106	139
· 35-44	2,76	2,78	2,63▼	2,95▲	2,95▲	2,94▲	2,89Δ
·N	8.210	7.269	941	858	635	223	291
· 45-54	2,74	2,76	2,54▼	2,90▲	2,94▲	2,78	2,91▲
·N	9.231	8.350	881	1.106	803	303	343
· 55-64	2,74	2,75	2,60▼	2,91▲	2,96▲	2,79	2,95▲
·N	6.268	5.814	454	767	536	231	214
· 65+	2,58	2,60	2,56	2,97▲	3,06▲	2,82▲	#
·N	585	287	297	393	252	142	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	2,39	2,45	2,22▼	2,60▲	2,57Δ	2,65▲	2,71▲
·N	8.767	6.208	2.559	652	401	251	221
· Middelbaar opleidingsniveau	2,67	2,72	2,44▼	2,89▲	2,90▲	2,88▲	2,94▲
·N	16.098	12.960	3.138	1.453	933	520	499
· Hoog opleidingsniveau	2,93	2,96	2,78▼	3,11▲	3,14▲	2,91	3,05Δ
·N	12.554	10.563	1.991	1.633	1.399	234	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,32	2,48	2,04▼	2,62▲	#	2,67▲	#
·N	456	291	164	382	<100	308	<100
· B-F nijverheid en energie	2,67	2,7	2,50▼	2,81▲	2,79Δ	2,91▲	3,00▲
·N	6.301	5.334	968	606	485	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	2,56	2,65	2,29▼	2,94▲	2,97▲	2,85▲	2,86▲
·N	17.942	13.373	4.569	1.809	1.304	506	626
· O-U niet-commerciële dienstverlening	2,87	2,89	2,81▽	3,14▲	3,13▲	#	3,15▲
·N	13.158	11.055	2.103	940	869	<100	197

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,76	1,72	1,83Δ	1,73	1,68	#	1,83
·N	13.225	8.148	5.076	591	495	<100	134
· 35-44	1,54	1,53	1,67Δ	1,67Δ	1,57	1,95▲	1,83▲
·N	8.049	7.139	910	846	626	221	282
· 45-54	1,55	1,53	1,71▲	1,65Δ	1,54	1,96▲	1,72▲
·N	8.979	8.125	854	1.089	792	297	334
· 55-64	1,52	1,51	1,68▲	1,62Δ	1,47	1,96▲	1,68▲
·N	6.019	5.582	437	756	527	228	210
· 65+	1,40	1,34	1,46Δ	1,46	1,30	1,76▲	#
·N	535	258	277	385	249	136	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,98	1,97	2,02Δ	1,96	1,97	1,95	1,83▽
·N	8.501	6.014	2.487	646	397	249	213
· Middelbaar opleidingsniveau	1,72	1,69	1,84Δ	1,82Δ	1,74	1,97▲	1,90▲
·N	15.641	12.619	3.022	1.420	914	505	486
· Hoog opleidingsniveau	1,23	1,21	1,34▲	1,36▲	1,28Δ	1,85▲	1,44▲
·N	12.249	10.309	1.940	1.603	1.379	224	315
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,07	2,08	2,07	2,27▲	#	2,31▲	#
·N	439	283	157	375	<100	300	<100
· B-F nijverheid en energie	1,78	1,75	1,96▲	2,31▲	2,37▲	2,05▲	2,10▲
·N	6.126	5.191	935	595	479	117	137
· G-N commerciële dienstverlening	1,6	1,53	1,80▲	1,42▽	1,30▽	1,72▲	1,68Δ
·N	17.444	13.007	4.437	1.781	1.286	494	609
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,55	1,53	1,62Δ	1,40▽	1,38▽	#	1,51
·N	12.797	10.772	2.025	918	851	<100	193
Zwaar werk - Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,27	1,28	1,26	1,50▲	1,46▲	1,69▲	1,44▲
·N	13.475	8.295	5.180	607	503	104	134
· 35-44	1,26	1,25	1,29	1,49▲	1,43▲	1,65▲	1,42▲
·N	8.104	7.177	928	858	633	225	293

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· 45-54	1,25	1,25	1,31△	1,44▲	1,38▲	1,60▲	1,40▲
·N	9.015	8.156	859	1.097	797	300	342
· 55-64	1,24	1,24	1,32△	1,38▲	1,31△	1,54▲	1,31
·N	5.966	5.540	426	762	533	230	214
· 65+	1,2	1,20	1,20	1,35▲	1,22	1,57▲	#
·N	530	260	270	391	251	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,48	1,5	1,41▽	1,74▲	1,79▲	1,66△	1,47
·N	8.520	6.017	2.503	647	399	248	219
· Middelbaar opleidingsniveau	1,29	1,29	1,28	1,60▲	1,57▲	1,65▲	1,48▲
·N	15.829	12.734	3.095	1.447	928	518	495
· Hoog opleidingsniveau	1,06	1,06	1,07	1,18▲	1,13▲	1,44▲	1,18▲
·N	12.324	10.369	1.956	1.622	1.390	232	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	1,63	1,69	1,51▽	2,01▲	#	2,03▲	#
·N	447	284	163	375	<100	303	<100
· B-F nijverheid en energie	1,57	1,56	1,66△	2,10▲	2,18▲	1,81▲	1,86▲
·N	6.185	5.235	950	605	484	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	1,24	1,24	1,25	1,22	1,17▽	1,33△	1,28
·N	17.608	13.121	4.488	1.806	1.302	504	620
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,11	1,11	1,12	1,21▲	1,20▲	#	1,26▲
·N	12.850	10.789	2.061	930	859	<100	199
Zwaar werk - Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,50	1,51	1,48▽	1,67▲	1,69▲	1,60	1,61
·N	13.425	8.259	5.166	606	501	104	138
· 35-44	1,43	1,42	1,51△	1,56△	1,55△	1,58▲	1,56△
·N	8.085	7.163	922	854	630	224	290
· 45-54	1,45	1,44	1,53△	1,53△	1,47	1,69▲	1,54△
·N	8.986	8.130	855	1.096	796	300	342
· 55-64	1,45	1,45	1,54△	1,49	1,46	1,58△	1,53
·N	5.968	5.538	430	764	534	229	209
· 65+	1,24	1,23	1,25	1,36▲	1,28	1,50▲	#
·N	525	258	267	386	247	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,62	1,65	1,56▽	1,72△	1,79△	1,62	1,57
·N	8.487	5.990	2.496	649	402	247	217
· Middelbaar opleidingsniveau	1,54	1,54	1,53	1,66△	1,66△	1,64△	1,57
·N	15.790	12.707	3.083	1.440	922	518	495

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· Hoog opleidingsniveau	1,25	1,24	1,32Δ	1,35Δ	1,32Δ	1,51▲	1,48▲
·N	12.304	10.352	1.952	1.618	1.387	231	320
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	1,73	1,75	1,70	1,84Δ	#	1,85	#
·N	443	282	161	375	<100	304	<100
· B-F nijverheid en energie	1,6	1,58	1,70Δ	2,00▲	2,06▲	1,78▲	1,78▲
·N	6.154	5.205	949	604	483	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	1,38	1,37	1,42Δ	1,32▽	1,29▽	1,39	1,42
·N	17.529	13.064	4.465	1.796	1.295	501	618
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,50	1,50	1,51	1,52	1,50	#	1,71▲
·N	12.862	10.797	2.065	932	861	<100	196
Zwaar werk - Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)							
Leeftijd							
· t/m 34	2,00	1,95	2,08Δ	1,99	1,99	2,00	2,04
·N	13.447	8.272	5.175	611	506	104	136
· 35-44	1,82	1,8	1,92Δ	1,91Δ	1,89Δ	1,96Δ	2,00▲
·N	8.086	7.167	920	853	628	225	292
· 45-54	1,87	1,86	2,00Δ	1,89	1,83	2,05▲	1,92
·N	9.001	8.148	853	1.089	793	296	343
· 55-64	1,86	1,86	1,91	1,82	1,78	1,92	1,88
·N	5.977	5.550	426	762	534	228	213
· 65+	1,52	1,54	1,51	1,70▲	1,66	1,77▲	#
·N	536	264	271	388	249	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	2,26	2,24	2,31Δ	2,10▽	2,19	1,96▽	2,05▽
·N	8.510	6.009	2.501	643	400	242	216
· Middelbaar opleidingsniveau	1,97	1,96	2,04Δ	2,02Δ	2,03Δ	2,01	2,03
·N	15.821	12.734	3.087	1.444	927	517	499
· Hoog opleidingsniveau	1,55	1,54	1,61Δ	1,66Δ	1,63Δ	1,83▲	1,73▲
·N	12.305	10.354	1.950	1.617	1.385	232	325
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,38	2,31	2,49▲	2,30	#	2,32	#
·N	446	282	163	377	<100	304	<100
· B-F nijverheid en energie	2,02	1,99	2,17▲	2,31▲	2,36▲	2,10	2,08
·N	6.161	5.215	946	599	480	120	138

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· G-N commerciële dienstverlening	1,95	1,91	2,09▲	1,67▼	1,67▼	1,68▼	1,84▼
·N	17.581	13.109	4.472	1.794	1.296	498	625
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,75	1,75	1,76	1,82Δ	1,80	#	2,00▲
·N	12.859	10.796	2.063	933	863	<100	199
Zwaar werk - Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1 = nee - 3 = ja, regelmatig)							
Leeftijd							
· t/m 34	1,3	1,30	1,30	1,45▲	1,45▲	1,42▲	1,28
·N	13.421	8.257	5.164	609	505	104	138
· 35-44	1,29	1,29	1,34Δ	1,36Δ	1,34Δ	1,41▲	1,31
·N	8.066	7.143	923	856	632	225	292
· 45-54	1,30	1,30	1,32	1,30	1,28	1,37	1,29
·N	8.988	8.128	861	1.100	799	301	342
· 55-64	1,3	1,30	1,33	1,25▼	1,23▼	1,31	1,28
·N	5.982	5.551	431	766	536	230	214
· 65+	1,13	1,11	1,15	1,18	1,12	1,30▲	#
·N	535	260	275	388	250	139	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	1,41	1,44	1,34▼	1,44	1,51Δ	1,34▼	1,38
·N	8.544	6.030	2.514	651	402	248	219
· Middelbaar opleidingsniveau	1,34	1,34	1,34	1,39Δ	1,40Δ	1,38	1,33
·N	15.781	12.691	3.090	1.451	931	519	498
· Hoog opleidingsniveau	1,16	1,16	1,18Δ	1,20Δ	1,17	1,33▲	1,17
·N	12.248	10.307	1.941	1.619	1.388	231	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	1,46	1,49	1,42	1,56Δ	#	1,55	#
·N	447	283	163	377	<100	304	<100
· B-F nijverheid en energie	1,66	1,64	1,75Δ	1,74Δ	1,79▲	1,53	1,60
·N	6.171	5.221	950	607	486	121	140
· G-N commerciële dienstverlening	1,24	1,24	1,25	1,17▼	1,16▼	1,20	1,23
·N	17.541	13.066	4.476	1.803	1.300	504	624
· O-U niet-commerciële dienstverlening	1,19	1,19	1,19	1,22	1,21	#	1,16
·N	12.833	10.768	2.065	933	863	<100	198

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1 = nooit - 4 = altijd; 3 items)							
Leeftijd							
· t/m 34	2,77	2,91	2,54▼	2,99▲	3,03Δ	2,81	3,13▲
·N	13.543	8.318	5.225	610	503	106	138
· 35-44	3,04	3,06	2,89▼	2,99▽	3,04	2,85▼	2,98
·N	8.193	7.256	937	858	635	223	292
· 45-54	3,06	3,08	2,87▼	3,07	3,12	2,93▼	3,03
·N	9.201	8.320	881	1.104	802	302	343
· 55-64	3,12	3,13	2,97▼	3,11	3,20Δ	2,90▼	3,18
·N	6.253	5.802	451	764	535	229	213
· 65+	2,93	2,93	2,93	3,21▲	3,34▲	2,97	#
·N	581	284	297	393	253	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	2,65	2,76	2,39▼	2,75Δ	2,75	2,75	2,82▲
·N	8.760	6.201	2.559	649	400	249	219
· Middelbaar opleidingsniveau	2,95	3,02	2,66▼	2,99Δ	3,02	2,95▽	3,03Δ
·N	16.058	12.925	3.133	1.451	933	518	499
· Hoog opleidingsniveau	3,2	3,24	3,01▼	3,24Δ	3,29Δ	2,93▼	3,26
·N	12.512	10.531	1.981	1.631	1.397	234	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	2,44	2,62	2,11▼	2,74▲	#	2,78▲	#
·N	455	291	165	382	<100	308	<100
· B-F nijverheid en energie	2,96	3	2,74▼	2,93	2,91▽	2,97	3,05
·N	6.275	5.307	968	604	484	120	141
· G-N commerciële dienstverlening	2,87	2,98	2,52▼	3,09▲	3,17▲	2,89▽	3,02▲
·N	17.907	13.344	4.563	1.806	1.304	503	627
· O-U niet-commerciële dienstverlening	3,1	3,13	2,96▼	3,21Δ	3,20Δ	#	3,28▲
·N	13.135	11.040	2.095	938	868	<100	195
Ongewenst gedrag							
Leeftijd							
· t/m 34	24,3%	24,6%	24,0%	14,7%▼	14,1%▼	17,7%	18,9%
·N	13.590	8.351	5.238	613	506	106	139
· 35-44	21,4%	21,3%	22,0%	13,9%▽	13,7%▽	14,5%▽	21,2%
·N	8.219	7.281	939	858	636	222	293
· 45-54	23,4%	23,6%	22,0%	15,1%▽	16,4%▽	11,8%▼	21,3%
·N	9.229	8.350	880	1.098	797	301	345

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
· 55-64	23,6%	23,9%	19,8%∇	15,0%▼	16,4%∇	11,5%▼	22,7%
·N	6.281	5.825	456	767	538	228	217
· 65+	14,2%	13,5%	14,8%	8,3%∇	8,7%	7,7%	#
·N	584	285	299	393	251	142	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	18,5%	18,4%	18,9%	11,5%∇	10,1%▼	13,6%	14,7%
·N	8.790	6.222	2.568	647	398	249	223
· Middelbaar opleidingsniveau	25,9%	26,2%	24,8%	14,0%▼	14,4%▼	13,2%▼	19,5%∇
·N	16.113	12.980	3.132	1.454	935	519	502
· Hoog opleidingsniveau	23,4%	23,0%	25,9%Δ	15,2%∇	16,1%∇	9,2%▼	27,5%
·N	12.560	10.567	1.993	1.629	1.397	233	325
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,0%	2,3%	4,3%	9,4%▲	#	9,1%▲	#
·N	454	291	162	377	<100	303	<100
· B-F nijverheid en energie	8,6%	8,7%	7,5%	11,5%Δ	12,0%Δ	9,7%	12,2%
·N	6.310	5.341	968	604	483	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	20,2%	19,4%	22,7%Δ	13,1%∇	12,5%∇	14,8%∇	20,3%
·N	17.967	13.391	4.576	1.807	1.301	506	630
· O-U niet-commerciële dienstverlening	35,0%	35,6%	31,9%∇	19,3%▼	19,8%▼	#	31,9%
·N	13.173	11.068	2.105	942	871	<100	199

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Fysieke belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)							
Leeftijd							
· t/m 34	3,37	3,39	3,35∇	3,26∇	3,27∇	3,21▼	3,18▼
·N	13.545	8.316	5.229	610	503	106	136
· 35-44	3,37	3,39	3,26∇	3,18▼	3,20▼	3,12▼	3,16▼
·N	8.195	7.260	935	858	634	224	293
· 45-54	3,29	3,3	3,19∇	3,10▼	3,16∇	2,96▼	3,10▼
·N	9.203	8.328	876	1.102	800	301	346
· 55-64	3,15	3,15	3,16	3,00▼	3,04∇	2,89▼	3,08
·N	6.258	5.805	453	766	537	229	216
· 65+	3,36	3,38	3,35	2,88▼	2,90▼	2,85▼	#
·N	577	282	295	393	251	142	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	3,13	3,1	3,18Δ	2,93▼	2,95▼	2,89▼	2,89▼
·N	8.730	6.174	2.556	645	396	249	223
· Middelbaar opleidingsniveau	3,29	3,28	3,31	3,02▼	3,02▼	3,02▼	3,09▼
·N	16.074	12.948	3.126	1.455	934	521	501
· Hoog opleidingsniveau	3,5	3,50	3,51	3,24▼	3,28▼	3,04▼	3,30▼
·N	12.543	10.552	1.991	1.630	1.397	233	323
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,19	3,22	3,13	2,92▼	#	2,98▼	#
·N	453	291	162	379	<100	306	<100
· B-F nijverheid en energie	3,24	3,25	3,14∇	2,92▼	2,92▼	2,91▼	3,14
·N	6.283	5.314	969	605	484	121	141
· G-N commerciële dienstverlening	3,36	3,37	3,32∇	3,19▼	3,26∇	3,02▼	3,09▼
·N	17.898	13.338	4.560	1.809	1.303	506	628
· O-U niet-commerciële dienstverlening	3,3	3,29	3,37Δ	3,12▼	3,14▼	#	3,22
·N	13.144	11.047	2.097	936	867	<100	199

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Mentale belasting - Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1 = helemaal niet mee eens - 4 = helemaal mee eens)							
Leeftijd							
· t/m 34	3,31	3,29	3,33Δ	3,24∇	3,23∇	3,30	3,18∇
· N	13.491	8.287	5.204	610	503	106	134
· 35-44	3,23	3,23	3,18∇	3,13∇	3,12∇	3,16	3,14∇
· N	8.171	7.235	936	856	631	224	293
· 45-54	3,20	3,20	3,16	3,12∇	3,15∇	3,06▼	3,06▼
· N	9.176	8.306	870	1.102	800	301	345
· 55-64	3,13	3,12	3,21Δ	3,07∇	3,10	3,01∇	3,15
· N	6.234	5.782	452	764	535	229	214
· 65+	3,40	3,39	3,41	3,01▼	3,00▼	3,03▼	#
· N	577	282	295	392	251	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	3,17	3,15	3,22Δ	3,03∇	3,04∇	3,02∇	2,93▼
· N	8.692	6.143	2.549	644	395	249	222
· Middelbaar opleidingsniveau	3,26	3,23	3,34Δ	3,08▼	3,07▼	3,10▼	3,13∇
· N	16.020	12.913	3.107	1.449	929	520	500
· Hoog opleidingsniveau	3,27	3,26	3,34Δ	3,20∇	3,20∇	3,15∇	3,22
· N	12.508	10.523	1.985	1.632	1.399	233	321
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,25	3,28	3,21	3,01▼	#	3,06▼	#
· N	453	291	162	380	<100	306	<100
· B-F nijverheid en energie	3,2	3,20	3,16	3,06∇	3,06▼	3,07▼	3,20
· N	6.261	5.296	965	603	484	120	141
· G-N commerciële dienstverlening	3,29	3,28	3,33Δ	3,17∇	3,20∇	3,11▼	3,08▼
· N	17.821	13.279	4.543	1.807	1.300	506	624
· O-U niet-commerciële dienstverlening	3,18	3,16	3,27Δ	3,11∇	3,11∇	#	3,21
· N	13.113	11.026	2.087	934	864	<100	199

Persoonskenmerken	Werknemer			Zelfstandig ondernemer			
	totaal	vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	zonder personeel (zzp)	zzp-eigen arbeid	zzp-producten	met personeel (zmp)
Tevredenheid arbeidsomstandigheden (schaal: 1 = zeer ontevreden - 5 = zeer tevreden)							
Leeftijd							
· t/m 34	3,74	3,75	3,71∇	3,84Δ	3,84Δ	3,80	3,76
·N	13.470	8.294	5.176	602	499	103	137
· 35-44	3,72	3,73	3,66∇	3,90▲	3,89Δ	3,94▲	3,82
·N	8.194	7.258	936	856	634	222	289
· 45-54	3,73	3,75	3,56▼	3,79Δ	3,80	3,78	3,72
·N	9.220	8.341	879	1.098	801	298	345
· 55-64	3,70	3,70	3,67	3,86Δ	3,89▲	3,78	3,86Δ
·N	6.277	5.820	457	769	538	231	217
· 65+	3,87	3,84	3,91	4,08Δ	4,17▲	3,92	#
·N	585	287	297	388	248	140	<100
Opleidingsniveau							
· Laag opleidingsniveau	3,69	3,68	3,72	3,75	3,75	3,75	3,70
·N	8.713	6.181	2.532	646	399	247	220
· Middelbaar opleidingsniveau	3,7	3,7	3,66∇	3,83Δ	3,84Δ	3,83Δ	3,76
·N	16.072	12.954	3.118	1.444	929	515	499
· Hoog opleidingsniveau	3,81	3,82	3,73∇	3,94Δ	3,95Δ	3,92	3,89
·N	12.537	10.549	1.988	1.625	1.393	232	324
Sector							
· A landbouw, bosbouw en visserij	3,84	3,87	3,79	3,81	#	3,80	#
·N	455	290	165	374	<100	302	<100
· B-F nijverheid en energie	3,71	3,73	3,63∇	3,78	3,76	3,88	3,75
·N	6.271	5.310	961	603	483	120	140
· G-N commerciële dienstverlening	3,74	3,76	3,68∇	3,90Δ	3,92Δ	3,85Δ	3,77
·N	17.885	13.351	4.534	1.799	1.297	502	626
· O-U niet-commerciële dienstverlening	3,72	3,72	3,74	3,88Δ	3,89Δ	#	3,85Δ
·N	13.135	11.049	2.086	938	868	<100	197

Bijlage 6 Tabellen determinanten duurzame inzetbaarheid

Tabel B6.1 Verband tussen determinanten van duurzame inzetbaarheid met verzuimpercentage voor de totale groep en apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers, zowel univariaat als multivariaat gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector

Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	Totaal (N=36,768; R ² =7.9%; Adj.R ² =7.8%)		Werknemers (N=32,656; R ² =8.2%; Adj.R ² =8.1%)		Zzp (N=3,229; R ² =6.5%; Adj.R ² =5.7%)		Zmp (N=884; R ² =10.5%; Adj.R ² =7.8%)	
	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}
Hoe is over het algemeen uw gezondheid? (Schaal: 1=slecht - 5=uitstekend; 1 item)	-0.26▼▼▼▼	-0.21▼▼▼▼	-0.26▼▼▼▼	-0.21▼▼▼▼	-0.22▼▼▼▼	-0.18▼▼▼▼	-0.25▼▼▼▼	-0.26▼▼▼▼
Burn-outklachten (schaal: 1=nee (score 3.20 of lager op schaal 1 t/m 7) - 2=ja (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7); 7 items)	+0.14▲▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.14▲▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.13▲▲▲▲	+0.06▲▲	+0.17▲▲▲▲	+0.12▲▲
Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? (schaal: 1=nee; 1 item)	+0.00	+0.00	+0.00	+0.01	-0.02	-0.01	-0.04	-0.02
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	+0.01▲	+0.00	+0.01	-0.01	+0.07▲▲▲	+0.05▲▲	+0.01	-0.01
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	+0.01	+0.01	+0.01	+0.01	+0.03	+0.03	+0.04	+0.05
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	-0.07▼▼▼	+0.00	-0.07▼▼▼	+0.00	-0.08▼▼▼	-0.02	-0.03	+0.06
Werk-privé balans (schaal: 1=minimaal - 4=optimaal; 2 items)	-0.05▼▼▼	+0.01	-0.05▼▼▼	+0.00	-0.05▼▼	+0.00	-0.01	+0.06
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.04▲▲▲	-0.02▼▼▼	+0.04▲▲▲	-0.03▼▼▼	+0.02	-0.03	+0.00	-0.03
Zelfstandigheid/autonomie (schaal: 1=nee/nooit - 3=ja, regelmatig/altijd; 5 items)	-0.06▼▼▼	-0.02▼▼	-0.06▼▼▼	-0.01▼	-0.01	+0.01	-0.05	-0.02
Gevarieerd werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.01	+0.01	-0.01	+0.01	+0.01	+0.02	+0.00	-0.02
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.04▲▲▲	+0.02▲	+0.05▲▲▲	+0.02▲▲	+0.01	-0.01	-0.03	-0.01
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (1=Nee - 3=Ja, regelmatig; 1 item)	+0.03▲▲▲	+0.01▲	+0.03▲▲▲	+0.02▲	+0.04▲	+0.05▲	-0.05	-0.08

Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	Totaal (N=36,768; R ² =7.9%; Adj.R ² =7.8%)		Werknemers (N=32,656; R ² =8.2%; Adj.R ² =8.1%)		Zzp (N=3,229; R ² =6.5%; Adj.R ² =5.7%)		Zmp (N=884; R ² =10.5%; Adj.R ² =7.8%)	
	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.07▲▲▲	+0.00	+0.07▲▲▲	+0.00	+0.05▲▲	+0.03	+0.03	+0.06
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.05▲▲▲	+0.01	+0.05▲▲▲	+0.01	+0.03	+0.01	+0.01	-0.02
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.04▲▲▲	-0.01	+0.04▲▲▲	+0.00	+0.01	-0.03	-0.03	-0.03
Cognitieve belasting (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.04▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.03	+0.02	+0.04	+0.03
Ongewenste omgangsvormen (inclusief pesten) [klanten (en collega's) (schaal: 0=nee, nooit - 1=enkele keer t/m zeer vaak; 1 item)	+0.05▲▲▲	+0.01	+0.05▲▲▲	+0.01	+0.03	-0.01	+0.04	+0.01
Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke en psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1=helemaal niet mee eens - 4=helemaal mee eens; 2 item)	-0.13▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.14▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.08▽▽▽	-0.04▽	-0.07▽	-0.04
Tevredenheid werk- en arbeidsomstandigheden (schaal: 1=zeer ontevreden = 5=zeer tevreden; 2 items)	-0.10▼▼▼	-0.03▽▽▽	-0.10▼▼▼	-0.03▽▽▽	-0.07▽▽▽	-0.03	-0.02	+0.04

▲: p<0.05, ▲▲: p<0.01, ▲▲▲: p<0.001 (& ▼): Significant & |coëfficiënt| ≥ 0.10; △: Significant & |coëfficiënt| < 0.10. r: Correlatiecoëfficiënt; β: Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.

Tabel B6.2 Verband tussen determinanten van duurzame inzetbaarheid met de beoordeling van het eigen functioneren en prestaties voor de totale groep en apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers, zowel univariaat als multivariaat gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector

Goed functioneren (1=Helemaal niet mee eens - 3=Helemaal mee eens; 3 items)	Totaal (N=36,944; R ² =10.4%; Adj.R ² =10.3%)		Werknemers (N=32,831; R ² =10.6%; Adj.R ² =10.5%)		Zzp (N=3,229; R ² =15.7%; Adj.R ² =15.0%)		Zmp (N=884; R ² =12.6%; Adj.R ² =9.9%)	
	<i>r</i> _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	β _{Multivariaat}
Hoe is over het algemeen uw gezondheid? (schaal: 1=slecht - 5=uitstekend; 1 item)	+0.14▲▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.13▲▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.22▲▲▲▲	+0.12▲▲▲▲	+0.18▲▲▲▲	+0.08▲
Burn-outklachten (schaal: 1=nee (score 3.20 of lager op schaal 1 t/m 7) - 2=ja (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7); 7 items)	-0.16▼▼▼▼	-0.05▼▼▼▼	-0.15▼▼▼▼	-0.04▼▼▼▼	-0.19▼▼▼▼	-0.09▼▼▼▼	-0.13▼▼▼▼	-0.02
Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? (schaal: 1=nee; 1 item)	+0.07▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.04▲	+0.08▲	+0.07
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	-0.14▼▼▼▼	-0.09▼▼▼▼	-0.14▼▼▼▼	-0.09▼▼▼▼	-0.14▼▼▼▼	-0.08▼▼▼▼	-0.09▼▼▼	-0.04
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	+0.11▲▲▲▲	+0.11▲▲▲▲	+0.11▲▲▲▲	+0.11▲▲▲▲	+0.11▲▲▲▲	+0.11▲▲▲▲	+0.13▲▲▲▲	+0.14▲▲▲▲
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	+0.16▲▲▲▲	+0.10▲▲▲▲	+0.14▲▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.26▲▲▲▲	+0.17▲▲▲▲	+0.23▲▲▲▲	+0.15▲▲▲▲
Werk-privé balans (schaal: 1=minimaal - 4=optimaal; 2 items)	+0.12▲▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.13▲▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.16▲▲▲▲	+0.10▲▲▲▲	+0.17▲▲▲▲	+0.11▲▲▲
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.08▼▼▼▼	-0.02▼▼▼	-0.08▼▼▼▼	-0.01▼	-0.02	+0.04▲	-0.01	+0.01
Zelfstandigheid/autonomie (schaal: 1=nee/nooit - 3=ja, regelmatig/altijd; 5 items)	+0.09▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.01	+0.07	+0.04
Gevarieerd werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.01	-0.02▼▼▼▼	-0.02▼▼▼▼	-0.03▼▼▼▼	+0.08▲▲▲	+0.00	+0.05	+0.00
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.01	+0.01	+0.01	+0.00	-0.02	+0.01	+0.02	+0.02

Goed functioneren (1=Helemaal niet mee eens - 3=Helemaal mee eens; 3 items)	Totaal (N=36,944; R ² =10.4%; Adj.R ² =10.3%)		Werknemers (N=32,831; R ² =10.6%; Adj.R ² =10.5%)		Zzp (N=3,229; R ² =15.7%; Adj.R ² =15.0%)		Zmp (N=884; R ² =12.6%; Adj.R ² =9.9%)	
	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.02▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.02▲▲▲	+0.02▲▲▲	-0.01	+0.00	-0.02	-0.07
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.02▽▽▽	+0.02▲▲	-0.02▽▽▽	+0.02▲▲▲	-0.05▽▽	-0.06▽	-0.01	+0.00
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	+0.01▲	+0.03▲▲▲	+0.01▲▲	+0.02▲▲▲	+0.00	+0.04	+0.01	+0.04
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.01▽▽	+0.01	-0.02▽▽	+0.01	-0.01	+0.06▲▲	+0.03	+0.05
Cognitieve belasting (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.03▽▽▽	+0.02▲▲▲	-0.04▽▽▽	+0.02▲▲	+0.06▲▲▲	+0.04▲	+0.03	+0.04
Ongewenste omgangsvormen (inclusief pesten) [klanten (en collega's) (schaal: 0=nee, nooit - 1=enkele keer t/m zeer vaak; 1 item)	-0.06▽▽▽	-0.02▽▽▽	-0.05▽▽▽	-0.02▽▽	-0.08▽▽▽	-0.03	-0.05	+0.02
Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke en psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1=helemaal niet mee eens - 4=helemaal mee eens; 2 item)	+0.19▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.21▲▲▲	+0.15▲▲▲	+0.08▲▲▲	+0.01	+0.10▲▲	+0.03
Tevredenheid werk- en arbeidsomstandigheden (schaal: 1=zeer ontevreden = 5=zeer tevreden; 2 items)	+0.13▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.17▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.13▲▲▲	+0.07

▲: p<0.05, ▲▲: p<0.01, ▲▲▲: p<0.001 (& ▼): Significant & |coëfficiënt| ≥ 0.10; ▲: Significant & |coëfficiënt| < 0.10. r: Correlatiecoëfficiënt; β: Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.

Tabel B6.3 Verband tussen determinanten van duurzame inzetbaarheid met willen doorwerken tot een bepaalde leeftijd voor de totale groep en apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers, zowel univariaat als multivariaat gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector

Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	Totaal (N=22,488; R ² =12.4%; Adj.R ² =12.3%)		Werknemers (N=19,843; R ² =11.4%; Adj.R ² =11.3%)		Zzp (N=2,028; R ² =15.5%; Adj.R ² =14.4%)		Zmp (N=617; R ² =13.4%; Adj.R ² =9.6%)	
	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}
Hoe is over het algemeen uw gezondheid? (Schaal: 1=slecht - 5=uitstekend; 1 item)	-0.01	-0.02∇	-0.01	-0.02∇	-0.03	-0.02	-0.01	+0.01
Burn-outklachten (schaal: 1=nee (score 3.20 of lager op schaal 1 t/m 7) - 2=ja (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7); 7 items)	-0.05∇∇∇	-0.02∇	-0.05∇∇∇	-0.01	-0.03	+0.00	-0.05	-0.07
Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? (schaal: 1=nee; 1 item)	-0.01	-0.04∇∇∇	-0.02∇∇	-0.05∇∇∇	+0.01	-0.01	-0.01	-0.03
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	-0.01	+0.01	-0.01	+0.00	+0.05Δ	+0.06ΔΔ	+0.07	+0.07
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	-0.07∇∇∇	+0.00	-0.07∇∇∇	-0.01	+0.06ΔΔ	+0.06ΔΔ	+0.04	+0.07
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	+0.17▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.17▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.13▲▲▲	+0.07ΔΔ	+0.05	+0.01
Werk-privé balans (schaal: 1=minimaal - 4=optimaal; 2 items)	+0.00	+0.01	+0.00	+0.02Δ	+0.03	+0.01	+0.05	+0.03
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.04∇∇∇	-0.05∇∇∇	-0.03∇∇∇	-0.04∇∇∇	-0.09∇∇∇	-0.05	+0.00	+0.06
Zelfstandigheid/autonomie (schaal: 1=nee/nooit - 3=ja, regelmatig/altijd; 5 items)	+0.15▲▲▲	+0.03ΔΔΔ	+0.14▲▲▲	+0.02ΔΔ	+0.06ΔΔ	+0.01	+0.03	-0.01
Gevarieerd werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.15▲▲▲	+0.04ΔΔΔ	+0.14▲▲▲	+0.03ΔΔ	+0.13▲▲▲	+0.11▲▲▲	+0.05	+0.05
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.10▼▼▼	+0.01	-0.11▼▼▼	+0.00	-0.06∇	+0.04	-0.02	+0.00
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.04∇∇∇	+0.00	-0.04∇∇∇	+0.00	-0.09∇∇∇	-0.04	+0.02	+0.01

Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?	Totaal (N=22,488; R ² =12.4%; Adj.R ² =12.3%)		Werknemers (N=19,843; R ² =11.4%; Adj.R ² =11.3%)		Zzp (N=2,028; R ² =15.5%; Adj.R ² =14.4%)		Zmp (N=617; R ² =13.4%; Adj.R ² =9.6%)	
	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.06▽▽▽	+0.00	-0.07▽▽▽	+0.00	-0.06▽▽	+0.01	-0.03	-0.05
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.11▼▼▼	-0.02▽▽	-0.11▼▼▼	-0.03▽▽▽	-0.07▽▽	-0.01	-0.01	+0.01
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.04▽▽▽	+0.00	-0.04▽▽▽	+0.00	-0.06▽▽	+0.01	+0.05	+0.04
Cognitieve belasting (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.13▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.14▲▲▲	+0.04▲▲▲	+0.10▲▲▲	+0.00	+0.05	+0.03
Ongewenste omgangsvormen (inclusief pesten) [klanten (en collega's) (schaal: 0=nee, nooit - 1=enkele keer t/m zeer vaak; 1 item)	-0.03▽▽▽	-0.01▽	-0.03▽▽▽	-0.01▽	+0.00	+0.00	-0.03	-0.04
Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke en psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1=helemaal niet mee eens - 4=helemaal mee eens; 2 item)	+0.02▲▲	+0.00	+0.04▲▲▲	+0.02▲	-0.01	+0.00	-0.02	+0.00
Tevredenheid werk- en arbeidsomstandigheden (schaal: 1=zeer ontevreden = 5=zeer tevreden; 2 items)	+0.07▲▲▲	+0.00	+0.07▲▲▲	-0.01	+0.04▲	+0.01	+0.00	-0.01

▲: p<0.05, ▲▲: p<0.01, ▲▲▲: p<0.001 (& ▼): Significant & |coëfficiënt| ≥ 0.10; Δ: Significant & |coëfficiënt| < 0.10. r: Correlatiecoëfficiënt; β: Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.

Tabel B6.4 Verband tussen determinanten van duurzame inzetbaarheid met kunnen doorwerken tot een bepaalde leeftijd voor de totale groep en apart voor werknemers, zzp'ers en zmp'ers, zowel univariaat als multivariaat gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht, opleiding en sector

Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	Totaal (N=21,124; R ² =23.1%; Adj.R ² =23.0%)		Werknemers (N=18,682; R ² =22.5%; Adj.R ² =22.4%)		Zzp (N=1,898; R ² =25.5%; Adj.R ² =24.5%)		Zmp (N=1,898; R ² =25.5%; Adj.R ² =24.5%)	
	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}	<i>r</i> _{Univariaat}	<i>β</i> _{Multivariaat}
Hoe is over het algemeen uw gezondheid? (schaal: 1=slecht - 5=uitstekend; 1 item)	+0.13▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.07▲▲	+0.20▲▲▲	+0.19▲▲▲
Burn-outklachten (schaal: 1=nee (score 3.20 of lager op schaal 1 t/m 7) - 2=ja (score bóven 3.20 op schaal 1 t/m 7); 7 items)	-0.16▼▼▼	-0.05▼▼▼	-0.15▼▼▼	-0.04▼▼▼	-0.13▼▼▼	-0.05▼	-0.10▼	-0.02
Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? (schaal: 1=nee; 1 item)	+0.05▲▲▲	+0.01	+0.04▲▲▲	+0.00	-0.03	-0.03	+0.07	+0.04
Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	-0.02▼▼▼	+0.01	-0.03▼▼▼	+0.01	-0.01	+0.03	-0.01	+0.00
Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	-0.09▼▼▼	+0.00	-0.10▼▼▼	-0.01	+0.08▲▲▲	+0.08▲▲▲	+0.07	+0.07
Bevlogenheid (schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 3 items)	+0.21▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.21▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.13▲▲▲	+0.03	+0.09▲	+0.00
Werk-privé balans (schaal: 1=minimaal - 4=optimaal; 2 items)	+0.06▲▲▲	+0.02▲▲	+0.07▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.09▲▲▲	+0.03	+0.08	-0.03
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	-0.12▼▼▼	-0.06▼▼▼	-0.11▼▼▼	-0.06▼▼▼	-0.13▼▼▼	-0.01	-0.06	+0.02
Zelfstandigheid/autonomie (schaal: 1=nee/nooit - 3=ja, regelmatig/altijd; 5 items)	+0.26▲▲▲	+0.07▲▲▲	+0.25▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.16▲▲▲	+0.06▲▲	+0.16▲▲▲	+0.10▲
Gevarieerd werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.15▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.14▲▲▲	+0.02▲	+0.14▲▲▲	+0.07▲▲	+0.04	+0.03
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.27▼▼▼	-0.10▼▼▼	-0.29▼▼▼	-0.11▼▼▼	-0.25▼▼▼	-0.06▼	-0.17▼▼▼	-0.01

Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	Totaal (N=21,124; R ² =23.1%; Adj.R ² =23.0%)		Werknemers (N=18,682; R ² =22.5%; Adj.R ² =22.4%)		Zzp (N=1,898; R ² =25.5%; Adj.R ² =24.5%)		Zmp (N=1,898; R ² =25.5%; Adj.R ² =24.5%)	
	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}	r _{Univariaat}	β _{Multivariaat}
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.13▼▼▼	+0.00	-0.13▼▼▼	+0.00	-0.24▼▼▼	+0.00	-0.15▼▼▼	-0.01
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.24▼▼▼	-0.06▽▽▽	-0.25▼▼▼	-0.06▽▽▽	-0.25▼▼▼	-0.03	-0.22▼▼▼	-0.16▼▼
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.19▼▼▼	+0.00	-0.19▼▼▼	+0.00	-0.23▼▼▼	-0.06▽	-0.19▼▼▼	-0.06
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 1 item)	-0.17▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.16▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.26▼▼▼	-0.09▽▽▽	-0.11▼▼	+0.00
Cognitieve belasting (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items)	+0.13▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.13▲▲▲	+0.05▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.01	+0.05	+0.06
Ongewenste omgangsvormen (inclusief pesten) [klanten (en collega's) (schaal: 0=nee, nooit - 1=enkele keer t/m zeer vaak; 1 item)	-0.12▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.12▼▼▼	-0.04▽▽▽	-0.07▽▽	-0.03	-0.03	+0.00
Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke en psychische eisen die mijn werk aan mij stelt (schaal: 1=helemaal niet mee eens - 4=helemaal mee eens; 2 item)	+0.15▲▲▲	+0.06▲▲▲	+0.19▲▲▲	+0.08▲▲▲	+0.06▲▲	+0.03	+0.10▲	+0.06
Tevredenheid werk- en arbeidsomstandigheden (schaal: 1=zeer ontevreden = 5=zeer tevreden; 2 items)	+0.18▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.18▲▲▲	+0.03▲▲▲	+0.12▲▲▲	+0.04	+0.06	-0.02

▲: p<0.05, ▲▲: p<0.01, ▲▲▲: p<0.001 (& ▼): Significant & |coëfficiënt| ≥ 0.10; △: Significant & |coëfficiënt| < 0.10. r: Correlatiecoëfficiënt; β: Gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt.